Henrik IBSEN

Yaban Ördeği

Türkçesi
T. Yılmaz Öğüt

Mitos Boyut

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 542

Bu kitaptaki oyunun
Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından
ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları
çevirmenine aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oynanması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserden yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
çevirmenin temsilcisi olan yayınevimize
başvurmaları zorunludur.

Çevirinin Türkiye Yayın ve Oyun Hakları:
© Copyright, TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2015

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 542

Henrik Ibsen / Yaban Ördeği (Çev. T. Yılmaz Öğüt)
1. Basım: 2015

Baskı: MUTLU Basın Yayın, Topkapı-İstanbul Tel. 212. 577 72 08
Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi, C Blok No. 256

Mitos-Boyut®
TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Osmanlı Sokağı 18/12. Osmanlı İşmerkezi Taksim - Beyoğlu, 34437 İST.
Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: mitosboyut@gmail.com
web: www.mitosboyut.com.tr

Mitos-Boyut® + OYUN DİZİSİ 542

HENRIK IBSEN

YABAN ÖRDEĞİ

[Vildanden[1] / Die Wildente[2]]

Oyun, 5 Perde

Türkçesi (Almancadan)
T. Yılmaz Öğüt

Mitos Boyut

1. Norveççe. 2. Almanca

KİŞİLER

WERLE	Büyük işadamı, sanayici
GREGERS	Oğlu
YAŞLI EKDAL	Werle'nin eski iş ortağı.
HJALMAR EKDAL	Oğlu, fotoğrafçı
GINA	Hjalmar'ın karısı
HEDVIG	Ekdallar'ın kızı, 14 yaşında
BAYAN SÖRBY	Werle'nin evini yöneten kadın
RELLING	Hekim
MOLVIG	Papaz adayı, daha önce ilahiyat öğrenciliği yapmış
GRÅBERG	Werle'nin muhasebecisi
PETTERSEN	Werle'nin evinde hizmetli.
JENSEN	Werle'nin evinde gündelikle çalışan garson
Şişman ADAM	Flor, Saray'da görevli
Kel Kafalı ADAM	Balle, Saray'da görevli
Miyop ADAM	Kaspersen, Saray'da görevli

Werle'nin evinde 6 yemek misafiri (Erkek)
Birkaç gündelik garson.

1. Perde, Werle'nin evinde;
2., 3., 4., 5. Perdeler Fotoğrafçı Hjalmar Ekdal'ın evinde geçer

(*Adların Türkçe Okunuşları*:
Werle: Verle – Hjalmar: Yalmar – Sörby: Zörbi
Gråberg : Groberg – Jensen: Yensen)

Not:
Almanca orjinal metin, **gutenberg.spiegel.de** sitesinden alınmıştır.

BİRİNCİ PERDE

Werle'nin evi.

Zengin ve rahat döşenmiş bir çalışma odası; kitap dolapları ve deri kaplı koltuklar; çalışma masasının üstünde belgeler, dosyalar; odanın ortasında yeşil abajurlu bir lamba odayı loş bir ışıkla aydınlatmakta. Arkadaki duvarda kanatları açılmış çift kanatlı bir kapı. Açık kapının arkasında, lambalar ve avizelerle aydınlatılmış büyük ve zevkli döşenmiş bir oda görünür. Çalışma odasının ön sağında muhasebe bürosuna giden gizli küçük bir kapı; ön solda içinde kömür yanmakta olan bir şömine, onun biraz gerisinde yemek salonuna açılan çift kanatlı bir kapı.

Üniformalı Pettersen ve frak giymiş Jensen, çalışma masasının üstünü düzenlemektedir. Bu büyük odada birkaç hizmetli ortalığı temizleyip düzenlemeye ve yanmayan ışıkları yakmaya çalışmaktadır. Yemek salonundan konuşma ve gülüşme sesleri gelmektedir. Tabağa bıçakla vurulan bir sesin ardından herkes susar. Şerefe kadeh kaldıran birinin sesi, arkasından 'bravo' sesleri ile konuşmalar duyulur.

PETTERSEN *(Şöminenin üzerindeki lambayı yakar ve abajurunu takar)* Duyuyor musun Jensen, bizim ihtiyar ayağa kalkmış, Bayan Sörby şerefine uzun bir konuşma yapıyor.

JENSEN *(Bir sandalyeyi ileri sürerken)* Herkes ikisi arasında bir şeyler olduğunu söylüyor, doğru mu acaba?

PETTERSEN Tanrı bilir...

JENSEN Gençliğinde deli dolu biriymiş.

PETTERSEN Olabilir.

JENSEN Bu ziyafeti oğlu için veriyormuş.

PETTERSEN Doğru. Oğlu dün eve döndü de...

JENSEN Bay Werle'nin oğlu olduğunu hiç bilmiyordum.

PETTERSEN Oğlu var tabii. Yalnız o yukarıdaki maden ocağından aşağıya hiç inmez. Senelerdir burada çalışıyorum, onu bu evde hiç görmedim.

BİR GÜNDELİKÇİ *(Diğer oda kapısından)* Bakar mısın Pettersen, yaşlı biri var burada...

PETTERSEN *(Homurdanarak)* Lanet olsun, kim gelmiş ki bu saatte...

(Yaşlı Ekdal sağdaki oda kapısında görünür. Üstünde yüksek yakalı eski püskü yıpranmış bir palto vardır. Yün eldivenli elinin birinde bastonu, diğerinde kürk kalpağı bulunmaktadır. Koltuğunun altına kahverengi bir paket sıkıştırmıştır. Kızıl kahverengi kirli bir peruk takmıştır; bıyıkları kısa ve kırlaşmıştır.)

PETTERSEN *(Karşılamak için ona doğru ilerler)* Aman Tanrım! Ne arıyorsun sen burada?

EKDAL *(Kapıda)* Hemen ofise geçmem gerekiyor, Pettersen.

PETTERSEN Ofis bir saattir kapalı, hem...

EKDAL Aşağıdan da öyle dediler dostum! Ancak Gråberg hâlâ içerde. Bırakın beni de içeri gireyim Pettersen. *(Gizli kapıyı göstererek)* Yolu biliyorum.

PETTERSEN Peki, olur. *(Onun için kapıyı açar)* Yalnız çıkarken dikkat et, yolu şaşırma. Misafirlerimiz var.

EKDAL Biliyorum. Teşekkür ederim Pettersen'ciğim, eski aziz dostum. Çok teşekkür ederim. *(Alçak sesle)* Aptal herif!

(Ofise girer. Pettersen arkasından kapıyı kapatır)

JENSEN Muhasebeden biri mi?

PETTERSEN Hayır, değil. İş fazla olunca yardım olsun diye evde yapacağı iş verirler ona. Ancak bu yaşlı Ekdal, vaktiyle bayağı kibar bir adammış.

JENSEN Evet, görünüşünden öyle anlaşılıyor.

PETTERSEN Öyle, öyle eskiden teğmendi kendisi.

JENSEN Ne diyorsun, teğmen ha?

PETTERSEN Tabii, tabii. Sonradan kereste ticareti ya da öyle bir işe girmiş. Werle'ye büyük bir oyun oynadığı söyleniyor. Biliyor musun, Dağdaki Höjdal* (*Höydal okunur) maden ocağını zamanında ikisi birlikte işletiyorlardı. O yaşlı Ekdal'ı çok iyi tanırım. Madam Eriksen'in meyhanesinde bazen onunla birlikte içerdik.

JENSEN Ama öyle ikramda bulunacak birine benzemiyor...

PETTERSEN Aman Jensen, ikram edenin ben olduğumu tahmin edemiyor musun? Bana göre, böyle sonradan kötü duruma düşmüş insanlara iyi davranılmalı.

JENSEN İflas mı etmiş?

PETTERSEN Hayır, daha kötüsü geldi başına. Hapse düştü.

JENSEN Hapse mi girdi?

PETTERSEN Evet... *(İçeriye kulak verir)* Masadan kalkıyorlar..

(Bir iki hizmetli yemek salonunun kapısını içeriden açar. Bayan Sörby yanındaki birkaç erkek misafirle aceleyle salona girer; arkasından bütün misafirler onu takip eder. Onların arkasından Werle ve en sonda da Hjalmar ile Gregers girerler.)

BAYAN SÖRBY *(İçeri girerken Pettersen'e)* Kahveleri müzik salonunda servis yapsınlar.

PETTERSEN Başüstüne Bayan Sörby.

(Bayan Sörby ve iki erkek misafir büyük salona girerek sağdan kaybolurlar. Pettersen ile Jensen arkalarından giderler.)

ŞİŞMAN ADAM *(Kel Kafalı'ya)* Aman, aman... ne ziyafetti... Bayağı ağır bir yemek oldu...

KEL KAFALI İnsan bir parça gayretle üç saat içinde inanılmayacak kadar yemek yiyebilir.

ŞİŞMAN ADAM Evet de, ya sonra... ya sonrası... sevgili dostum...

MİYOP ADAM Duyduğuma göre, kahve ve likör müzik salonunda verilecekmiş.

ŞİŞMAN ADAM Çok güzel! Bayan Sörby belki de bize bir şeyler çalar.

KEL KAFALI *(Alçak sesle)* Bayan Sörby bize ıslık çalmasın da...

ŞİŞMAN ADAM Tanrı korusun! Berta eski dostlarına kötülük etmez.

(Gülerek odadan çıkarlar)

WERLE *(Alçak sesle ve keyifsiz)* Sanırım hiç kimse farkına varmadı, Gregers.

GREGERS *(Ona bakarak)* Neyin?

WERLE Sen de dikkat etmedin mi?

GREGERS Neye dikkat etmeliydim?

WERLE Masada on üç kişiydik.

GREGERS Öyle mi? On üç kişi miydik?

WERLE *(Hjalmar Ekdal'a bakarak)* Genellikle hep on iki kişi olurduk. *(Diğerlerine)* Lütfen buyrun beyler.

(Werle ve yanındakiler, Hjalmar ile Gregers hariç, arka sağdan çıkarlar.)

HJALMAR *(Konuşulanları duymuştur)* Beni davet etmemeliydin Gregers.

GREGERS Ne diyorsun? Davet benim onuruma verilecek ve ben en yakın en iyi arkadaşımı davet etmeyeceğim...

HJALMAR Babanın bundan hoşlanmadığını sanıyorum. Bu eve hiç gelmedim şimdiye kadar.

GREGERS Evet, öyle olduğunu işittim. Ama seninle görüşüp konuşmayı çok arzu ettim. Hemen yine işe döneceğim. Evet, seninle eski iki okul arkadaşıyız biz, ama oldukça uzun bir süre birbirimizden ayrı kaldık. On altı, on yedi yıldır hiç görüşemedik.

HJALMAR O kadar uzun zaman oldu mu?

GREGERS Elbette. Peki, nasılsın bakalım? İyi görünüyorsun. Bayağı iri yarı biri olmuşsun.

HJALMAR Yok canım, o kadar da iri yarı sayılmam. Ancak eskisine göre tabii daha erkeksi görünüyorum.

GREGERS Aslında öyle. Görünüşünde pek değişiklik olmamış.

HJALMAR *(Üzüntülü bir tonda)* Ama bir de içime sor... İnan ki çok değişiklik var. Seninle son görüşmemizden sonra nasıl bir yıkıma uğradığımızı sen de biliyorsun.

GREGERS *(Alçak sesle)* Baban nasıl peki?

HJALMAR *(Sıkıntılı)* Ah dostum, bu konudan hiç söz etmezsek daha iyi. Zavallı, talihsiz babacığım artık benim yanımda kalıyor. Bu koca dünyada sığınacağı başka hiçbir yeri yok. Farkındasın, bu konuda konuşmak bana çok zor geliyor. Neyse, sen bana yukarıda işin nasıl gidiyor, anlatsana.

GREGERS Orada iyice yalnızdım, yapayalnız... Her şeyi inceden inceye düşünmeye çok vaktim oldu. Hadi gel oturalım şuraya da rahat rahat konuşalım seninle. *(Şöminenin önündeki bir koltuğa oturur. Yanındaki koltuğa da Hjalmar'ı oturtur)*

HJALMAR *(Duyarlı)* Her şeye rağmen, beni babanın yemeğine davet ettiğin için sana teşekkür ettiğimi söylemek istiyorum, Gregers; böylece bana artık kırgın olmadığını anlamış bulunuyorum.

GREGERS *(Şaşkın)* Sana kırgın olduğumu da nerden çıkardın?

HJALMAR İlk yıllarda öyle bir durum vardı da...

GREGERS Hangi ilk yıllarda?

HJALMAR O büyük felaketten sonraki yıllar. Öyle olması doğaldı tabii. Az kalsın babanı da o korkunç işe karıştıracaklardı yoksa.

GREGERS Eee bunun için sana kırgın olmam mı gerekiyordu? Kim inandırdı bunu sana, söylesene.

HJALMAR Bana karşı dargın olduğunu biliyorum Gregers, çünkü bunu bana bizzat baban söylemişti.

GREGERS *(Hayretle)* Babam mı! Demek öyle ha! Demek

bu yüzden beni hiç arayıp sormadın. Bir kelime bir şey bile yazmadın.

HJALMAR Evet.

GREGERS Fotoğrafçı olduğun zaman bile bir şey yazmadın.

HJALMAR Baban, sana bir şeyler yazmamın boşuna olduğunu söylemişti.

GREGERS *(Önüne bakarak)* Hayır, hayır... kim bilir haklıydı belki de... Neyse, şimdi söylesene Hjalmar, işinden memnun musun?

HJALMAR *(Hafifçe iç çekerek)* Aa tabii, niçin olmayayım? Biliyorsun başlangıçta işi biraz yadırgamıştım. Benim için tümüyle değişik bir meslekti. Babamın başına gelenler dolayısıyla zaten bütün hayatım baştan sona değişikliğe uğramıştı... O leke, o skandallar işte...

GREGERS Aa tabii, tabii, biliyorum.

HJALMAR Öğrenimime devam etmeyi düşünemezdim. Hiç paramız kalmamıştı. Ayrıca borçluyduk... Özellikle de çoğu babanaydı sanırım.

GREGERS Öyle...

HJALMAR En iyisi, bu düzensizlikten sıyrılıp çıkmaktı... o eski ilişkilerden, eski bağlantılardan kurtulmaktı, anlayacağın gibi. Baban özellikle bana bunu tavsiye etmişti; ayrıca da bana çok destekte bulunarak...

GREGERS Babam sana destek mi oldu?

HJALMAR Evet ya; düşünsene, fotoğrafçılığı öğrenmek, böyle bir atölye açmak için o parayı ben nereden bulacaktım? Bunların epey para tutacağını tahmin edersin.

GREGERS Bütün bu masrafları babam mı karşıladı yani?

HJALMAR Evet, arkadaşım, sen bunu bilmiyor muydun? Bunları sana yazdığını sanıyordum.

GREGERS Bir tek kelime bile yazmadı. Unutmuş olmalı. Biz onunla hep yalnızca işler konusunda yazışırdık. Yaa, demek babamdı...

HJALMAR Tabii, kesinlikle. Ancak bunu başkalarının

duymasını katiyen istemiyordu. Evlenmemi de sağlayan o olmuştu. Yoksa bunu da bilmiyor muydun?

GREGERS Hayır, gerçekten bilmiyordum. *(Onun kolunu tutup sarsarak)* Bütün bunların beni nasıl çok sevindirdiğini ama çok da üzdüğünü sana anlatamam. Bazı konularda babama karşı haksızlık etmişim. Görüyorsun, bunlar onun iyi yürekli biri olduğunu gösteriyor; ya da vicdan muhasebesi gibi bir şey...

HJALMAR Vicdan muhasebesi mi?

GREGERS Evet, ya da sen nasıl adlandırırsan işte... Ama babam konusunda duyduklarıma ne kadar çok sevindiğimi anlatacak kelime bulamıyorum. Demek evlisin ha Hjalmar... Ben o işi hiç yapamayacağım herhalde. Neyse, umarım evli olmaktan mutlusundur.

HJALMAR Ooo tabii... Eşim, bir erkeğin arzu edebileceği kadar yetenekli, iyi, dürüst bir kadın. Ayrıca pek eğitimsiz de sayılmaz.

GREGERS *(Biraz şaşkın)* Öyle biri değildir tabii.

HJALMAR Bilirsin elbet, yaşam insanı eğitiyor. Her gün benimle birlikte olması... Evimize de sık sık bilgili, mükemmel insanlar gelir. Emin ol, görsen Gina'yı tanıyamazsın, Gregers.

GREGERS Gina mı?

HJALMAR Tabii, sevgili arkadaşım, yoksa Gina'nın adını unuttun mu?

GREGERS Gina kimdi? Hiç hatırlamıyorum doğrusu.

HJALMAR Nasıl unutursun, uzun süre sizin evinizde çalışmıştı.

GREGERS *(Ona hayretle bakarak)* Gina Hansen mi?

HJALMAR Evet, tabii ki Gina Hansen.

GREGERS Annemin hastalığının son yılında bizim evin işlerine bakmıştı.

HJALMAR Evet, o tabii sevgili arkadaşım. Çok iyi biliyorum, bundan eminim, onunla evliliğimi baban sana yazmıştı.

GREGERS *(Ayağa kalkar)* Oo, yazdı tabii de... ama... *(Odada dolaşmaya başlar)* Dur... Eğer doğru hatırlıyorsam, galiba öyle... Ancak babam bana hep çok kısa yazardı. *(Koltuğun kenarına yarım oturarak)* Söylesene Hjalmar, senin Gina ile, yani karınla tanışman nasıl oldu, merak ettim doğrusu.

HJALMAR Oo çok kolay oldu. Gina burada, sizin evde uzun süre kalmadı. Çünkü burası karmakarışık olmuştu; annenin hastalığı yüzünden. Gina buna daha fazla dayanamadı; bunu ileri sürerek işten ayrıldı. Sanırım bu, annenin ölümünden bir yıl kadar önceydi, belki de aynı yıl içindeydi.

GREGERS Aynı yıldı. Ben o zaman yukarda dağda işin başındaydım. Peki sonra?

HJALMAR Evet, Gina annesinin yanına döndü. Madam Hansen, küçük bir lokanta işleten, çok becerikli, zeki ve çalışkan bir kadındı. Bir de kiraya verdiği oldukça rahat, şirin bir odası vardı.

GREGERS Tabii sen de orayı kiralayınca çok mutlu oldun...

HJALMAR Evet. Aslında bu odayı bana haber veren de baban olmuştu. Ve anlayacağın gibi, orada Gina'yı yakından tanımam mümkün oldu.

GREGERS Ve sonra da nişanlandınız...

HJALMAR Evet. Gençler birbirlerine kolayca âşık olurlar, bilirsin...

GREGERS *(Kalkar, odada dolaşmaya başlar)* Söylesene, nişanlandıktan sonra, fotoğrafçılık yapmayı ilk sen mi düşündün, yoksa babam mı önerdi sana bu işi.

HJALMAR Evet, baban önerdi... kesinlikle. Bir an önce evlenmek ve kendi işimi kurmak istiyordum. Baban da ben de en uygun işin fotoğrafçılık olmasında karar kıldık. Gina da aynı düşüncedeydi. Ayrıca başka bir neden de vardı. Gina daha önceleri rötuş yapma işini öğrenmişti.

GREGERS Bütün her şey rast gitmişti, desene!

HJALMAR *(Mutlu bir halde kalkarak)* Evet ya öyle oldu. Sen de aynı fikirdesin, bak.

GREGERS Evet, evet... Babam senin için tam bir kurtarıcı olmuş.

HJALMAR *(Duygusallıkla)* Oğlunun eski arkadaşını sıkıntılı günlerinde yalnız bırakmadı. O çok iyi bir insan, biliyorsun.

BAYAN SÖRBY *(Kolunda Werle ile girer)* İtiraz yok sevgili Bay Werle, içerde o kadar ışık altında daha fazla kalamazsınız, gözlerinize iyi gelmiyor.

WERLE *(Kadının kolundan çıkar, gözlerini elleriyle ovuşturarak)* Galiba haklısınız.

(Pettersen ile Jensen ellerinde tepsi ile girerler)

BAYAN SÖRBY *(Diğer odadaki misafirlere)* Lütfen bir bardak punç içmek isteyen beyler buraya buyursunlar.

ŞİŞMAN ADAM *(Bayan Sörby'nin yanına gelerek)* Aman Tanrım, şu muhteşem sigara içme özgürlüğümüzü kaldırdığınız doğru mu?

BAYAN SÖRBY Tabii, Bay Werle'nin bulunduğu yerde sigara içmek yasaklandı Bay Flor.

KEL KAFALI Sigara kanununa bu acımasız maddeyi ne zaman eklediniz Bayan Sörby?

BAYAN SÖRBY Geçen yediğimiz akşam yemeğinden sonra Bay Balle; bazıları sınırı çok fazla aşmışlardı.

KEL KAFALI Sınırı birazcık aşmaya izin yok mu Bayan Berta, gerçekten yok mu?

BAYAN SÖRBY Kesinlikle yok Bay Balle.

(Misafirlerin çoğu çalışma odasına toplanmıştır. Hizmetliler bol bol punç dağıtırlar)

WERLE *(Arka masalardaki Hjalmar'a)* Orada öyle yalnız başına ne inceliyorsun Ekdal?

HJALMAR Albümü Bay Werle.

KEL KAFALI *(Dolaşarak)* Ooo, Fotoğraflar! Tabii bu sizin işiniz...

ŞİŞMAN ADAM *(Koltuktan)* Kendi çektiklerinizden birkaç tane getirmediniz mi?

HJALMAR Hayır, maalesef...

ŞİŞMAN ADAM Getirmeliydiniz; şöyle koltukta oturup fotoğrafları izlemek sindirime iyi gelir.

KEL KAFALI Ayrıca sohbetimize biraz da eğlence katardı.

MİYOP ADAM Ve tabii her katkı teşekkürle karşılanır.

BAYAN SÖRBY Beyefendiler diyor ki Sayın Ekdal, davetiyeye katılanlar karşılık olarak bir şeyler yapmalıdır.

ŞİŞMAN ADAM İyi bir yemek yenilen evde bunu yapmak gerçek bir zevktir.

KEL KAFALI Ee tabii, hayatın akışına böyle katkılar gerekir...

BAYAN SÖRBY Bak bunda çok haklısınız.

(Şakalaşarak, gülüşerek konuşmalarını sürdürürler)

GREGERS *(Yavaşça)* Onların konuşmasına sen de katılmalısın, Hjalmar.

HJALMAR *(İsteksiz)* Ne söyleyeyim ki...

ŞİŞMAN ADAM Tokay şarabını siz de mide için daha sağlıklı buluyorsunuz, değil mi Sayın Werle?

WERLE *(Şöminenin yanında)* Bugün içtiğiniz Tokay şarabı için garanti veririm; yapıldığı yılın rekoltesi çok kalitelidir. Siz de fark etmişsinizdir.

ŞİŞMAN ADAM Tabii tabii, olağanüstü enfes bir tadı var.

HJALMAR *(Çekingen)* Şaraplar yapım yıllarına göre farklı mı olurlar?

ŞİŞMAN ADAM *(Gülerek)* Ooo, çok iyisiniz doğrusu...

WERLE *(Gülümserek)* Demek size kalite şarap ikram etmek gerekmiyormuş...

KEL KAFALI Tokay şarabı fotoğraf gibidir, Bay Ekdal. O da güneş ışığı ister. Öyle değil mi yoksa?

HJALMAR Evet, ışık olmazsa olmaz.

BAYAN SÖRBY İşte bu, yönetici beyler için de geçerli, çünkü onların da güneş ışığına aşırı ihtiyacı olduğu söylenir.

KEL KAFALI Aman aman, bu oldukça eski şakayı yapmayın lütfen.

MİYOP ADAM Sayın Bayan böyle şakalardan hoşlanır...

ŞİŞMAN ADAM Ama bizi harcayarak... *(Suçlayıcı)* Ah Bayan Bertha, ah...

BAYAN SÖRBY Ancak yıllık rekolteler birbirlerinden çok farklılık gösterebilirler. Eski rekolteler en değerlileridir.

MİYOP ADAM Siz beni eskilerden mi sayıyorsunuz?

BAYAN SÖRBY Oo, hayır, kesinlikle...

KEL KAFALI Bakın hele! Peki ben sayın bayan?

ŞİŞMAN ADAM Evet, benim için ne dersiniz? Siz bizi hangi yılın rekoltesi sayıyorsunuz peki?

BAYAN SÖRBY Sizler rekoltenin en tatlı olduğu yılların ürünüsünüz sevgili beyefendiler. *(Punç kadehinden biraz içer; erkeklerle gülüşüp şakalaşır)*

WERLE Bayan Sörby canı istediğinde işin içinden kolayca sıyrılmasını gayet iyi bilir her zaman. Peki niye içmiyorsunuz beyler? Pettersen, içkileri ayarlasana... Gregers birlikte bir kadeh içsek, diyorum ha! *(Gregers kıpırdamaz)* Sen de bize katılmak istemez misin, Ekdal? Masada sizinle kadeh tokuşturmaya fırsat bulamamıştım.

(Muhasebeci Gråberg, duvardaki gizli kapıdan çıkar)

GRABERG Affedersiniz Sayın Werle, dışarı çıkacak başka yol bulamadım da...

WERLE Yine mi kilitlemişler sizi oraya?

GRABERG Evet efendim, Flakstad giderken anahtarı alıp götürmüş...

WERLE Peki, buradan geçin öyleyse.

GRABERG Biri daha var efendim...

WERLE Tamam hadi geçin ikiniz de; sıkılmayın...

(Gråberg ile yaşlı Ekdal ofisten çıkarlar)

WERLE *(Gayri ihtiyari)* Hayret, nasıl olur...

(Misafirlerin konuşma ve gülüşmeleri birden kesilir.

Hjalmar babasını görünce yerinden fırlar, kadehini masaya bırakıp şömineye doğru döner)

EKDAL *(Başını kaldırıp kalabalığa bakmaz, başım eğip her tarafa reverans yaparak ilerlerken mırıldanır)* Affedersiniz, affedersiniz, yanlış yoldan gelmişim. Aşağısı kapalı... kapalıydı aşağısı... affedersiniz.

(Ekdal ve Gråberg arkaya doğru gidip sağdan çıkarlar)

WERLE *(Dişlerinin arasından)* Tanrı cezanı versin senin, Gråberg!

GREGERS *(Ağzı açık, hayretle Hjalmar'a bakar)* Bu şey değil miydi...

ŞİŞMAN ADAM Ne oluyor, kimdi o?

GREGERS Ha o mu, bizim muhasebeciyle başka biri işte.

MİYOP *(Hjalmar'a)* Tanıyor musun?

HJALMAR Bilmiyorum, dikkat etmedim ki...

KEL ADAM *(Ayağa kalkar)* Ne oluyor, Tanrı aşkına?

(Aralarında alçak sesle konuşan bir grubun yanına gider)

BAYAN SÖRBY *(Oradaki Pettersen'e fısıldayarak)* Dışarda ona biraz para verin, şöyle iyice bir miktarda...

PETTERSEN *(Başını sallayarak)* Peki efendim. *(Çıkar)*

GREGERS *(Üzüntülü bir sesle, yavaşça Hjalmar'a)* Gerçekten oydu ha?

HJALMAR Evet.

GREGERS Ve sen öyle durup onu tanımamazlıktan geldin!

HJALMAR *(Sinirli, fısıldar)* Nasıl tanıyabilirim?

GREGERS Kendi babanı mı?

HJALMAR *(Üzüntü içinde)* Ya sen benim yerimde olsaydın...

(Misafirlerin o zamana kadarki alçak sesle yaptıkları konuşmalar gittikçe yoğunlaşır ve sesleri yükselmeye başlar)

KEL KAFALI *(Hjalmar ve Gregers'e dostça yaklaşarak)* Ooo, okul dönemizin hatıralarını mı tazeliyorsunuz? Nasıl, siz sigara içmiyor musunuz Bay Ekdal? Ateş ister

misiniz? Oo, sahi ya, bu evde sigara içmeye iznimiz yok.

HJALMAR Teşekkür ederim, ben sigara içmiyorum.

ŞİŞMAN ADAM Bize şöyle küçük güzel bir şiir okumak ister miydiniz Bay Ekdal? Eskiden çok güzel okurdunuz.

HJALMAR Yazık ki hiçbirini hatırlayamıyorum artık.

ŞİŞMAN ADAM Aa, çok yazık. Pekii, şimdi biz ne yapalım dersin Balle dostum?

(İkisi diğer odaya gider)

HJARMAR *(Üzgün)* Ben gitmek istiyorum, Gregers. İnsan, kaderin o acımasız darbesini bir kez yemeyegörsün, görüyorsun sonucu işte... Neyse, babana saygılarımı söyle.

GREGERS Tabii, tabii... Doğru eve mi gidiyorsun?

HJARMAR Evet, niye sordun?

GREGERS Belki daha sonra sana uğrarım.

HJALMAR Hayır, kesin olmaz, benim eve gelmemelisin. Benim ev yalnızca üzüntü, acı verir sana. Özellikle de buradaki böyle mükemmel, parlak bir davetten sonra. Şehirde herhangi bir yerde her zaman buluşabiliriz.

BAYAN SÖRBY *(Sessizce yanlarına gelir)* Gidiyor musunuz Bay Ekdal?

HJALMAR Evet.

BAYAN SÖRBY Öyleyse Gina'ya selam söyleyin.

HJALMER Teşekkür ederim.

BAYAN SÖRBY Ona söyler misiniz, yakında kendisini ziyarete geleceğim.

HJALMAR Çok teşekkür ederim. *(Gregers'e)* Sen burda kal. Ben dikkat çekmeden çıkmak istiyorum.

(Yavaşça odadan çıkar, öbür odaya geçer ve sağdan çıkar)

BAYAN SÖRBY *(Geriye dönen Pettersen'e)* Baksana, o yaşlı adama bir şeyler verdin mi?

PETTERSEN Tabii efendim, bir şişe konyak sıkıştırdım

eline.

BAYAN SÖRBY Ne, daha iyi bir şey bulup verebilirdiniz.

PETTERSEN Hayır Bayan Sörby, o konyaktan daha iyi bir şeyi bilmez ki.

ŞİŞMAN ADAM *(Elinde nota defteri kapıda belirir)* Birlikte bir şeyler çalmamızı ister misiniz, Bayan Sorby?

BAYAN SÖRBY Aaa tabii, çalalım.

MİSAFİRLER Bravo, bravo!

(Bayan Sörby ve bütün misafirler sağdaki odaya geçerler. Gregers şöminenin yanında kalır. Werle yazı masasının üstünde bir şeyler arar, Gregers'in gitmesini ister görünür. Gregers yerinden kıpırdamaz. Bunun üzerine Werle çıkış kapısına doğru yürür.)

GREGERS Bir dakika bekler misin, baba?

WERLE *(Durur)* Ne var?

GREGERS Seninle konuşabilir miyim?

WERLE Yalnız kalacağımız zamana kadar bekleyemez mi?

GREGERS Hayır. Çünkü belki bir daha baş başa yalnız kalamayacağız.

WERLE *(Ona yaklaşarak)* Bu ne demek oluyor?

(Aşağıdaki konuşma sürecinde müzik salonundan hafifften bir piyano sesi gelir)

GREGERS Bu aile, böyle acınacak bir sefalet içine niçin düşürüldü?

WERLE Sanırım Ekdallar'ı kastediyorsun.

GREGERS Evet, Ekdallar'dan söz ediyorum. Bir zamanlar Teğmen Ekdal ile çok yakındın.

WERLE Evet, çok yakınımdı, ne yazık ki... Uzun yıllar bunun acısını çekmek zorunda kaldım. Adım ve şöhretim onun yüzünden lekelenme noktasına gelmişti.

GREGERS *(Yavaşça)* Suçlu gerçekten yalnız o muydu?

WERLE Başka kim olabilirdi?

GREGERS O büyük ormanlık araziyi birlikte satın almıştınız...

WERLE Ama o tartışmalı orman haritasını bizzat Ekdal

çıkarmadı mı? Devlete ait arazide, o tartışmalı haritaya dayanarak yasa dışı ağaç kesimini o yaptı. Ormandaki o operasyondan tümüyle o sorumluydu. Ekdal'ın orada yaptıklarından benim hiçbir bilgim olmamıştı ki.

GREGERS Teğmen Ekdal da bizzat yaptığı işten bilgi sahibi değildi sanırım.

WERLE Olabilir. Ama gerçek ortada, o mahkûm oldu, ben aklandım.

GREGERS Evet, biliyorum tabii; kanıt yoktu.

WERLE Aklanma aklanmadır! Sen bu eski tatsız şeyleri neden deşiyorsun şimdi? Vakti gelmeden saçlarım ağardı benim, bu yüzden. Yoksa yukarıda dağda yıllar boyu hep bunu mu düşündün durdun? Emin ol Gregers, burada şehirde bu hikâyenin benimle ilgili tarafı çoktan unutulup gitti.

GREGERS Ya zavallı Ekdal ailesinin durumu?

WERLE Onlar için ne yapabilirdim sence? Ekdal hapisten çıkıp aramıza katıldığında dünyaya küsmüş, yıkılmış, artık kurtarılamaz bir adamdı. Bazı insanlar vardır, bedenlerine aldıkları darbe ne kadar küçük olursa olsun, tamamen sarsılırlar, normal yaşama dönemezler bir daha. Şu sözlerime inan Gregers, kendi üzerime gelecek her tür kuşku, suçlama ve dedikoduyu önleyerek o aile için elimden gelen her şeyi yaptım ben.

GREGERS Kuşkuyu çekmeden ha? Evet, evet anlıyorum...

WERLE Ara sıra birtakım muhasebe işleri veriyorum Ekdal'a; bunun karşılığında da kat kat fazla ödeme yapıyorum kendisine.

GREGERS *(Babasına bakmadan, hafif gülümseyerek)* Tabii, bundan kuşkum yok.

WERLE Neden gülüyorsun... Doğru söylemediğimi mi sanıyorsun yoksa? Bu tür masraflar genellikle defterlerimde yer almaz; bu tür masrafları defterlerime işlemem de ondan.

GREGERS *(Soğuk bir gülümsemeyle)* Evet, bazı özel gider-

ler defterlere işlenmez elbette...

WERLE *(Şaşkın)* Ne demek istiyorsun yani?

GREGERS *(Cesaretini toplayarak)* Peki, Hjalmar'ın fotoğrafçılık öğrenimi için yaptığın harcamaları defterlerine işledin mi?

WERLE Ben mi? Onlar nasıl işlenir defterlere?

GREGERS Şimdi öğrendim, harcamaları sen yapmışsın. Ayrıca da Hjarmar'ın fotoğraf atölyesi açmasına cömertçe yardım ettiğini de biliyorum.

WERLE Ve buna rağmen Ekdallar için hiçbir şey yapmadığım söyleniyor. Emin olabilirsin, bu adamlar yüzünden yeteri kadar para harcadım.

GREGERS Peki, bu harcamaların hesabını tutmadın mı?

WERLE Bunu niçin soruyorsun?

GREGERS Nedeni var da ondan. Söyler misin, eski bir gençlik arkadaşının oğluna gösterdiğin bu çok yakın ilgi, neden tam da onun evlenmesi sürecine rast geldi?

WERLE Aman Tanrım, bu kadar yıl geçtikten sonra bunu nasıl bileyim...

GREGERS O sürede bana bir mektup yazmıştın... bir iş mektubu tabii. Mektupta kısacık bir not vardı. Hjalmar Ekdal'ın Hansen adlı bir kızla evlendiğini belirtmiştin.

WERLE Evet, doğru, adı öyleydi.

GREGERS Ama bu Hansen adlı kızın, bir zamanlar bizim evde ev işlerine bakan Gina Hansen olduğunu yazmamıştın.

WERLE *(Alaylı ama zoraki bir gülüşle)* Doğrusu, senin eskiden yanımızda çalışan bu kıza özel bir ilgi duyduğun hiç aklıma gelmemişti.

GREGERS Hayır ilgi duyan ben değildim. *(Sesini alçaltarak)* Bu evde ona aşırı ilgi gösteren başka biri vardı.

WERLE Bu ne demek oluyor? *(Birden parlayarak)* Sen beni mi kastediyorsun yoksa, ha?

GREGERS *(Alçak sesle, ama üstüne basarak)* Evet, seni

kastediyorum.

WERLE Bu ne cesaret! Buna nasıl cüret edersin? O nankör adam, o fotoğrafçı, böyle bir suçlamaya nasıl yeltenebilir?

GREGERS Emin ol, Hjalmar bu konuda bir kelime bile söylemedi. Ayrıca da, bana göre onun bu olanlarla hiçbir bilgisi yok.

WERLE Öyleyse sen nereden biliyorsun? Bunları sana kim söylemiş olabilir?

GREGERS Bunları bana zavallı, şanssız annem söylemişti, onu son kez gördüğümde...

WERLE Tabii annen! Bunu düşünebilmeliydim... Annen ve sen... Siz ikiniz daima birliktiniz zaten. Taa başından beri seni benden uzaklaştıran o olmuştu.

GREGERS Hayır öyle değil. Beni senden uzaklaştıran, onun içler acısı zavallı bir halde ölümüne kadar burada çektiği acılar, burada gördüğü hakaretlerdi.

WERLE Hayır, o diğer birçok insana göre en az acı çeken, en az hakaret gören biriydi. Ama sinirli, hastalıklı insanlarla başa çıkmak kolay değildir. Bu yüzden çok sıkıntı çekmek zorunda kaldım. Şimdi sen bazı şüphelerle karşıma geçmiş, baban hakkındaki birtakım eski iftira ve söylentileri ortaya döküyorsun. Bak sevgili oğlum, bana göre senin yaşındaki biri, gerçekten daha yararlı işlerle uğraşmalı, onlara kafa yormalı.

GREGERS Evet, doğru bunun zamanı geldi sayılır.

WERLE O zaman kafan bugün göründüğünden daha huzurlu olurdu. Senin halin nereye varacak, anlamıyorum; yukarda dağda senelerce sıradan bir eleman gibi zahmet çekip maaşından üstünde bir kuruş kazanmayı istemeden çalışıp duruyorsun. Bu tam anlamıyla bir çılgınlık...

GREGERS Evet, bunun gerçekten öyle olduğunu bilseydim...

WERLE Seni iyi anlıyorum. Sen bağımsız olmak, bana

borçlu kalmamak istiyorsun. Şimdi elinde, bağımsızlığını kazanmak... ve her ilişkinde özgür biri olman için bir fırsat var.

GREGERS Öyle mi? Bu nasıl olacak acaba?

WERLE Sana, hiç gecikmeden hemen buraya gelmen gerektiğini yazmıştım. Şey...

GREGERS Peki, aslında benden istediğin ne? Bugün bütün gün bunu öğrenmeyi beklemekteyim.

WERLE Şirkete ortak olmanı öneriyorum sana.

GREGERS Ben mi? Senin şirketine mi? Ortak olarak?...

WERLE Evet. Ancak bundan dolayı ikimiz her an birlikte olmak zorunda değiliz. Sen burada, şehirdeki işlere bakarsın, ben de yukarda işletmede bulunurum.

GREGERS Bunu mu istiyorsun?

WERLE Evet. Görüyorsun, eskisi gibi çalışacak durumda değilim artık. Gözlerime dikkat etmek zorundayım Gregers; çünkü gözlerim epey zayıfladı.

GREGERS Senin gözlerin eskiden beri hep zayıftı zaten.

WERLE Şimdiki kadar değildi. Ayrıca, en azından kısa bir süre için koşullar orda kalmamı zorunlu kılabilir.

GREGERS Her şey aklıma gelirdi de bu gelmezdi doğrusu.

WERLE Bak, Gregers. Bizi birbirimizden ayıran çok şey var gerçi, ama biz baba oğuluz sonuçta. Bu yüzden aramızda bir uzlaşma olabilmeli diye düşünüyorum.

GREGERS Dışarıya karşı iyi olur demek istiyorsun yani.

WERLE Öyle. Hem bu da bir şeydir, canım. Bu konuyu biraz düşün sen, Gregers. Olamaz mı bu, ne dersin ha?

GREGERS *(Soğuk bir bakışla)* Bunun arkasında kesin bir şey var.

WERLE Nasıl yani?

GREGERS Bazı şeyler için kesinlikle bana ihtiyacın var senin.

WERLE Bizim gibi çok yakın ilişkide olanların, her zaman birbirlerine ihtiyacı olur.

GREGERS Evet, öyle derler...

WERLE Bir süre senin yanımda kalmanı istiyorum. Ben yalnız bir adamım, Gregers. Bütün hayatım boyunca bu duygu içinde yaşadım. Şimdi artık yaşlanınca yanımda kesinlikle candan birine ihtiyacım var.

GREGERS Bayan Sörby yanında ya...

WERLE Tabii öyle de... Doğrusu o benim için adeta vazgeçilmez biri oldu. Yaşam dolu, neşeli, hiçbir kaprisi olmayan bir kadın; eve hayat veriyor. Benim çok işime yarıyor.

GREGERS İyi işte, gönlünün istediği her şeye sahip olmuşsun demek.

WERLE Doğru da, ancak bu böyle devam edemeyecek diye korkuyorum. Onun statüsündeki bir kadın hakkında, bu toplumda kolayca dedikodular çıkarılabilir. Bir erkek için de yakışık almaz bu.

GREGERS Ooo, senin gibi böyle davetler veren bir adam önemli bazı riskler alabilir ama, değil mi?

WERLE Evet de, ona ne olacak Gregers? Bu duruma daha uzun süre dayanamayacak diye korkuyorum. Bana olan bağlılığından dolayı, insanların dedikodu ve yakıştırmalarına aldırmadı diyelim... Sen nasıl düşünüyorsun, senin gibi adalete güçlü saygısı olduğu bilinen biri...

GREGERS *(Werle'nin sözünü keserek)* Kısa ve net söyler misin bana, onunla evlenme niyetin mi var senin?

WERLE Peki, say ki niyetim var, ne olacak?

GREGERS Evet, ben de onu soruyorum, ne olacak?

WERLE Bu işe sen karşı mı geliyorsun yani?

GREGERS Hayır, hayır, kesinlikle değil.

WERLE Bilemiyorum belki de annenin aziz hatırasına karşı...

GREGERS Ben akılsız biri değilim.

WERLE Tamam, akıllısın veya değilsin, doğrusu şimdi yüreğimi ferahlattın benim. Bu konudaki olumlu görü-

şün beni sonsuz sevindirdi.

GREGERS *(Babasına dik dik bakarak)* Hangi nedenle beni kullanmak istediğini şimdi anladım.

WERLE Seni kullanmak mı? Ne biçim söz bu?

GREGERS Aman kelime seçimi üzerinde hiç durmayalım, nasılsa kendi aramızda konuşuyoruz. *(Kısa bir gülüşle)* Aman Tanrım, demek ben bu nedenle buraya gelip boy göstermişim. Bayan Sörby'nin hatırına bu evde yeni bir aile yaşamı sahneye konacak. Baba ve oğul arasında mutluluk tablosu sergilenmeli. Ne de büyük bir yenilik...

WERLE Bu biçimde konuşmaya nasıl cesaret edersin!

GREGERS Biz bu evde ne zaman bir aile yaşamı gördük ki baba? Hatırladığıma göre hiçbir zaman! Ama şimdi böyle bir şeye biraz ihtiyaç duyuluyor. Tabii yaşlı babanın evlilik törenine genç oğlunun, babasının bu mutluluk törenine uçarak koşup gelmiş olduğunun her yerde anlatılması çok hoş olacak. Artık bundan sonra, ölmüş olan o zavallının çektiği acılara ilişkin bütün söylentiler yok olacak. Hiçbiri kalmaz tabii. Oğlu hepsini önlemiş olur böylece!

WERLE Gregers inanıyorum ki dünyada benden daha çok nefret ettiğin hiç kimse yok senin.

GREGERS *(Yavaşça)* Seni çok yakından tanıyorum.

WERLE Sen beni hep annenin gözleriyle gördün. *(Sesini biraz alçaltır)* Ama onun gözlerinin ara ara bulanıp karardığını unutma.

GREGERS *(Titreyerek)* Ne demek istediğinin farkındayım. Ama annemin o acınacak çaresizliğe düşmesinin suçu kimde? Sende ve bütün o hasta bakıcısı kadınlarda... Bu kadınların en sonuncusu da, Hjalmar Ekdal'a yamaladığın kadın. İşin bitmişti onunla da...

WERLE *(Omuzlarını silkeleyerek)* Kelime kelime aynı... Sanki anneni işitiyorum.

GREGERS *(Önemsemez)* O saf masum Hjalmar, çocuk

ruhuyla bu dolandırıcılığın ortasında, böyle bir kadınla aynı çatının altında yaşıyor; evim, yuvam dediği yerin bir yalan üzerine kurulmuş olduğunun farkında değil... *(Babasına bir adım yaklaşarak)* Geriye, senin hayatın boyu yaptıklarına baktığımda, katledilmiş insanlarla dolu bir savaş alanı görüyorum.

WERLE Görüyorum ki gerçekten aramızdaki uçurum çok büyük.

GREGERS *(Kendine hâkim olmaya çalışarak, eğilir)* Bunun ben de farkındayım. Bu yüzden şapkamı alıp gidiyorum buradan.

WERLE Gidiyor musun? Evi terk mi ediyorsun yani?

GREGERS Evet. Şimdi nihayet, yaşamak için artık tek bir görevimin olduğunu görüyorum.

WERLE Nasıl bir görevmiş o?

GREGERS İşittiğinde muhakkak güleceksin.

WERLE Yalnız yaşayan bir adam öyle kolay gülmez.

GREGERS *(Arka tarafı işaret ederek)* Bir bak baba, senin yakın arkadaşların Bayan Sörby ile körebe oynuyorlar. İyi geceler, hoşça kal.

(Arka taraftan sağdan çıkar. Misafirlerin konuşma ve gülüşmeleri işitilir ve odadan geldikleri görülür)

WERLE *(Gregers'in arkasından alay ederek mırıldanır)* Aptal! Bir de ben akılsız değilim diyor!

Birinci Perde Sonu

İKİNCİ PERDE

Hjalmar Ekdal'ın fotoğraf atölyesi. Oldukça geniş olan atölyenin bir çatı katı odası olduğu görülür. Sağda büyük pencereleri olan eğik çatı, mavi bir perdeyle yarı örtülmüştür. Yukarda sağda, giriş kapısı ve aynı tarafta önde, oturma odasına açılan diğer bir kapı vardır. Sol duvarda yine iki kapı ve bunların arasında demir bir soba ve arka duvarda iki kanatlı büyük sürgülü bir kapı bulunur. Atölye sade ama oldukça rahat bir tarzda döşenmiştir. Sağdaki kapıların arasında, duvarın biraz önünde bir kanepe, bir masa, birkaç sandelye yer almıştır. Masanın üzerinde yanmakta olan abajurlu bir lamba vardır.

Sobanın yanındaki köşede eski bir koltuk; odanın çeşitli yerlerinde fotoğraf makineleri, fotoğrafçılık aletleri; arkada çift kanatlı kapı solunda bir etajer üzerinde kitaplar, kutular, kimyevi malzeme şişeleri, çeşitli eşya vb. şeyler; masanın üzerinde birkaç fotoğraf, kâğıt ve bir fırça bulunmaktadır.

Gina masada dikiş dikmektedir. Hedvig kanepede oturmuş, elleri gözlerinin üzerine siper etmiş, başparmakları ile kulaklarını kapamış kitap okumaktadır.

GINA *(Gizli bir kuşkuyla birkaç kez Hedvig'e baktıktan sonra konuşur)* Hedvig! *(Hedvig işitmez. Gina biraz daha yüksek sesle)* Hedvig!

HEDVIG *(Ellerini gözlerinden çekerek başını kaldırıp bakar)* Evet, anne.

GINA Hedvig çocuğum, bırak artık, daha fazla okumamalısın.

HEDVIG Ah anne, biraz daha izin ver, birazcık daha.

GINA Hayır, hayır. Hemen bırak o kitabı elinden, baban istemiyor. Kendisi geceleri asla okumaz, biliyorsun.

HEDVIG *(Kitabı kapatır)* Hayır anne, babam öyle çok

okumaz ki zaten.

GINA *(Dikişi bırakır; masamn üzerinden küçük bir defterle bir kurşun kalem alır)* Bugün tereyağına ne kadar verdik, aklında mı?

HEDVIG Bir Kron altmış beş Öre.

GINA Doğru. *(Yazar)* Bu evin tereyağı masrafı korkunç! Sonra sucuk, peynir için ne kadar verdik, yazalım bakalım. *(Yazar)* Peki jambon için ne kadardı? *(Hepsini toplar)* Hepsi ne kadar ediyor bir bakalım...

HEDVIG Bira da olacak.

GINA Evet, doğru. *(Yazar)* Çok para yutuyorlar, ancak yapacak bir şey yok, zorunlu...

HEDVIG Ama yine de babam evde olmadığı için, öğlen sıcak bir yemek yemedik.

GINA Evet ama iyi oldu bak, bugün fotoğraflardan sekiz buçuk Kron kazandık.

HEDVIG Vay, o kadar çok demek!

GINA Tam sekiz buçuk Kron.

(Sessizlik. Gina tekrar dikişini alır eline. Hedvig kâğıt kalem alır; sol eliyle gözlerini siper ederek resim çizmeye başlar)

HEDVIG Babamın zengin Bay Werle'nin evindeki o büyük ziyafette olması harika bir şey değil mi?

GINA Buna Bay Werle'nin davetlisi diyemezsin. Oğlu çağırttı babanı. *(Kısa bir sessizlik)* Yaşlı Werle ile bizim hiçbir ilişkimiz yok ki.

HEDVIG Babam eve dönünce gerçekten çok sevineceğim. Çünkü Bayan Sörby'den benim için iyi bir şey istemeye söz vermişti.

GINA Evet, haklısın, o evde sana göre güzel şeyler vardır.

HEDVIG *(Resim yapmayı sürdürür)* Biraz acıktım doğrusu.

(Yaşlı Ekdal, koltuğunun altında bir kâğıt tomarı ve paltosunun cebindeki bir paket ile koridor kapısından girer.)

GINA Bugün geç kaldın, neden büyükbaba?

EKDAL Muhasebenin çıkış kapısı kilitliydi. Gråberg'in çıkışını beklemek zorunda kaldım. Sonra misafirlerin arasından...

HEDVIG Sana yine çalışman için yazılar verdiler mi büyükbaba?

EKDAL Buradaki büyük tomarı. Baksana şuna.

GINA Çok iyi...

HEDVIG Bir paket de cebinde var.

EKDAL Öyle mi? Yok canım, o bir şey değil. *(Bastonunu köşeye koyar)* Bu uzun zaman alacak bir iş, Gina. *(Arkadaki sürgülü kapının bir kanadını biraz sürüp aralar)* Pıst! *(İçeriye bir süre bakar ve sonra tekrar kapıyı yavaşça sürüp kapatır)* Hah.. ha... Bütün hepsi birarada küme olmuş uyumuşlar. Yaban ördeği de sepetinde oturuyor. Haa, ha...

HEDVIG Sepetin içinde üşümez mi büyükbaba, eminsin değil mi?

EKDAL Aklına neler geliyor senin! Üşümek mi! O kadar samanın içinde! *(Soldaki arka kapıya doğru gider)* Kibrit nerede?

GINA Konsolun üzerinde.

(Ekdal kendi odasına gider)

HEDVIG Büyükbabamın tekrar o kadar çok iş alması gerçekten iyi oldu.

GINA Evet ya, zavallı yaşlı büyükbaba... Böylece az da olsa cep harçlığını çıkarmış olur.

HEDVIG Ve böylece bütün gün Madam Eriksen'in o iğrenç meyhanesinde oturmaktan da kurtulmuş olur.

GINA Evet, o da doğru. *(Kısa bir sessizlik)*

HEDVIG Ne dersin, babamlar hâlâ yemekte midirler acaba?

GINA Kim bilir, öyle olabilir.

HEDVIG Babam orada kim bilir ne güzel yemekler yemiştir. Eminim, eve çok keyifli ve mutlu gelecektir. Sence de öyle değil mi, anne?

GINA Evet de... Ah, bir de ona, bugün odayı kiraya verebildik diyebilseydik.

HEDVIG Bugün söylememize gerek yok, bence.

GINA Ah çok iyi olurdu, tam zamanı. O odanın bize yararı yok ki.

HEDVIG Hayır, o anlamda söylemedim, babamın bugün keyfi yerinde olduğundan söyledim. Oda işi başka bir güne kalsa daha iyi olur diyorum.

GINA *(Ona bakar)* Akşam baban eve geldiğinde ona güzel şeyler anlatabilmen çok hoşuna gidiyor, değil mi?

HEDVIG Evet ya, o zaman hep birlikte eğleniyoruz..

GINA *(Düşünceli)* Ah tabii. Öyle oluyor.

(Yaşlı Ekdal, tekrar içeri girer ve önde soldaki kapıdan çıkarken)

GINA *(Oturduğu sandalyeden yarı dönerek)* Mutfaktan bir şey mi istedin büyükbaba?

EKDAL Evet, bir şey... Ama sen kalkma, otur. *(Çıkar)*

GINA Yanmakta olan ateşi söndürmek istemiş olmasın? *(Bir an durur)* Hedvig, git bak, içerde ne yapıyor?

(Ekdal elinde buharı çıkan kaynar su dolu küçük bir toprak kapla tekrar içeri girer)

HEDVIG Sıcak su mu aldın büyükbaba?

EKDAL Evet, öyle yaptım. Sıcak su gerekti. Yazı yazacaktım, mürekkep lapa gibi koyulaşmış.

GINA Büyükbaba, önce akşam yemeğini yesen. Yemeğini içeriye hazırladım.

EKDAL Şimdi yemek yiyemem, Gina. Söyledim sana, yapacak çok işim var. Odama hiç kimsenin girmesini istemiyorum, hiç kimsenin...

(Odasına girer. Gina ve Hedvig bakışırlar)

GINA *(Yavaşça)* Parayı nerden buldu, dersin?

HEDVIG Kesin Gråberg'ten almıştır.

GINA Olamaz. Gråberg onun parasını hep bana gönderir.

HEDVIG O zaman bir yerden borç almak zorunda kalmıştır.

GINA Zavallı büyükbaba, artık ona kimse borç bir şey vermiyor ki.

(Hjalmar, üzerinde paltosu ve gri fötr şapkasıyla sağdan girer.)

GINA *(Elindeki dikişini bırakarak ayağa kalkar)* Aa Hjalmar, geldin ha!

HEDVIG *(Aynı anda hemen kalkarak)* Neden erken geldin, baba.

HJALMAR *(Şapkasını çıkarır)* Çoğu erken ayrıldı da...

HEDVIG Böyle erkenden mi?

HJALMAR Evet, yalnız yemeğe davetliydik.

(Paltosunu çıkarmak ister)

GINA Yardım edeyim.

HEDVIG Ben de... *(Paltosunun çıkarmasına yardım ederler. Gina arka duvara asar)* Çok kalabalık mıydı, baba?

HJALMAR Hayır, çok değildi. Masada yaklaşık on iki on üç kişi kadardık.

GINA Herkesle konuştun mu?

HJALMAR Oo tabii, biraz... Ancak Gregers beni hiç bırakmadı, hep onunla konuştuk.

GINA Gregers hâlâ eskisi gibi öyle çirkin mi?

HJALMAR Eee, pek öyle güzel sayılmaz işte... Babam evde değil mi?

HEDVIG Evet, büyükbabam içerde, çalışıyor.

HJALMAR Bir şey söyledi mi?

GINA Hayır, ne söylemeliydi?

HJALMAR Anlatmamadı mı... şeyi? Gråberg'in yanında olduğuna ilişkin bir söz işittim sanıyorum. Biraz yanına gideyim.

GINA Hayır, aman girme, vazgeç...

HJALMAR Neden? Benim yanına girmemi mi istemedi, öyle mi söyledi size?

GINA Bugün yanına kimseyi istemiyor.

HEDVIG *(Bir işaret yapar)* Hımmm, hımmm...

GINA *(Farkında olmaz)* Buradaydı, odasına sıcak su gö-

türdü.

HJALMAR Haa, şimdi odasında oturmuş...

GINA Öyle...

HJALMAR Ulu Tanrım... Benim zavallı, yaşlı, ak saçlı babacığım... Bırakalım otursun da, rahat etsin, ne istiyorsa onu yapsın.

(Yaşlı Ekdal, üstünde ropdöşambr, ağzında yanan piposuyla odasından çıkıp gelir)

EKDAL Geldin mi? İçerden sesini duyar gibi oldum da...

HJALMAR Şimdi geldim.

EKDAL Sen beni orada görmedin mi?

HJALMAR Hayır görmedim, ama odadan çıkıp geçtiğin söylendi. Ben de arkandan buraya geldim işte.

EKDAL Hımm, ne kadar ince düşüncelisin, Hjalmar. davetliler arasında kimler vardı?

HJALMAR Ooo, her çeşit insan vardı. Ne bileyim, Sarayda görevli Flor, Balle, Kaspersen ve onun gibiler işte...

EKDAL *(Başını sallar)* İşittin mi, Gina! Yüksek saray görevlileriyle birlikte olmuş.

GINA Evet, artık o eve son derecede kibar kişiler gidiyor.

HEDVIG O saray görevlileri şarkı söylediler mi, baba? Yoksa şiir mi okudular?

HJALMAR Hayır, yalnızca boş boş gevezelikle vakit geçirdiler. Sonra benden şiir okumamı istediler ama bunda başarılı olamadılar.

EKDAL Dediklerini yapmadın mı yani?

GINA Yapabilirdin ama...

HJALMAR Hayır, herkesin keyfine göre hareket edilmez. *(Odada dolaşır)* En azından ben yapmam.

EKDAL Ooo, tabii, Hjalmar öyle kolayca böyle şey yapmaz.

HJALMAR Anlamıyorum, aralarına ilk kez katıldığım insanları niçin eğlendirmek zorunda kalayım? Başka birilerine yüklesinler o işi. Bu takım, her gün bir tıkın-

ma toplantısından diğerine gidip durmaksızın hayvan gibi yiyip içiyorlar. Tıkındıkları bu yemeklere karşılık kendileri yararlı bir şey yapsalar ya.

GINA Bunları onlara söylemedin, değil mi?

HJALMAR *(Şarkı mırıldanarak)* Ha ha... Benden oldukça çok şey işittiler...

EKDAL Saray görevlilerin yüzene karşı ha!

HJALMAR Oldu bir kere. *(Umursamaz bir tavırla)* Daha sonra Tokay şarapları üzerine küçük bir tartışma oldu.

EKDAL Tokay şarapları mı? Nefis bir şaraptır, bilirsin!

HJALMAR *(Durarak)* Nefis olabilir. Ama benim bildiğim, her yılın rekoltesi aynı ölçüde nefis olamaz. O iş, tamamen üzümlerin ne kadar güneş görmüş olmasına bağlıdır.

GINA Oo, her şeyi de biliyorsun, Hjalmar.

EKDAL Bunun üzerinde mi tartıştılar?

HJALMAR Bunu denemek istediler, ancak sonunda saray görevlilerinin de aynı şaraplara benzer oldukları konusunda anlaşma sağlandı. Saray görevlilerinin hepsinin yıllara göre kalitesinin aynı olmadığı iddia edildi.

GINA Aman, bütün bunlar aklına nasıl geliyor senin!

EKDAL Ooo, demek bu doğrudan onların yüzlerine söylendi ha!

HJALMAR Evet, direkt yüzlerine...

EKDAL Bak Gina, saray görevlilerinin direkt yüzlerine söylemiş.

GINA Ne diyorsun, yüzlerine ha!

HJALMAR Evet ama bu konuda uluorta konuşulmasını istemiyorum. Böyle şeyler anlatılmaz her yerde. Bütün bunlar dostluk havası içinde gerçekleşti. Hepsi hoş, iyi insanlardı. Durup dururken onları neden gücendireyim? Hayır, olmaz!

EKDAL Ama doğru yüzlerine...

HEDVIG *(Övücü bir ifadeyle)* Seni frakla görmek harika, baba. Frak sana çok yakışmış.

HJALMAR Evet, yakıştı değil mi? Gerçekten tam üstüme göre. Üstüme iyi oturdu. Biraz kol altları dar gerçi... Hedvig yardım et bana *(Frakı çıkarır)* Ceketimi giyeyim. Ceketim nerde Gina?

GINA Burada. *(Ceketini getirir ve giymesine yardım eder)*

HJALMAR Ha şöyle! Frakı yarın sabah erkenden Molvik'e geri göndermeyi unutma.

GINA *(Frakı bir yere koyar)* Olur, merek etme.

HJALMAR *(Gerinerek)* Oh, böyle ne rahat. Bol ve rahat bir günlük kıyafet benim yaşam tarzıma daha uygun. Sen de öyle düşünmüyor musun Hedvig?

HEDVIG Evet, baba!

HJALMAR Özellikle de kravatımı şöyle, iki ucu uçar şekilde bir bağlarsam... Bak şöyle! nasıl olmuş?

HEDVIG Evet, sakalın ve sık kıvırcık saçlarınla çok güzel duruyor.

HJALMAR Saçlarıma öyle pek kıvırcık diyemem, belki dalgalı denebilir.

HEDVIG Yok, kocaman kıvırcıklı...

HJALMAR Hayır canım, dalgalı...

HEDVIG *(Kısa bir sessizlikten sonra babasının ceketini çekerek)* Aman baba!

HJALMAR Ne var?

HEDVIG Ooo, pekâlâ da biliyorsun işte.

HJALMAR Gerçekten bilmiyorum... hayır!

HEDVIG *(Yarı gülerek ve yarı ağlar gibi)* Hadi baba, hadi artık üzme beni, ne olur?

HJALMAR Ne var, ne istiyorsun?

HEDVIG *(Babasını sarsarak)* Saçma ama! Ver şimdi onu bana, baba! Biliyorsun, iyi bir şey getiricektin, söz vermiştin ya!

HJALMAR Aman canım, unuttum sayalım!

HEDVIG Baba, benimle eğlenmek istiyorsun. Ayıp sana! Nereye koydun onu?

HJALMAR Gerçekten unuttum. Ama dur bakayım! Se-

nin için bir şeyler olacaktı. *(Gider frakın ceplerini arar)*

HEDVIG *(Babasının çevresinde sıçrayarak ve ellerini çırparak)* Anne, anne!

GINA Bak, gördün mü, biraz sabırlı olsana!

HJALMAR *(Cebinden çıkardığı bir kâğıtı göstererek)* Bak, burda işte.

HEDVIG O mu? Yalnızca bir kâğıt parçası o...

HJALMAR Bu mu, yemek listesi. Bütün yemeklerin listesi. "Menü" yazıyor bak, yemek listesi yani.

HEDVIG Başka bir şey getirmedin mi?

HJALMAR Dedim ya sana, diğerini unuttum. Benim dediklerime inan, o yemeklerin adları da güzel... Şimdi masaya otur da önce bu listeyi oku; ben sonra sana yemeklerin tatlarına ilişkin bilgiler vereyim. Hadi, Hedvig...

HEDVIG *(Ağlamak üzeredir)* Peki.

(Masaya oturur ama listeyi okumaz. Gina, ona bir işaret yapar. Bu işareti Hjalmar fark eder.)

HJALMAR *(Oda içinde dolaşarak)* Bir aile babası en inanılmaz şeyleri dahi düşünmek zorundadır. Bunlardan en önemsizini bile bir unutmaya görsün, hemen asık suratlar görür karşısında. N'apalım insan buna da alışıyor. *(Sobanın önünde, ihtiyarın yanında durur)* Bu akşam içeriye bir baktın mı, baba?

EKDAL Düşündüğüne bak, tabii. Sepetin içinde duruyor.

HJALMAR Öyle mi? Sepetinde ha? Alışmaya başladı desene.

EKDAL Evet, tabii. Tahmin etmiştim öyle olacağını. Yalnız yapacak birkaç küçük şey daha var...

HJALMAR Bazı düzenlemeler, evet...

EKDAL Ancak kesinlikle yapılması gerekiyor.

HJALMAR Evet, biraz şu düzenlemelerden söz edelim seninle, baba. Gel şu kanapeye oturalım.

EKDAL Çok güzel! Önce şu pipomu bir doldurayım... Temizlemek de gerekiyor tabii... *(Odasına gider)*

GINA *(Hjalmar'a gülümseyerek)* Piposunu temizleyecekmiş, ne dersin.

HJALMAR Tamam, tamam Gina, bırak şu zavallı, yıkıntıya uğramış ihtiyarı. Yok, en iyisi bu düzeltmeleri yarına bırakmak olacak.

GINA Olasılıkla yarın hiç vaktin olmayacak ki senin.

HEDVIG *(Söze karışır)* Tabii, tabii anne.

GINA Rötüş yapmak zorunda olduğumuz fotoğrafları unutma. İnsanlar kaç kez haber gönderip sordular.

HJALMAR Öyle ha! Yine rötüş işleri. Onlar artık bitirilmeli. Yeni sipariş var mı?

GINA Ne yazık ki yok. Yarın biliyorsun, o iki portrenin işi var, onları tamamlayacağım.

HJALMAR Başka yok mu? Tabii, boş oturup çaba harcanmazsa...

GINA Ama ben daha ne yapabilirim? Mümkün olabildiğince gazetelere o kadar ilan da veriyorum.

HJALMAR Aman gazetelere ilan, gazetelere ilan... Görüyorsun yararını... Neyse oda için de kimse gelmedi mi?

GINA Hayır, kimse gelmedi.

HJALMAR Beklenen de buydu zaten. Araştırılıp soruşturulmazsa böyle olur tabii. Daha fazla gayret göstermek gerekiyor, Gina!

HEDVIG *(Babasının yanına gider)* Flütünü getireyim mi, baba.

HJALMAR Hayır, flüt istemez şimdi. Bu dünyada rahat etmeye, sevinmeye hakkım yok benim. *(Gezinmeyi sürdürür)* Evet, yarın çalışmaya başlayacağım, hiç durmadan çalışacağım. Gücüm yettiğince çalışacağım.

GINA Ama sevgili güzel Ekdalcığım, ben öyle demek istemedim ki...

HEDVIG Baba sana bir şişe bira getirmemi ister misin?

HJALMAR Hayır, istemem. Hiçbir şeye ihtiyacım yok. *(Bir an durur)* Bira mı? Sen bira mı dedin?

HEDVIG *(Neşeyle)* Evet, baba; güzel, soğuk bir bira.

HJALMAR Tamam, madem istiyorsun, öyleyse getir bakalım bir şişe.

GINA İyi, hemen getir de neşemiz yerine gelsin hep birlikte.

(Hedvig mutfak kapısına doğru koşarken.)

HJALMAR *(Sobanın önündedir. Hedvig'i tutar, ellerini onun başına koyar ve göğsüne bastırır)* Hedvig! Biricik kızım benim!

HEDVIG *(Mutludur, gözyaşları içinde)* Oo, benim sevgili babacığım!

HJALMAR Hayır, hayır, bana öyle hitap etme! O zengin adamın ziyafet sofrasında oturdum, yedim, keyfime baktım; o çeşit çeşit yemeklerden tıkındım, sefamı sürdüm... Evet, bunu yapabildim...

GINA *(Masaya oturur)* Hayır, saçmalama, Hjalmar, saçmalama!

HJALMAR Benim ne yaptığıma pek aldırmayın siz. Sizi ne kadar sevdiğimi çok iyi biliyorsunuz.

HEDVIG *(Hjalmar'ın boynuna sarılarak)* Biz de seni son derecede çok seviyoruz, babacığım.

HJALMAR Evet, ben böyle zaman zaman can sıkıcı oluyorum işte, ama unutmayın, ben bir yığın sıkıntıyla kuşatılmış bir adamım. Tamam, tamam... *(Gözlerini siler)* Şu anda bira içemem. Sen flütümü getir bana, Hedvig. *(Hedvig etajere koşar, flütü alıp getirir)* Teşekkür ederim. Şimdi oldu... Flüt elimde ve yanımda da sizler... oo ne güzel.

(Hedvig, masada Gina'nın yanına oturur. Hjalmar birden gücünü toplar, bir Bohemya Halk dansı melodisini, hafiften ve hüzünlü bir tempoyla aynı zamanda da derin bir duygusallıkla çalmaya başlar. Bir müddet sonra müziği keser, sol elini Gina'ya uzatarak, dokunaklı bir sesle) Evimiz küçük ve sıkıntı içinde olsa bile Gina, burası en azından bizim kendi yuvamız. Bilin ki her şeye rağmen burası en iyisi...

(Tekrar flüt çalmaya başlar; biraz sonra evin kapısı vurulur)

GINA *(Ayağa kalkar)* Sus Hjalmar, sanırım kapıda biri var.

HJALMAR *(Flütü etajerin üzerine bırakır.)* Ne, yine mi?

(Gina gidip kapıyı açar. Gregers Werle'nin sesi koridordan gelir.)

GREGERS Affedersiniz!

GINA *(Biraz geri çekilerek)* Buyrun!

GREGERS Fotoğrafçı Ekdal burda mı oturuyor?

GINA Evet.

HJALMAR *(Kapıya gider)* Gregers, sen miydin? Hadi gel içeriye.

GREGERS *(İçeri girer)* Gelip seni göreceğimi söylemiştim.

HJALMAR O, bu akşam için miydi? Misafirleri bıraktın da mı geldin?

GREGERS Babamın evini terk ettiğim gibi misafirleri de terk edip geldim. İyi akşamlar, Bayan Ekdal. Bilmiyorum beni tanıdınız mı?

GINA Oo tabii, sayın genç Werle'yi tanımak öyle zor olur mu hiç.

GREGERS Hayır, ben daha çok anneme benzerim; tabii siz annemi hatırlarsınız.

HJALMAR Sen, babamın evini terk ettim mi dedin biraz önce?

GREGERS Evet, öyle dedim. Bir otele geçtim.

HJALMAR Ya, öyle mi oldu? Neyse evimize geldin, şöyle gel de oturalım şurada.

GREGERS Teşekkür ederim. *(Pardösüsünü çıkarır. Elbisesini değiştirmiştir. Sade, gri sıradan bir elbise giymiştir.)*

HJALMAR Gel şöyle kanepeye. Rahat edersin.

(Gregers kanapeye, Hjalmar da masadaki bir sandalyeye oturur)

GREGERS *(Odaya bir göz gezdirir)* Demek buraya yer-

leştin Hjalmar, burda oturuyorsun?

HJALMAR Burası atölyemiz, gördüğün gibi.

GINA Burası oldukça geniş, bu yüzden burada oturmayı seviyoruz.

HJALMAR Önceleri daha iyi bir evde oturuyorduk; ancak burasının önemli bir avantajı var, diğer bölümler oldukça kullanışlı.

GINA Sonra koridonun diğer ucunda kiraya verebileceğimiz bir odamız da var.

GREGERS *(Hjalmar'a)* Ya öyle ha, bir kiracın da var demek.

HJALMAR Hayır, henüz kiracı yok. Kiracı öyle çabuk bulunmuyor. Biraz uğraşmak gerekiyor. *(Hedvig'e)* Biralar nerde kaldı, kızım?

(Hedvig başını sallar ve mutfağa gider)

GREGERS Demek kızın bu ha?

HJALMAR Evet, adı Hedvig.

GREGERS Tek çocuğunuz mu?

HJALMAR Öyle, biricik kızımız. O bizim bu dünyadaki tek mutluluğumuz. *(Sesini alçaltarak)* Aynı zamanda da en büyük üzüntümüz.

GREGERS Ne demek o?

HJALMAR Evet, Gregers öyle. Çünkü gözlerini kaybetme tehlikesi var.

GREGERS Kör mü olacak?

HJALMAR Evet. Şimdiden ilk belirtiler ortaya çıktı. Belki daha uzun zaman böyle gidecek. Ancak doktor sonunda bunun kaçınılmaz olduğunu söyledi.

GREGERS Aman ne korkunç bir felaket bu! Nerden geliyormuş bu hastalığı?

HJALMAR *(İçini çekerek)* Olasılıkla kalıtımla ilgili.

GREGERS *(Şaşkınlıkla)* Kalıtım mı?

GINA Hjalman'ın annesinin de gözleri zayıfmış.

HJALMAR Evet, babam öyle söylüyor; ben annemi pek hatırlayamıyorum.

GREGERS Ah zavallı çocuk. Kendisi nasıl karşıladı bunu?

HJALMAR Ah, senin de tahmin edeceğin gibi, bu konuda ona bir şey söylemeye yüreğimiz bir türlü elvermiyor. Bu tehlikeden hiç haberi yok. Yaşamının sonsuz gecesine küçük bir kuş gibi cıvıldayarak mutlu ve kaygısız uçup gidiyor. *(Derinden etkilenmiş, bunalmış halde)* Ah, Gregers benim için nasıl tarifsiz bir acı bu, bir bilsen...

(Hedvig, bir tepsi içinde bardak ve biraları getirir, masaya koyar)

HJALMAR *(Hedvig'in saçlarını okşayarak)* Teşekkür ederim, sağ ol, kızım.

(Hedvig kollarını babasının boynuna dolar ve kulağına bir şeyler fısıldar)

Hayır. Şimdi tereyağlı ekmek istemez. *(Gregers'e bakar)* Belki Gregers birkaç yudum yemek ister.

GREGERS Hayır, hayır, teşekkür ederim.

HJALMAR *(Üzgün hali sürmektedir)* Peki, birkaç dilim getir hadi. Varsa bana bir kenar dilim getirirsen iyi olur. Üzerine bol tereyağı sür, olur mu?

(Hedvig mutlulukla başını sallar; tekrar mutfağa gider)

GREGERS *(Gözleriyle Hedvig'i izleyerek)* Bana son derecede canlı ve sağlıklı görünüyor.

GINA Tanrıya şükür, gözlerinden başka bir sıkıntısı yok.

GREGERS Zaman geçtikçe kuşkusuz size benzeyecek, Bayan Ekdal. Şimdi kaç yaşında?

GINA Hedvig şimdi tam on dört yaşında. Öbür gün doğum günü.

GREGERS Yaşına göre oldukça gelişmiş görünüyor.

GINA Evet, geçen yıl birden boy attı.

GREGERS İnsan onların büyüdüğünü gördükçe yaşlandığını anlıyor. Siz evleneli kaç yıl oldu?

GINA Biz evleneli şimdi ne kadar oluyor... Evet ya, yaklaşık on beş yıl olacak.

GREGERS O kadar uzun oldu mu, sahiden?

GINA *(Dikkatle Gregers'e bakar)* Tabii, oldu ya.

HJALMAR Evet, oldu o kadar. Bir iki ay sonra on beş yıl dolacak. *(Konuyu değiştirerek)* Yukarıdaki işinde geçen yıllar sana çok uzun gelmiş olacak, Gregers.

GREGERS Evet, orada yaşadığım sürede öyleydi, ancak şimdi geriye baktığımda zamanın nasıl geçtiğini anlayamıyorum.

(Yaşlı Ekdal odasından çıkar; piposuzdur, ancak eski askeri şapkasını giymiştir; biraz düzensizce yürümektedir)

EKDAL Tamam Hjalmar, şimdi oturalım da o konuda konuşabiliriz... Kim oradaki?

HJALMAR *(Babasının yanına gider)* Baba, buradaki kim mi? Gregers Werle... Bilmem, hatırlayacak mısın onu?

EKDAL *(Ayağa kalkmış olan Gregers'e bakar)* Werle mi? Onun oğlu mu? Ne istiyormuş benden?

HJALMAR Hiçbir şey... Beni ziyarete gelmiş.

EKDAL İyi, bir şey yok demek...

HJALMAR Yok tabii, hiçbir neden yok...

EKDAL *(Kollarını sallayarak)* Baksana, hiçbir neden yokmuş. Korkmuyorum, korkmuyorum ama...

GREGERS *(Onun yanına gider)* Size eski av sahalarından selam getirdim, Sayın Teğmenim.

EKDAL Av sahalarından mı?

GREGERS Evet öyle, yukardan, Höjdal İşletmelerinin civarındaki sahalardan...

EKDAL O, tabii yukardan... Bir zamanlar çok iyi tanınıyordum ben oralarda...

GREGERS Siz o zamanlar yaman bir avcıymışsınız.

EKDAL Elbette. Öyle biriydim. Üstümdeki bu kıyafete bakıyorsun. Evin içinde bunları giymek için kimseden izin almıyorum. Sokağa böyle çıkmadığım sürece, böyle dolaşabilirim...

(Hedvig bir tabak üzerine yağ sürülmüş ekmek getirir; masanın üzerine koyar)

HJALMAR Otursana baba, bir bardak bira al. Hadi Gregers, buyur...

(Ekdal bir şeyler mırıldanarak sendeleyerek kanepeye oturur. Gregers en yakınındaki sandalyeye, Hjalmar da Gregers'in diğer yanındaki sandalyeye oturur. Gina, masadan biraz uzaktaki bir sandalyeye oturup dikiş dikmeye başlar. Hedvig babasının yanında ayaktadır)

GREGERS Hatırlıyor musunuz Sayın Teğmen, biz ikimiz Hjalmar ile birlikte, yazları ve Noeller'de yukarıya sizi ziyarete gelirdik.

EKDAL Öyle mi? Gelir miydiniz? Hayır, hayır, hayır... hiç hatırlamıyorum. Ancak usta bir avcı olduğumu söyleyebilirim. Ayı dahi avlamıştım... Bir keresinde dokuzunu birden vurmuştum.

GREGERS *(Onu ilgiyle dinler)* Artık ava hiç gitmiyor musunuz?

EKDAL Oo, öyle de denmez sevgili dostum. Ara sıra yine gidiyorum. Tabii eskisi gibi değil, doğal olarak. Ah orman, bilirsiniz ormanı... ormanları... *(Bira içer)* Orman yukarda ne âlemde? Güzel mi yine?

GREGERS Sizin zamanınızdaki gibi öyle muhteşem değil. Seyrekleşti, fazla ışık giriyor içine artık.

EKDAL Seyrekleşti mi? Işık mı giriyor? *(Yavaş bir sesle adeta ürkmüş halde)* Bu tehlikeli bir durum! Korkunç sonuçlar çıkar. Orman öç alır.

HJALMAR *(Babasının bardağına bira koyarken)* Buyur baba, bir bardak daha iç hadi.

GREGERS Sizin gibi yaşamını tabiatın içinde geçirmiş biri, dumana boğulmuş bir şehirde ve bu daracık dört duvar arasında nasıl yaşayabiliyor?

EKDAL *(Güler ve Hjalmar'a göz kırparak)* Oo, burası öyle kötü değil. Hiç de kötü sayılmaz.

GREGERS Ama sizin hayatınıza işlemiş şeyleri burada nerde, nasıl bulabilirsiniz? O taze, insanı canlandıran havayı, ormanlardaki, dağlardaki o özgür yaşamı, av

hayvanlarını, kuşları...

EKDAL *(Gülümseyerek)* Hjalmar gösterelim mi ona?

HJALMAR *(Telaşla ve biraz da sıkılmış halde)* Aa hayır baba, hayır, bugün olmaz.

GREGERS Bana ne göstermek istiyor?

HJALMAR Yok bir şey... daha sonra görürsün.

GREGERS *(Ekdal'a dönerek, konuşmasını sürüdür)* Evet, özellikle şunu söylemek istiyordum, Sayın Teğmenim: Benimle birlikte yukarı ormana gelmelisiniz, yakında tekrar oraya dönüyorum. Siz orada da bazı muhasebe işleri bulabilirsiniz. Burada sizi avutacak ya da sizi canlandıracak kesinlikle hiçbir şey yok.

EKDAL *(Hayret içinde ona bakar)* Kesinlikle hiçbir şey mi yok diyorsun, nasıl...

GREGERS Tam öyle değil tabii. Oğlunuz var burada, ancak onun da bir ailesi var. Sizin gibi kendini hep tamamen özgür hissetmiş ve doğal yaşamın içinde olmuş biri için...

EKDAL *(Masaya vurarak)* Hjalmar, görmeli artık.

HJALMAR Aman, baba olmaz ki... Ortalık karanlık, görmüyor musun?

EKDAL Saçmalama! Ay ışığı var. *(Ayağa kalkar)* Derim ki, muhakkak görmeli. Bırakın geçeyim. Gel, Hjalmar, bana yardım edersin!

HEDVIG Haydi baba, ne olur, yapın!

HJALMAR *(Ayağa kalkar)* Tamam, öyle olsun.

GREGERS *(Gina'ya)* Neler oluyor?

GINA Yok, özel bir şey olduğunu sanmayın sakın.

(Ekdal ve Hjalmar arka duvardaki sürgülü kapının kanatlarını yana sürerler; Hedvig, Ekdal'a yardım eder; Gregers kanapededir; Gina, umursamadan dikişini sürdürür. Açılan kapıdan büyük ve derinlemesine uzun, girintili çıkıntılı ve birkaç bacanın olduğu düzensiz görünümdeki bir çatı arası fark edilir. Çatı kaplamasının aralarından bu büyük boşluğun bir bölümüne yer yer ay ışığı

girmektedir. Diğer bölümler koyu bir karanlık içindedir.)

EKDAL *(Gregers'e)* Şöyle yakına gelseniz iyi olacak...

GREGERS *(Yanlarına gider)* Ne var orada...

EKDAL Yaklaşın, kendi gözlerinle görebilirsiniz.

HJALMAR *(Biraz mahcup halde)* Tahmin edeceğin gibi, bütün bunlar babama ait.

GREGERS *(Kapıda durup içeriye bakar)* Demek burada tavuk besliyorsunuz, Teğmen Tekdal!

EKDAL Güvercinlerimiz de var.

HEDVIG Ve ayrıca da...

EKDAL Sus, sus! Sakın söyleme!

GREGERS Evet, görüyorum, güvercinleriniz de var.

EKDAL Oo, tabii var! Daha da olacak! Saçağın altında kuluçkadalar. Bilirsiniz, güvercinler yükseklerde yuvalanmayı çok severler.

HJALMAR Ama bu güvercinler, bildiğimiz sıradan adi cinsten değiller.

EKDAL Sıradan güvercin olurlar mı hiç! Hem de benimkiler, asla! Takla atan cinsinden hepsi, ayrıca birkaç tane de balonlu güvercinlerden var. Şöyle yakına gelseniz! Orada dipte duvarın önündeki sandığı görüyor musunuz?

GREGERS Evet, ne var onda?

EKDAL Geceleri tavşanlar orada yatar, dostum.

GREGERS Öyle mi? Demek tavşanlarınız da var?

EKDAL Aman Tanrım, var tabii. Bizim tavşanlarımızın da olduğunu tahmin etmeniz lazımdı. Bak Hjalmar, arkadaşın tavşanlarımızın olup olmadığını soruyor bana. Bakınız, şimdi asıl önemlisi geliyor. Çekil oradan Hedvig. Gelin şurada durun! Hah tamam, öyle! Şimdi aşağıya bakınız! İçi saman dolu bir sepet var orada, gördünüz mü?

GREGERS Evet, evet görüyorum. İçinde bir kuş var.

EKDAL Neee, kuş mu...

GREGERS Ördek mi yoksa?

EKDAL *(Bozulur)* Öyle sayılır.
HJALMAR Ne ördeği dersin, Gregers.
HEDVIG Bildiğimiz ördeklerden değil ama...
EKDAL Susss!
GREGERS Türk ördeği de sayılmaz.
EKDAL Hayır, Bay Werle, Türk ördeği değil; bir yaban ördeği o!
GREGERS Gerçekten mi! Yaban ördeği ha?
EKDAL Gerçekten tabii. Kuş dediğiniz şey bir yaban ördeği... Bizim Yaban Ördeğimiz, dostum.
HEDVIG Benim Yaban Ördeğim o, çünkü o bana ait.
GREGERS O burada, tavan arasında nasıl yaşayabiliyor? Nasıl başardınız bunu?
EKDAL Yüzebilmesi için su dolu bir teknesi var.
HJALMAR Gün aşırı suyu değişiyor.
GINA *(Hjalmar'a)* Ama Hjalmar, burası buz kesti.
EKDAL Peki, öyleyse kapayabiliriz. Zaten geceleyin rahatlarının bozulması doğru olmaz. Tut bakalım Hedvig. *(Hedvig ile Hjalmar kapı kanatlarını sürerek kapatırlar)*
EKDAL Başka sefer daha rahatça bakarsınız. *(Sobanın önündeki koltuğa oturur)* Bilir misiniz, bu yaban ördekleri çok ilginç hayvanlardır.
GREGERS Onu nasıl yakaladınız Sayın Teğmenim?
EKDAL Biz yakalamadık. Burada olmasını şehirdeki bir adama borçluyuz.
GREGERS *(Biraz hayretle)* Bu adam sakın babam olmasın?
EKDAL Kesinlikle... O tabii, başkası olamazdı zaten...
HJALMAR Senin bunu bilebilmen hayret edilecek bir şey doğrusu.
GREGERS Sen bana, babama çok konuda şükran borçlu olduğunu anlatmıştın; ben de bu nedenle düşündüm ki...
GINA Ancak biz ördeği bizzat Bay Werle'den almadık ki...
EKDAL Yine de Sayın Werle'ye teşekkür borçluyuz, Gina.

(Gregers'e) Bilirsiniz siz de, babanız tekne ile dolaşır; işte o zaman ördeğe ateş etmiş. Ancak babanızın gözleri zayıftır, malum; vuramamış, yaralamış onu.

GREGERS Ona birkaç saçma parçası isabet etmiş olmalı.

HJALMAR Doğru, üç dört parça kadar...

HEDVIG Kanatlarının alt tarafına girmiş, bu yüzden uçamamış.

GREGERS O zaman suyun dibe batması gerekirdi.

EKDAL *(Uykusu gelmiş; dili ağırlaşmış)* Tabii öyle olmuş. Yaban ördekleri yaralandığında hep öyle yaparlar. Dalarlar... batabilecekleri kadar aşağıya inerler; oralarda yosun, çamur ne bulurlarsa ısırırlar; şeytan götürsün, taa dibe kadar batarlar. Ve bir daha da yukarı çıkamazlar.

GREGERS Ama sizin yaban ördeğiniz yukarı çıkabilmiş, Teğmenim.

EKDAL Babanızın harika bir köpeği vardı. Köpek daldı ve ördeği dipten yukarı çıkardı.

GREGERS *(Hjalmar'a dönerek)* Ve sonra onu size mi verdi?

HJALMAR Hayır, hemen değil; önce onu evine götürdü; ancak hayvan orada bir türlü iyileşememiş. Sonra onu kesmesi için Petersen'e emir vermiş.

EKDAL *(Yarı uykulu)* Haaa, evet Pettersen ya... o kaz kafalıya...

HJALMAR *(Alçak bir sesle)* Anladın mı şimdi, işte bu yolla bizim oldu. Çünkü babam Pettersen'i biraz tanır; yaban ördeğinin hikâyesini öğrenince, bir yolunu bulup onu Pettersen'den almayı başarmış.

GREGERS Bu çatı arasında iyi bir gelişme gösterdi mi, peki?

HJALMAR Tabii, hem de çok... Bayağı yağlandı. Ve uzun süre burada kaldığından, eski vahşi yaşamını tamamen unuttu. Aslında önemli olan da bu zaten.

GREGERS Bunda tamamen haklısın, Hjalmar. Yalnız bir

daha gökyüzünü ve denizi görmemeli... Artık daha uzun kalmasam iyi olacak. Baban uyuyor, bak.

HJALMAR Yok canım, öyle mi...

GREGERS Sahi, sen bana kiralık bir odanız olduğunu söylemiştin; kullanmadığınız bir odanız?

HJALMAR Evet, neden sordun? Tanıdığın birine mi lazım?

GREGERS Odayı ben tutabilir miyim?

HJALMAR Sen mi?

GINA Siz mi, hayır olmaz... Bay Werle.

GREGERS Odayı tutabilir miyim? Yarın sabah erkenden taşınırım.

HJALMAR Tabii, büyük bir memnuniyetle...

GINA Olmaz Bay Werle, size uygun bir oda değil.

HJALMAR Neden öyle söylüyorsun, Gina?

GINA Çünkü oda yeteri kadar büyük değil, yeteri kadar aydınlık da değil ve...

GREGERS Bunlar pek önemli değil, Bayan Ekdal.

HJALMAR Bana göre oldukça şirin bir odadır; ayrıca içindeki eşya da hiç fena sayılmaz.

GINA Ama altında oturan iki kişiyi unutma.

GREGERS Nasıl insanlar?

GINA Biri özel öğretmenlik yapmış...

HJALMAR Bir papaz adayı olan Molvik.

GINA İkincisi bir doktor, adı Relling.

GREGERS Relling mi? Şöyle uzaktan tanıyorum onu sanırım; yukarda Höjdal İşletmesinde bir süre doktorluk yapmıştı.

GINA İkisi de gerçekten neşeli çılgın erkektir. Akşamları çoğu kez eğlenmeye çıkarlar, gece geç saatlerde dönerler eve... hep böyle değillerse de...

GREGERS Böyle şeylere çabuk alışılır. Umarım yaban ördeği gibi ben de alışırım.

GINA Sanırım, önce bir gece denemeli, sonra kesin karar vermelisiniz.

GREGERS Galiba beni evinize gönül rahatlığıyla kabul etmek istemiyorsunuz, Bayan Ekdal?

GINA Aman Tanrım, buna nasıl inanabilirsiniz?

HJALMAR Evet, gerçekten sen de bir tuhafsın Gina. *(Gregers'e)* Sen artık şehirde kalmayı mı düşünüyorsun?

GREGERS *(Pardösüsünü giyer)* Evet, şimdilik burada kalmayı düşünüyorum.

HJALMAR Yani baba evinde kalmayacaksın? Peki ne yapmayı düşünüyorsun?

GREGERS Evet, bunu bilseydim bu kadar üzülmezdim. Eğer insanın adı Gregers olursa, bir de üstüne Werle olursa... Sen hiç bu kadar tiksindirici bir şey duydun mu?

HJALMAR Yok canım, ben öyle bulmuyorum.

GREGERS Puff... Bu adı taşıyan herifin suratına zevkle tükürürdüm ben! Ama bir adamın adı bu dünyada bir kez Gregers Werle olmuşsa, benimki gibi...

HJALMAR *(Gülerek)* Peki, eğer adın Gregers Werle olmasaydı, ne olmasını isterdin?

GREGERS Seçme imkânım olsaydı, çevik bir köpek olmayı tercih ederdim.

GINA Bir köpek mi?

HEDVIG *(Elinde olmadan atılır)* Aaa, olur mu hiç!

GREGERS Evet, bir köpek... Gerçek çeviklik örneği olan bir köpek. Yaban ördeklerinin ardından suya dalarak, orada çamur ve yosun bataklığına saplanan o hayvanları oradan çekip çıkarmak isterdim.

HJALMAR Biliyor musun, söylediklerinden bir kelime bile bir şey anlamadım, Gregers.

GREGERS Özel bir anlamı yok zaten. Hadi neyse, yarın sabah erkenden taşınıyorum buraya. *(Gina'ya)* Benim için fazla zahmet etmeyin, her şeyi ben yaparım. *(Hjalmar'a)* Sabah tekrar görüşürüz. İyi geceler Bayan Ekdal. *(Hedvig'e başıyla selam vererek)* İyi geceler.

GINA İyi geceler Bay Werle.

HEDVIG İyi geceler.

HJALMAR *(Bir ışık yakar)* Bir dakika, sana ışık tutayım, merdivenler oldukça karanlıktır.

(Gregers ve Hjalmar birlikte çıkarlar)

GINA *(Önüne bakar, dikişi kucağındadır)* Köpek olmak istiyorum demesi garip bir gevezelik, değil mi?

HEDVIG Sana bir şey söylemek istiyorum, anne. Bana göre o bize başka bir şey anlatmaya çalıştı.

GINA Ne anlatmaya çalıştı, peki?

HEDVIG Tam bilmiyorum ama bütün konuşması boyunca bize başka bir şey anlatmak istedi gibi geldi bana.

GINA Öyle mi düşünüyorsun? Evet, gerçekten tuhaf bir haldeydi.

HJALMAR *(Geri gelir)* Lambayı söndürmemişim. *(Lambayı söndürür; bir yana koyar)* Ohh sonunda bir lokma bir şey yiyebileceğiz. *(Yağlı ekmek dilimini yemeye başlar)* Bak görüyor musun, Gina... eğer biraz uğraşırsan oluyor...

GINA Nasıl uğraşmakla?

HJALMAR İyi olmadı mı, sonunda odayı kiraya vermemiz... Hem de Gregers gibi birine... eski iyi bir arkadaşıma.

GINA Evet de, ben... ben ne söyleyeceğimi bilmiyorum şimdi.

HEDVIG Ah anne, ne eğlenceli olacak, göreceksin bak.

HJALMAR *(Gina'ya)* Sen de çok garipsin ha. Önceleri odanın kiralanması için aşırı istekli davranıyordun, oysa şimdi hiç memnun görünmüyorsun.

GINA Doğru, Hjalmar. Başka biri olsaydı tamam da... Babası ne diyecek bu işe, düşündün mü hiç?

HJALMAR Yaşlı Werle mi? Bu onu neden ilgilendirsin?

GINA Gregers evi terk ettiğine göre aralarında bir tartışma geçmiş olduğunu düşünebilirsin. İkisinin arası nasıldır, pekâlâ biliyorsun.

HJALMAR Evet, öyle ama...

GINA Yaşlı Werle, bunun arkasında ya senin olduğunu sanırsa...

HJALMAR Ne isterse düşünsün! Evet, yaşlı Werle benim için gerçekten çok şey yaptı. Tanrı bilir, bunu takdir ediyor, inkâr etmiyorum. Ancak sonsuza kadar da kendimi ona borçlu ve bağımlı sayamam ki.

GINA Ama Hjalmar, bundan belki de büyükbaba zarar görebilir; sonuçta Gråberg'den elde ettiği o küçük kazancını kaybedebilir.

HJALMAR Hemen söyleyeyim, keşke öyle olsa. Benim gibi bir adam için, yaşlı, ak saçlı babasının serseriler gibi orda burda koşturmasını görmek ne küçültücü bir şey, biliyor musun? Artık bunun da sonu geldi diye düşünüyorum. *(Bir dilim yağlı ekmek daha alır)* Madem hayatta bir görevim var, onu yerine getirmeye hazırım ben.

HEDVIG Ah babacığım, evet, ne olur yap onu.

GINA Sus, uyandıracaksın onu.

HJALMAR *(Alçak sesle)* Söylediğim gibi yerine getireceğim sözümü. Onun da günü gelecek elbette... Bu yüzden odayı kiraya vermemiz iyi oldu. Şimdi artık daha bağımsız davranabilirim. Hayata karşı görevi olan adamın da bağımsız olmaya ihtiyacı vardır zaten. *(Koltuğa tekrar oturur ve devam eder)* Zavallı, yaşlı, ak saçlı babacığım... Sen oğluna güven yalnızca... Oğlunun omuzları geniştir... en azından güçlüdür... Bir güzel günde uyanacaksın ve... *(Gina'ya)* İnanmıyor musun yoksa?

GINA *(Kalkar)* Tabii inanıyorum... Onu önce yatağına götürsek iyi olacak.

HJALMAR Evet, götürelim.

(Yaşlı Ekdar'ı dikkatle tutup kaldırırlar)

İkinci Perde Sonu

ÜÇÜNCÜ PERDE

Hjalmar Ekdal'ın atölyesi.
Sabah. Eğik çatının büyük penceresinden içeriye güneş ışıkları süzülmektedir; perdesi çekilidir. Hjalmar masada, bir fotoğrafın rötuşu ile uğraşmaktadır; önünde bir hayli fotoğraf yığılıdır. O sırada başında şapka üzerinde mantosusu ile Gina içeri girer; kolunda kapaklı bir sepet vardır.

HJALMAR Geldin mi Gina, ne çabuk?

GINA Koşturmak gerekiyor. *(Sepeti bir sandalyenin üzerine koyar ve şapka ile mantosunu çıkarır)*

HJALMAR Gregers'in odasına göz attın mı?

GINA Oo, evet, baktım. Ortalık mükemmel görünüyor doğrusu. Gelmesiyle güzel hikâyeler de ortaya çıkmaya başlamış.

HJALMAR Nasıl yani?

GINA Bütün her şeyi bizzat kendim yapmak isterim demişti ya... Sobayı yakmak istemiş, ancak sobanın ön kapağını kapalı bıraktığından bütün oda duman içinde kalmış. Amaan, her tarafta pis koku...

HJALMAR Yok canım!

GINA Aaa, daha güzeli var. Ardından sobayı söndürmek istemiş, yıkanma suyunun hepsini ateşin üstüne dökmüş... Öyle ki bütün döşeme pislik içinde yüzüyor.

HJALMAR Ooo, bak bu can sıkıcı bir şey...

GINA Ben de kapıcı kadını yukarı çağırdım, o domuz yuvasını temizlesin diye; ama bugün akşama kadar orada kimse kalamaz.

HJALMAR Bu arada nerde kalacak peki?

GINA Dışarı çıkacağını söyledi.

HJALMAR Sen dışardayken bir ara ona uğradım.

GINA Haberim var. Onu kahvaltıya da davet etmişsin.

HJALMAR Öğle öncesi az bir şeyler yemek için, hepsi o. Ne de olsa ilk gün... Yapmasak uygun düşmezdi. Evde bir şeyler vardır, her zaman bulundurursun sen, bilirim.

GINA Eh, bir şeyler bulmaya çalışırım artık.

HJALMAR Ancak hazırlayacaklarının miktarını az tutma. Sanırım, Relling ile Molvig de de gelecekler yukarı. Mecbur kaldım, Relling'e merdivenlerde rastladım da...

GINA Ne? İkisi de mi gelecek?

HJALMAR Aman Tanrım... İki kişi fazla veya eksik, ne fark eder ki...

EKDAL *(Kapısında görünür; içeriye bakarak.)* Baksana Hjalmar, bir dakika... *(Gima'yı fark edince)* Aaa, sen...

GINA Bir şey mi istedin büyükbaba?

EKDAL Hayır, hayır... önemli değil.
(Tekrar odasına girer)

GINA *(Sepeti alır)* Dikkat et ona, sokağa çıkmasın.

HJALMAR Tabii, tabii... dikkat ederim. Bana baksana Gina, biraz ringa salatası yapsan iyi olacak; çünkü Relling ile Molvig dün gece yine dışarda eğlencede imişler.

GINA Eğer erkenden gelip ayağıma dolaşmazlarsa olur, ama...

HJALMAR Hayır öyle yapmayacaklar; vaktin olur.

GINA Tamam, tamam... Sen de bu arada biraz çalışabilsen...

HJALMAR Oturdum çalışıyorum işte! Çalışıyorum, gücümün yettiği kadar çalışıyorum...

GINA Kimse gelmeden işini bitirmiş olursun böylece.
(Sepetiyle mutfağa gider)

HJALMAR *(Bir an oturur ve fotoğrafları fırçalar; yavaş ve isteksizdir)*

EKDAL *(Kapıdan kafasını uzatır, atölyeyi gözden geçirir ve*

alçak bir sesle) İşin çok mu?

HJALMAR Tabii, buraya oturdum, bu resimlerle kendime işkence yapıyorum.

EKDAL Peki, peki... Madem işin çok, öyle ha...

(Yine içeri girer. Kapı açık kalır)

HJALMAR *(İşine kısa bir süre sessizce devam eder)* İşin mi var baba?

EKDAL *(İçerden, homurdanarak)* Nasıl senin işin varsa, benim de var...

HJALMAR Tamam, tamam... pekâlâ...

(Tekrar işini sürdürürken)

EKDAL *(Hemen kapıda görünür.)* Bak Hjalmar, öyle çok da fazla işim yok benim.

HJALMAR Oturmuş o yazılarla uğraşıyorsun sanmıştım.

EKDAL Tanrı kahretsin Gråberg'i, bir iki gün bekleyemez mi sanki? Bildiğim kadarıyla, hayatları bu işlere hiç de bağlı değil.

HJALMAR Doğru... Hem sen onların esiri de değilsin ki.

EKDAL Sonra şu içerdeki diğer hikâye var...

HJALMAR Peki, anladım. Oraya mı girmek istiyorsun? Kapıyı açayım mı sana?

EKDAL Hiç de fena olmaz...

HJALMAR *(Doğrulur)* Böylece bundan da kurtulmuş oluruz.

EKDAL Gerçekten de... Yarın sabah erkenden bitmiş olmalı. O mesele yarın değil mi, ha?

HJALMAR Evet, doğru, yarın.

(Hjalmar ile Ekdal, sürgülü kapının kanatlarını yanlara iterler. Sabah güneşi damdaki aralıklardan içeri girmiştir; birkaç güvercin oraya buraya uçuşur; bazıları tüneklerinde oturmuş guruldamaktadır; tavan arasının arkalarından ara sıra tavukların gıdaklama sesleri gelir.)

HJALMAR Tamam, hadi içeriye, baba.

EKDAL *(Tavan arasına girer)* Sen gelmiyor musun?

HJALMAR Evet geleceğim, sen bir bak... sanırım... *(Mut-*

fak kapısında Gina'yı görünce) Ben mi? Hayır... hiç vaktim yok, benim çalışmam gerekiyor... Ama şu mekanizmayı bir...

(Bir kordonu çeker; o anda çatıdan aşağıya alt tarafı eski yelken bezinden üst tarafı gergin bir balık ağından yapılmış bir perde iner. Böylece tavan arasının alt kısmı artık görünmez olmuştur)

HJALMAR *(Masaya gider)* Şimdi artık bir süre rahatça oturup çalışabilirim.

GINA Orasını yine alt üst edecek.

HJALMAR Madam Eriksen'in meyhanesine koşup gitse daha mı iyi olacaktı? *(Oturur)* Bir şey mi istedin? Ne söylemiştin...

GINA Kahvaltı masasını buraya mı kuralım diye sana sormak istemiştim.

HJALMAR Olur... Bu kadar erken gelecek biri mi var yoksa?

GINA Hayır. Baş başa resim çektirmek isteyen nişanlı bir çiftten başka kimseyi beklemiyorum.

HJALMAR Tanrı aşkına, başka bir günü seçemezler miydi?

GINA Hayır, Hjalmar! Sen sabah uyursun diye bugün öğleden sonra gelmelerini ben istedim.

HJALMAR Tamam, iyi öyleyse. Yemeği burda yeriz.

GINA İyi, güzel öyleyse... Masayı kurmaya acele etmeye gerek yok; sen bir süre daha rahat rahat çalışabilirsin.

HJALMAR İşte sen de görüyorsun, masada oturmuş masanın hepsini kullanıyorum.

GINA Bak iyi işte, bitirir sonra serbest kalırsın.

(Tekrar mutfağa gider. Kısa bir sessizlik)

EKDAL *(Tavan arasından, ağın arkasından)* Hjalmar!

HJALMAR Ne var?

EKDAL Korkarım, su teknesini geri çekme zorundayız.

HJALMAR Bunu hep söylüyordum, biliyorsun.

EKDAL *(Homurdanarak kapıdan kaybolur)*

(Hjalmar biraz çalışır. Çatı arasına doğru bakar; kalkar. Hedvig mutfaktan gelir. Hjalmar aceleyle oturur yine.)

HJALMAR Ne istiyorsun?

HEDVIG Sana bir bakayım dedim, baba.

HJALMAR *(Kısa bir sessizlikten sonra)* Burasını kolaçan etmeye geldin, değil mi? Herhalde beni gözetlemekle görevlisin.

HEDVIG Hayır kesinlikle değil.

HJALMAR Annen dışarda ne yapıyor?

HEDVIG Annem ringa salatası yapıyor. *(Masanın yanına gider)* Sana ne türlü bir yardım da bulunabilirim, baba?

HJALMAR Hayır. Hepsini yalnız yapabilirim... gücüm yettiği kadar. Babanın sağlığı elverdiği sürece... öyle bir tehlike yok şimdilik, Hedvig.

HEDVIG Yapma baba, öyle kötü şeyler söyleme, ne olur. *(Oda içinde gezinir. Açık kapı önünde durur ve çatı arasına bakar.)*

HJALMAR Büyükbaban içerde ne yapıyor?

HEDVIG Su teknesine doğru yeni bir yol.

HJALMAR Yalnız başına asla beceremez. Ben ise burda oturmaya mahkûm biri durumdayım.

HEDVIG *(Yanına gider)* Bana fırçayı ver, baba. Ben de yapabilirim.

HJALMAR Olmaz, gözlerini bozarsın.

HEDVIG Hiç de bozulmaz, ver hadi şu fırçayı.

HJALMAR *(Ayağa kalkar)* Pekâlâ, bir iki dakikalık iş kalmıştı zaten.

HEDVIG Ne zararı var. *(Fırçayı alır)* Hah şöyle... *(Oturur)* Burda önümde bir de örnek var.

HJALMAR Ama gözlerini bozmak yok. İyi anladın mı? Sorumluluk almak istemem. Sorumluluk sana ait, önceden söylemiş olayım.

HEDVIG *(Rötüş yaparken)* Peki tamam, bana ait.

HJALMAR El becerin de çok yüksek, Hedvig. Yalnız birkaç dakika çalışacaksın, aklından çıkarma bunu.

(Perdenin arasından geçip açık kapıdan tavan arasına geçer. Hedvig çalışmaya devam eder. İçerden Ekdal ile Hjalmar'ın tartışmaları işitilir)

HJALMAR *(Ağın arkasından görünür)* Hedvig, baksana, orada raftaki penseyi bana uzatsana; çekici de ver. *(Arkasını döner, babasıyla konuşmaya devam eder)* Bak şimdi bana baba. Sana önce ne demek istediğimi göstermeliyim.

(Hedvig istenilen aletleri raftan alıp getirir ve içeriye babasına verir)

Teşekkür ederim, kızım. Gördün mü, iyi ki gelmişim buraya.

(Kapıdan çekilir. İçerden çekiç ve konuşma sesleri gelir. Hedvig oturduğu yerden onları seyreder. Bu arada odanın kapısı vurulur. Hedvig fark etmemiştir)

GREGERS *(Şapkasız ve pördösüsüz halde içeri girer; bir süre kapıda durup bekler)* Hmmm...

HEDVIG *(Geldiğini fark eder, ona doğru döner sonra yanına gider)* Günaydın. Buyrun içeri.

GREGERS Teşekkür ederim. *(Tavan arasına doğru bakarak)* Öyle görüyorum ki evinizde işçiler var.

HEDVIG Hayır, babamla büyükbabam onlar. Haber vereyim...

GREGERS Hayır, lütfen yapma. Bir süre beklerim, daha iyi.

(Kanapeye oturur)

HEDVIG Ortalık oldukça dağınık...

(Fotoğrafları toparlamaya çalışır)

GREGERS Bırak dursun. Bitirilmesi gereken resimler mi?

HEDVIG Evet, babama biraz yardım etmeye çalışıyordum.

GREGERS Sakın benim için işini bırakma.

HEDVIG Hay hay...

(Resimleri önüne doğru çeker ve çalışmak için yerine oturur. Bu süreçte Gregers onu sessizlikle seyreder)

GREGERS Yaban ördeği bu gece rahat uyudu mu?

HEDVIG Teşekkür ederim, öyle sanıyorum.

GREGERS *(Tavan arasına bakarak)* Gündüz, gece ay ışığı altındaki görünümünden ne kadar farklı görünüyor.

HEDVIG Evet, tamamen farklı olabiliyor. Sabahları öğleden sonrakinden farklı görünebiliyor. Yağmur yağdığında da açık havadan farklı oluyor.

GREGERS Demek gözlemledin bunları?

HEDVIG Oo, zaten kendiliğinden göze çarpar bunlar.

GREGERS İçeriye yaban ördeğinin yanına gitmekten sen de hoşlanıyor musun?

HEDVIG Tabii, vaktim olduğu zamanlar, hem...

GREGERS Herhalde senin öyle fazla zamanın yoktur. Okula gidiyorsun tabii.

HEDVIG Hayır, artık okula gitmiyorum. Çünkü babam gözlerimin bozulmasından korkuyor.

GREGERS Öyle mi? O zaman sana kendisi mi özel ders veriyor?

HEDVIG Ders vermeyi vaat etmişti ama bunun için hiç vakit bulamıyor.

GREGERS Sana biraz da olsa yardım edecek hiç kimse yok mu?

HEDVIG Aşağıdaki, papaz adayı Molvig var ama o da daima öyle işte...

GREGERS Sarhoş mu yani?

HEDVIG Evet, doğru...

GREGERS O halde bol bol vaktin vardır. Şu içerisi gerçekten bambaşka bir dünya, değil mi?

HEDVIG Evet, tam da öyle. Birçok ilginç şey var orada...

GREGERS Öyle mi?

HEDVIG Evet, kitap dolu büyük dolaplar... Kitaplar yığınla resim dolu...

GREGERS Yaa!

HEDVIG Ayrıca içi çekmeceler ve kapaklarla dolu kocaman bir dolap var; bir de bir büyük saat var, birtakım

insan heykelcikleri içinden çıkıyor ama saat çalışmıyor.

GREGERS Demek içerde, yaban ördeğinin yanında zaman durmuş ha...

HEDVIG Evet. Bir de eski boya kutuları, buna benzer birçok şey... en çok da kitap var...

GREGERS Kitaplar ha... Peki onları okuyor musun?

HEDVIG Tabii, okuyabildiklerimi... Çünkü çoğu İngilizce, onları anlamıyorum. Ama resimlerine bakıyorum. Onların arasında adı Harrysons History of London olan bir kocaman kitap var. Sanırım yüz yıllık; başında bir resim var. Bir kum saati ile ölüm resmi birarada yapılmış ve bir de genç bir kız. Bunu ben çirkin buluyorum. Ancak içinde birçok başka resimler var: kiliseler, saraylar, caddeler ve denizlerde büyük yelkenli gemiler...

GREGERS Söyle bakayım, siz bütün bu harika eşyaları nereden aldınız?

HEDVIG Bizim bu evde eskiden yaşlı bir kaptan oturuyormuş, o getirmiş. Kaptana "Uçan Holladalı" diyorlarmış. Aslında kendisi hiç de Hollandalı değilmiş, garip değil mi?

GREGERS Öyle mi?

HEDVIG Evet, değilmiş. Günün birinde çekip gitmiş buradan. Bütün eşyası da burada kalmış.

GREGERS Peki, içerde oturup o resimlere baktıktan sonra, dışarılara çıkmak, o büyük gerçek dünyayı görmeyi hiç istemiyor musun?

HEDVIG Ooo, hayır. Hep burada kalıp anneme ve babama yardımcı olmak istiyorum.

GREGERS Yani fotoğrafçılık mı yapacaksın?

HEDVIG Hayır, yalnız fotoğrafçılık değil. En çok İngilizce kitaptaki o resimlerin benzerlerini yapmayı öğrenmek istiyorum.

GREGERS Peki baban ne diyor buna?

HEDVIG Sanırım o bunu yapmamı istemiyor. Bu gibi şeylerde garip biridir babam. Onun düşüncesine göre benim sepet ve hasır öğrenmem gerekirmiş, öyle diyor. Oysa bana göre bunların hiçbir değeri yok.

GREGERS Bence de öyle.

HEDVIG Ama bugün için babam haklı. Eğer sepet örmeyi öğrenmiş olsaydım, şimdi bizim yaban ördeğinin yeni yuvasını ben yapabilirdim.

GREGERS Evet, çok doğru. Bunu yapmak sana düşerdi.

HEDVIG Evet, çünkü o yaban ördeği benim...

GREGERS Tabii senin.

HEDVIG Tabii, o bana ait, benim o! Babam ve büyükbabam çok istediklerinde onu benden ödünç alıyorlar.

GREGERS Sahi mi? Ne yapıyorlar onu?

HEDVIG Besliyorlar, bakıyorlar, yerini yapıyorlar, bunun gibi şeyler işte...

GREGERS Bana göre doğru yapıyorlar; çünkü o yaban ördeği içerdeki hayvanların hepsinden daha sevimli.

HEDVIG Evet o öyledir; çünkü o gerçek bir yaban hayvanı. Ama yine de ona çok yazık. Birlikte olacağı hiç kimsesi yok, yapayalnız zavallıcık!

GREGERS Tavşanlar gibi bir ailesi yok evet...

HEDVIG Öyle. Tavuklar bile civcivken beraber oldukları birçok arkadaşa sahipler; oysa onu, diğer ördeklerle birlikteyken onlardan koparıp almışlar. Ayrıca özel bir durumu da var bu yaban ördeğinin. Onu kimse tanımıyor, nerden geldiğini hiç kimse bilmiyor.

GREGERS Deniz tabanında bulmuşlar bir de...

HEDVIG *(Onun yüzüne kaçamak bakar, kaçamak gülümser ve sorar)* Neden 'deniz tabanı' dediniz?

GREGERS Nasıl demeliydim, peki?

HEDVIG Denizin dibi, ya da deniz dibi.

GREGERS Aynı anlamda 'deniz tabanı' diyemez miyim?

HEDVIG Birinin deniz tabanı demesi kulağıma garip geliyor da...

GREGERS Ama niçin? Söyle bakayım, niçin?

HEDVIG Hayır, söylemek istemiyorum; saçma bir şey çünkü...

GREGERS Hayır, değildir. Biraz önce neden gülümsedin, söyler misin?

HEDVIG Bu sözü her işittiğimde, bizim tavan arasında olanları düşününce, birdenbire gözümün önüne, oradaki şey, taban döşemesi... sanki değişik bir deniz tabanıymış gibi geliyor. Aman böyle saçma bir şey işte...

GREGERS Öyle söyleme.

HEDVIG Oo hayır, çünkü orası yalnızca bir tavan arası.

GREGERS *(Onun yüzüne dikkatle bakarak)* Öyle olduğundan tamamen emin misin?

HEDVIG *(Hayretle)* Yalnızca tavan arası olduğundan mı?

GREGERS Evet, kesin olarak biliyor musun acaba?

(Hedvig susar ve ağzı açık ona bakar. Gina yemek malzemeleriyle mutfaktan gelir)

GREGERS *(Ayağa kalkar)* Çok erken geldim galiba?

GINA Önemli değil, nasıl olsa bir yerde oturacaktınız. Şimdi benim işim bitiyor. Masanın üstündekileri kaldır, Hedvig.

(Hedvig masayı toplar. Arkasından Gina ile Hedvig masayı kurmaya başlarlar. Gregers bir koltuğa oturur ve bir albümü karıştırır)

GREGERS İşittiğime göre siz rötuş işi yapabiliyormuşsunuz Bayan Ekdal.

GINA *(Yan gözle bakarak)* Tabii, yapabiliyorum.

GREGERS Gerçekten iyi bir rastlantı olmuş...

GINA Ne gibi?

GREGERS Hjalmar'ın bir fotoğrafçı olmasını kast ederek söyledim.

GINA Evet, öyle oldu; bu sanatı ben de öğrendim.

GREGERS O halde işi siz yürütüyorsunuz.

GINA Evet. Hjalmar'ın çalışmadığı zamanlarda öyle...

GREGERS Sanıyorum, o tümüyle yaşlı babasının bakı-

mıyla uğraşıyor.

GINA Evet. Ayrıca da Hjalmar gibi bir insan için sıradan portre çekmek uygun bir iş değil.

GREGERS Bence de öyle ama bir kere bu yola girmiş artık, böyle...

GINA Siz de takdir edersiniz sanırım Bay Werle, Hjalmar öyle sıradan fotoğrafçılardan biri değildir.

GREGERS Ooo tabii öyle, ama buna rağmen...

(Tavan arasından bir silah sesi gelir)

GREGERS *(Yerinden sıçrar)* O ne öyle?!

GINA Aman, yine ateş ediyorlar.

GREGERS Yine mi, niçin?

HEDVIG Avlanıyorlar.

GREGERS Nasıl olur? *(Kapıya gider; içeriye)* Avlanıyor musun orada, Hjalmar?

HJALMAR *(Ağın arkasından görünür)* Sen misin? İşim vardı, geldiğini bilmiyordum. *(Hedvig'e)* Sen de bize hiç haber vermedin.

(Atölyeye girer)

GREGERS Çatı arasına girmiş oradan silah mı atıyorsun sen?

HJALMAR *(Çift namlulu bir silah gösterir)* Bununla atıyordum.

GINA Evet, sen ve büyükbaba... o 'tamamca' ile bir gün kaza yapacaksınız.

HJALMAR *(Kızgın)* Sana kaç kez söyledim, bu silahın adı 'tamamca' değil tabancadır.

GINA Aman canım, öyle demekle daha iyi bir şey mi olacak sanki.

GREGERS Demek sonunda sen de bir avcı oldun ha, Hjalmar?

HJALMAR Yalnız ara sıra biraz tavşan avı... Daha çok babamın hatırı için, anlarsın ya...

GINA Şu erkek milleti çok garip; daima kendilerini eğlendirecek bir şey bulmak zorundalar sanki...

HJALMAR *(Kızmıştır)* Tabii ya, biz daima bizi eğlendirecek bir şey bulmaya mecbur hissederiz kendimizi.

GINA Tamam, ben de tam öyle dedim ya...

HJALMAR Peki, peki... *(Gregers'e)* Tavan arası öyle uygun bir konumda ki biz ateş ettiğimizde kimse bir şey işitemiyor. *(Tabancayı etajerin üstüne koyar.)* Tabancaya sakın dokunma Hedvig! Namluların biri dolu, bunu unutma.

GREGERS *(Ağdan içeri doğru bakar)* Oo, gördüğüme göre içerde bir av tüfeğin de var.

HJALMAR Ancak onunla ateş edilemiyor; çünkü ateşleme düzeninde bir arıza var. Gerçi bu durumundan memnunuz, çünkü zaman zaman onu söküyor, temizliyor, kemik yağı ile yağlıyor ve tekrar topluyoruz. Özellikle babam onunla uğraşmaktan pek mutlu oluyor.

HEDVIG *(Gregers'in yanında)* Şimdi yaban ördeğini rahatça görebilirsiniz.

GREGERS Ben de tam ona bakıyordum. Bir kanadını biraz aşağı sarktırmış gibi geliyor bana. Bir ayağını da hafifçe sürüklüyor. Öyle değil mi?

HJALMAR Belli belirsiz, çok az...

HEDVIG Köpeğin ısırdığı ayağı.

HJALMAR Bunların dışında hiçbir sakatlığı, kusuru bulunmuyor. Vücuduna saçma yiyip sonra da bir köpeğin dişleri arasından kurtulmuş olması gerçekten bir mucize.

GREGERS *(Hedvig'e bir bakış atarak)* Ve de denizin tabanında o kadar uzun kaldıktan sonra...

HEDVIG *(Gülümser)* Evet.

GINA *(Masayı düzenlemekle uğraşmakta)* O, kutsal bir yaban ördeği sayılır! Değerli bir aziz gibi korunuyor.

HJALMAR Sofra hazır mı?

GINA Evet, hemen hazır olacak. Hedvig, gel yardım et bana. *(Gina ile Hedvig mutfağa giderler)*

HJALMAR *(Yavaşça)* Orada durup babamı seyretmesen iyi edersin Gregers, bundan pek hoşlanmaz.
(Gregers tavan arasına açılan kapı önünden çekilir)
En doğrusu kimse gelmeden ben bu burayı kapayayım. *(Ellerini çırpar)* Kış, kış. Çekilin bakayım!
(Perdeyi yukarı çeker ve kapı kanatlarını sürüp kapatır)
Bu düzen benim buluşum. Uğraşıp böyle bir şey yapmak, bozulunca tamir edip düzeltmek gerçekten çok eğlenceli oluyor. Ayrıca da çok kullanışlı. Gina tavşanların, tavukların atölyenin içerisine girmesini hiç istemiyor.

GREGERS Hakkı var, tabii. Burada her şeyi karın yapıyor herhalde?

HJALMAR Günlük işleri genel olarak ona bıraktım sayılır; böylece oturma odasına geçip diğer önemli konuları düşünmeye vakit ayırabiliyorum.

GREGERS Önemli konular mı... onlar ne peki, Hjalmar?

HJALMAR Ben de bunu şimdiye kadar niçin sormadın diye hayret ediyordum. Yoksa sen benim buluşumdan söz edildiğini hiç işitmedin mi?

GREGERS Buluşun mu? Hayır.

HJALMAR Öyle mi? Sahi mi? Tabii canım, sen yukarda dağ başında ormanda, o ıssız yerde...

GREGERS Sen bir buluş mu yaptın?

HJALMAR Henüz tam olarak değil ama devam ediyorum. Kendimi fotoğrafçılığa kurban etmeyeceğimi, hep sıradan insanların portre resimleriyle uğraşıp durmayacağımı sen de takdir edebilirsin.

GREGERS Elbette, biraz önce karın da aynı şeyi söylüyordu.

HJALMAR Yemin ettim, madem bütün enerjimi böyle bir işe adadım, o zaman onu bir sanat, bir bilim dalına benzer bir düzeye getirmek zorundayım. İşte o zaman bu garip buluşu gerçekleştirmeye karar verdim.

GREGERS Buluşun nasıl bir şey, ne amaçlıyor?

HJALMAR Hayır, sevgili dostum ayrıntıları için bana soru sorma. Daha zamana ihtiyaç var. Sakın benim bu işe, gösteriş tutkusuyla sürüklendiğim aklına gelmesin. İnan ki bu çalışmayı kendim için yapmıyorum. Oo hayır, gece ve gündüz beni hiç bırakmayan bir insanlık görevi bu.

GREGERS İnsanlık görevi mi?

HJALMAR Gümüş saçlı ihtiyarı unuttun mu?

GREGERS Zavallı baban mı? Peki onun için özel ne yapıyorsun?

HJALMAR Ekdal adının onurunu ve saygınlığını tekrar kazandırarak, onun ölmüş olan özgüvenini yeniden canlandırabilmeyi tasarlıyorum.

GREGERS Demek insanlık görevin bu?

HJALMAR Evet. Bir kazazedeyi kurtarmak istiyorum. Çünkü üzerinden geçen fırtına, onu felakete sürükledi. O korkunç soruşturma başladığında babam kendini tamamen kaybetmişti. Oradaki tabanca... biraz önce tavşan avı için kullandığımız tabanca var ya... Unutma, o tabanca, Ekdal ailesinin çöküşünde rol almıştı.

GREGERS Tabanca mı? Öyle ha?

HJALMAR Karar kesinleşip hapse girmeye mecbur kaldığında... işte o zaman bu tabanca elindeydi.

GREGERS Sahi mi?

HJALMAR Evet. Ancak tetiği çekmedi. Korktu. Daha orada morali, kişiliği harap olmuş, bütünüyle çökmüştü. Bilmem bu durumu kavrayabilir misin? Bir subay... bir adam... dokuz ayıyı birden öldürmüş biri... soyunda iki yarbay olan... ve benzer diğer özellikler tabii... Bunları kavrayayabiliyor musun Gregers?

GREGERS Ooo, tabii, çok iyi anlıyorum.

HJALMAR Ben anlayamıyorum. Bizim ailemizin yaşam hikâyesine bu tabanca iki kere karışmıştır. Babam o gri renkteki cezaevi kıyafetini giyip de üzerine kilit vurulduğunda... ah dostum, inan bana bunlar benim için

çok korkunç zamanlardı. Uzun süre iki penceremin de perdesi kapalı yaşadım. Daha sonra dışarı baktığımda güneşin eskisi gibi parladığını gördüm; buna bir türlü inanamadım. Sokakta insanların gezip dolaşıp güldüklerini, sıradan şeylerden konuştuklarını, gevezelik ettiklerine tanık oldum. Buna inanamadım. Dünyadaki bütün her şeyin, güneş tutulmasındaki gibi donup kalmasını istedim.

GREGERS Annemi kaybettiğim zaman ben de öyle olmuştum.

HJALMAR İşte böyle bir anda... bu Hjalmar Ekdal, tabancayı kendi göğsüne dayadı.

GREGERS Aman, sen de mi!..

HJALMAR Evet.

GREGERS Ama tetiği çekmedin?

HJALMAR Çekmedim. Kesin bir kararla son anda irademi kullanarak kendimi yendim. Hayatta kaldım. Ama inan bana, böyle koşullar altında yaşamı seçmek büyük cesaret istiyor.

GREGERS Evet... yoruma bağlı.

HJALMAR Hayır, kesinlikle öyle. Yine de en iyisi bu oldu, bu yüzden buluşumu hemen yapacağım. Sonra... Doktor Relling de benim gibi düşünüyor, babam kendi eski üniformasını giyme hakkını almış olacak. Buluşumdan biricik ödül olarak bunu bekliyorum.

GREGERS Demek bu onun üniforması için...

HJALMAR Onun bütün hayali, üniforması... Emin ol tahmin edemezsin, onun bu isteği benim yüreğimi paramparça ediyor. Evimizde küçük bir kutlama yapmayagörelim, Gina ile evlenme yıldönümümüz ya da başka bir olayda, yaşlı babam, mutlu günlerinde giymiş olduğu o subay üniformasıyla muhakkak ortaya çıkıyor. Ancak sokak kapısı çalınca da, tahmin edeceğin gibi, yabancıların karşısına çıkmaya cesaret edemediğinden, yaşlı ayaklarının onu taşıyabildiği çabuklukla

hemen odasına kaçıyor. Böyle bir olay karşısında bir evlat yüreğinin nasıl parçalanabileceğini sen de anlayabilirsin.

GREGERS Buluşunun ne zaman sona erebileceğini tahmin ediyorsun?

HJALMAR Tanrı aşkına zamanla ilgili böyle ayrıntılı sorular sorma bana. Bir buluşun bitirilişi tam olarak insanın elinde olan bir şey değildir ki. Bu iş büyük ölçüde ilham, sezgi aracılığıyla olur. Ancak bunun ne zaman ortaya çıkacağını önceden kestirmek neredeyse imkânsızdır.

GREGERS Ama ilerliyor, değil mi?

HJALMAR İlerliyor tabii. Her gün buluş üzerinde çalışıyorum; tamamen onunla yaşıyorum. Her gün öğle yemeğinden sonra kendimi oturma odasına kilitliyor ve orada sessizlik içinde derin düşüncelere dalıyorum. Yalnız bu konuda zorlanmamam gerekiyor; bunun hiç yararı olmuyor; Relling de öyle düşünüyor.

GREGERS Peki, ne dersin, bu tavan arasında olup biten onca olay, seni boşuna oyalayıp dikkatinin dağılmasına neden olmuyor mu?

HJALMAR Yoo hayır, tam tersine! Böyle düşünmemelisin. Ben burada sürekli ve sonsuza kadar oturup aynı yorucu düşüncelere dalıp gidemem ki... İlham beklediğim boş zamanlarımı dolduracak bir şeyler yapmak zorundayım. İlham, sezgi... bilirsin, eğer gelmek istiyorsa, kendiliğinden gelir.

GREGERS Sevgili Hjalmar dostum, bana göre sen, bir bakıma şu yaban ördeğine benziyorsun.

HJALMAR Yaban ördeğine mi? Bu ne demek şimdi?

GREGERS Sen de dibe batmışsın ve dipteki yosunların arasına saplanıp kalmışsın.

HJALMAR Herhalde sen şimdi, saçmayla vurulan yaban ördeği gibi, o felaket sonucu babamı az kalsın öldürecek olan o darbeyi kast ediyorsun... ve beni de yarala-

yan olayı tabii.

GREGERS Hayır sana, sen doğrudan vurulmuşsun, diyemem. Ancak sen zehirli bir bataklığa saplanmışsın, Hjalmar. Senin vücuduna sinsi bir hastalık girmiş; sen kendi isteğinle dibe inmişsin, artık karanlıklar içinde ölmeye hazırsın.

HJALMAR Ben mi? Karanlıklar içinde ölmek mi? Bak Gregers, sen gerçekten bu tür konuşmayı bırakmalısın.

GREGERS Sen sadece sakin ol, seni tekrar bacaklarının üzerine basar duruma getireceğim. Bak, benim de dünden beri bir insanlık görevim var.

HJALMAR Güzel... Ancak sen beni yalnızca kendi halime bırak. Sana güvence verebilirim: Bendeki doğal olan bu hafif ve açıklanabilir sıkıntılı durum dışında, ben kendimi, her insanın arzu ettiği kadar rahat ve huzurlu hissediyorum.

GREGERS İşte bu da o zehirlenmenin etkisiyle oluyor.

HJALMAR Sevgili güzel dostum, şimdi bana hastalıktan, zehirden söz etme; ben bu tür konuşmalara alışkın değilim. Evimde bana asla böyle can sıkıcı şeyler söylenmez.

GREGERS Evet, böyle olduğundan eminim.

HJALMAR Tamam. Bu beni yalnızca incitiyor. Senin sözünü ettiğin bataklık havası burada bulunmuyor. Bu zavallı fotoğrafçının evi alçak damlı fakir bir evdir; tabii biliyorum, benim imkânlarım sınırlı. Ama unutma sakın, ben yaratıcı biriyim... ve aynı zamanda bir aile babasıyım. İşte bunlar bu dar imkânlar karşısında bana dayanma gücü veriyor... İşte kahvaltı da geldi!

(Gina ve Hedvig bira şişelerini, içinde konyak dolu bir sürahiyi, bardak ve diğer malzemeleri getirirler. Aynı zamanda koridordan Relling ile Molvig görünür; ikisi de şapkasız ve paltosuzdur. Molvig siyah elbise giymiştir.)

GINA *(Gina getirdiklerini masaya koyar.)* Tamam, ikisi de tam zamanında geldiler.

RELLING Molvig ringa salatasının kokusunu alınca evde kalamadı... Tekrar günaydın Ekdal.

HJALMAR Gregers, izninle papaz adayı Bay Molvig'i tanıştırayım; Doktor Relling'i tanıyorsun sanırım.

GREGERS Evet, biraz tanıyorum.

RELLING Ooo, genç Bay Werle. Evet, biz sizinle yukarda Höjdal İşletmelerinde bir tartışmada karşılaşmıştık. Buraya yeni mi taşındınız?

GREGERS Bugün sabah taşındım.

RELLING Biz, Molvig ile aşağıda kalıyoruz. Yani gerek duyduğunuzda doktor ve papazınız uzakta sayılmaz.

GREGERS Teşekkür ederim. Olabilir, çünkü dün akşam masada on üç kişiydik.

HJALMAR Aman Gregers, yine o tatsız hikâyelere başlama, ne olur...

RELLING Bunda senin canını sıkacak bir şey yok Ekdal, Tanrı aşkına yok.

HJALMAR Ailemin esenliği için öyle olmasını umut etmek isterim. Hadi artık oturalım da yiyelim, içelim, neşelenelim biraz.

GREGERS Babanı beklemeyecek miyiz?

HJALMAR Hayır. O yemeğini geç yer ve odasına ister. Lütfen, buyrun!

(Erkekler masaya otururlar; yemeye ve içmeye başlarlar. Gina ile Hedvig gelip giderek hizmet ederler)

RELLING Dün Molvig'in hali perişandı Bayan Ekdal.

GINA Öyle mi? Yine mi?

RELLING Dün gece eve getirdiğimde onun sesini duymadınız mı?

GINA Hayır, bir şey duymadım.

RELLING Bak iyi olmuş. Molvig dün gece çok kötüydü.

GINA Doğru mu Molvig?

MOLVIG Dün gece olanların üstüne bir çizgi çekelim, en iyisi. Böyle şeyleri isteyerek yapmıyorum ki.

RELLING *(Gregers'e)* Ona ilham gibi bir şey geliyor adeta,

sonunda onunla birlikte dışarı çıkıp eğlence âlemine katılmak zorunda kalıyorum. İyi bakın şuna, bizim Molvig şeytana benziyor, değil mi?

GREGERS Şeytan mı?

RELLING Elbette, Molvig bir şeytandır.

GREGERS Yok canım...

RELLING Şeytan yaratılışında olanların bacakları, onları bu dünyada dosdoğru götürmez. Molvig gibi zaman zaman yoldan sapmaya mecbur olurlar. Peki siz yukarda hâlâ o sevimsiz, isten kapkara olmuş iş yerinde mi çalışıyorsunuz?

GREGERS Evet, bugüne kadar dayandım.

RELLING Bu arada herkese söylediğiniz 'taleplerinizin' karşılığını toplayabildiniz mi?

GREGERS Talepler mi? *(Anlamıştır)* Ha o mu?

HJARMAR Taleplerinin karşılığını aldın mı, Gregers?

GREGERS Aman canım, saçma bu.

RELLING Tabii öyleydi, bir kulübeden diğerine gidiyor ve "ideal talepler" adıyla bazı şeyleri insanların kafasına sokmaya çalışıyordu.

GREGERS O zamanlar oldukça gençtim.

RELLING Bunda haklısınız. Çok gençtiniz. Ben orada olduğum sürede hiç kimse sizin "ideal talepler"inize asla değer vermiyordu zaten.

GREGERS Daha sonra da olmadı.

RELLING Tamam, umarım o zaman bunlardan vazgeçecek miktarda biraz da olsa akıllanmışınızdır.

GREGERS Asla öyle değil, gerçek ve dürüst bir insan karşısında yine aynıyım.

HJALMAR Bunu ben de tamamen mantıklı buluyorum... Biraz tereyağı Gina.

RELLING Molvig için de bir parça domuz yağı...

MOLVIG Hayır, hayır, domuz yağı istemem!

(Tavan arasının sürgülü kapısı vurulur)

HJALMAR Hedvig aç şu kapıyı, babam çıkmak istiyor.

(Hedvig gider, kapıyı aralar; yaşlı Ekdal elinde bir tavşan derisi ile içeriye girer; Hedvig kapıyı kapatır.)

EKDAL Günaydın sayın baylar! Bugün çok iyi avlandım. Bakın, büyük bir tavşan vurdum.

HJALMAR Beni beklemeden, bir de derisini yüzdün ha...

EKDAL Tuzladım da. Tavşan eti güzel, gevrek bir ettir, tatlıdır da, tadı şeker gibidir. Afiyet olsun baylar. *(Odasına gider)*

MOLVIG *(Ayağa kalkar)* Affedersiniz, Ben kalamayacağım, benim olabildiğince çabuk aşağıya inmem gerekiyor.

RELLING Biraz soda iç be arkadaşım!

MOLVIG *(Telaş içinde koşarak)* Offf, offf... *(Koridor kapısından çıkar)*

RELLING *(Hjalmar'a)* Yaşlı usta avcının şerefine birer kadeh tokuştursak iyi olacak!

HJALMAR *(Kadehini tokuşturur)* Mezarın kıyısındaki sportmen adama... evet!

RELLING İhtiyarın şerefine! *(İçer. Hjalmar'a)* Bana bak, ne dersin gerçekten onun saçları kır mı beyaz mı?

HJALMAR Doğrusu, ikisinin ortası; gerçi kafasında o kadar saçı da kalmadı ya...

RELLING Olsun, insan takma saçla da dolaşabilir ortalıkta. Sen Ekdal, esasında sen mutlu bir adam sayılırsın; hayatta uğruna çaba gösterebileceğin güzel bir görevin var.

HJALMAR Bunun için çabalıyorum zaten... biliyorsun.

RELLING Ayrıca becerikli bir karın var; keçe terlikleri içinde evin içinde sessizce sallana sallana dolaşarak sana bakıyor, annelik yapıyor.

GINA Hadi canım, orada oturup da benimle eğlenmeyin.

RELLING Sonra bir de senin Hedvig'in var, Hjalmar!

HJALMAR *(Heyecanla)* Evet, çocuğum... O ilk sırada! Yanıma gelsene Hedvig. *(Hedvig'in saçlarını okşarak)* Söyle bakayım, yarın senin için ne günü?

HEDVIG *(Babasının ceketini çeker)* Hayır baba, asla söylememelisin.

HJALMAR Yapabildiğimin ne kadar az olduğunu düşündükçe kalbime bıçaklar saplanıyor; yalnız, tavan arasında yapacağımız küçük bir festival olacak.

HEDVIG Ne demek, çok harika olacak.

RELLING Şu ilginç buluşun ışığı doğuncaya kadar sen sabret Hedvig.

HJALMAR Evet, bak göreceksin... Hedvig. Senin geleceğini sağlamaya kesinlikle karar verdim. Hayatın boyunca rahat içinde yaşamalısın. Senin için bir talepte bulunmak istiyorum... herhangi bir şey. Fakir mucidin özel bir ödülü olmalı bu.

HEDVIG *(Babasının boynuna sarılır ve kulağına bir şeyler fısıldar)* Ah sevgili babam benim, biricik babam!

RELLING *(Gregers'e)* Şöyle iyi hazırlanmış bir masaya, mutlu bir aile bireyleriyle birlikte bir değişiklik olsun diye oturmak çok hoş bir şey değil mi sizce de?

HJALMAR Evet, masa başındaki bu saatlerin değerini ben de çok iyi bilirim.

GREGERS Artık söylemek zorundayım, kendimi bu bataklık havası içinde hiç iyi hissetmiyorum.

RELLING Bataklık havası mı?

HJALMAR Ah sen Gregers, yine o bilinen konuşmalarına başlama.

GINA Tanrı biliyor, burası bataklık kokmuyor Bay Werle; çünkü ben burasını Tanrının her günü havalandırıyorum.

GREGERS *(Masadan kalkar)* Kast ettiğim kötü kokuyu, siz burasını havalandırma ile kesin olarak ortadan kaldıramazsınız, Bayan Ekdal.

HJALMAR Kötü koku ha!

GINA Buna sen ne diyorsun, Hjalmar?

RELLING Pardon, sakın o kötü kokuyu yukardaki maden ocaklarından bizzat siz getirmiş olmayasınız?

GREGERS Benim bu eve getirdiğim söylenen kötü kokunun kaynağı ancak siz olabilirsiniz.

RELLING *(Ona yaklaşır)* Bakın, genç Werle, "ideal talepler" dediğiniz o şeyi, hiç değişikliğe uğratmadan hâlâ arka cebinizde taşıdığınızdan kuvvetli kuşkularım var benim.

GREGERS Ben onu göğsümde taşıyorum.

RELLING Tanrı cezasını versin, nerde taşırsanız taşıyın, burada olduğum sürece, sizin o taleplerinize ilgi duymaları için hiç kimseye öneride bulunmayacağım.

GREGERS Peki, bunu ben yapmaya kalkışırsam?

RELLING O zaman merdivenlerden baş aşağı uçarak yuvarlanırsınız, şimdi anladınız mı beni?

HJALMAR *(Ayağa kalkar)* Ama yapma Relling!

GREGERS Peki, haydi atın aşağıya beni!

GINA *(Aralarına girerek)* Buna hakkınız yok Relling! Size de şunu söylemek zorundayım Bay Werle: Sobayı söndüreceğim diye ortalığı berbat eden biri olarak siz, gelip de benim odamın pis koktuğu hakkında çene çalamazsınız.

(Kapı vurulur)

HEDVIG Anne, kapı vuruluyor.

HJALMAR Yine biri daha!

GINA Bırak ben açarım... *(Gider kapıyı açar; hızla geriye döner)* Ooo! Eyvah!...

(Baba Werle kürk içindedir; içeri bir adım atar)

WERLE Affedersiniz, oğlum burada kalıyormuş....

GINA *(Zor konuşur)* Evet...

HJALMAR *(Yanına gider)* İçeriye buyurmaz mısınız, Bay Werle?

WERLE Teşekkür ederim, oğlumla görüşmek istiyorum.

GREGERS Evet, ne var? Buradayım.

WERLE Seninle odanda konuşmak istiyorum.

GREGERS Odamda mı... olur. *(Gitmek isterken)*

GINA Odanız pek uygun değil, biliyorsunuz...

WERLE Dışarda koridorda da olabilir. Ben baş başa yalnız bir görüşme arzuluyorum.

HJALMAR Burada yapabilirsiniz, Bay Werle. Relling hadi oturma odasına geçelim.

(Hjalmar ile Relling çıkarlar. Gina ile Hedvig mutfağa giderler)

GREGERS *(Kısa bir sessizlikten sonra)* Evet, şimdi baş başa ve yalnızız.

WERLE Dün akşam birtakım sözler attın ortaya. Şimdi de Ekdallar'da oda kiralamışsın, kuşkulanmak zorundaydım. Bana karşı gizli bir niyetin var senin.

GREGERS Ben Hjalmar Ekdal'ın gözlerini açmak istiyorum; niyetim bu benim. Kendisi durumunun çıkmazda olduğunu muhakkak olduğu gibi görmek zorunda.

WERLE Dünkü konuşmalarında 'İnsanlık Görevim' dediğin şey bu mu?

GREGERS Evet. Sen bana bundan başka bir görev bırakmadın ki.

WERLE Demek senin iç dünyanı berbat eden ben oldum, Gregers?

GREGERS Benim bütün yaşamımı sen berbat ettin. Annemle ilgili olayları hiç düşünmesem bile... Bu dünyada suçluluk dolu bir vicdanla acılar içinde kıvranmam hep senin yüzünden oldu; bunu sana borçluyum.

WERLE O halde vicdanından şikâyetçisin.

GREGERS Bak, sen Teğmen Ekdal'a karşı kumpas kurarken ben sana karşı direnmeliydim. Onu uyarmalıydım; çünkü onun sonunun nereye gideceğini iyice farkındaydım.

WERLE Ona bunları o zaman söylemeliydin.

GREGERS Cesaret edememiştim; çok ürkmüş ve korkutulmuştum. Senden tarifsiz derecede korkuyordum; o zamanlar da ondan sonraki uzun sürede de...

WERLE Görünen o ki, şimdi bu korkuyu yenmiş bulunuyorsun.

GREGERS Evet, ne mutlu ki öyle artık. Gerek benim gerekse başkalarının yaşlı Ekdal'a karşı işlediği günahlar artık asla tamir edilemez, biliyorum; ancak şimdi Hjaldar'ı uçurumun kenarına getirmiş bu yalan ve aldatma prangasından kurtarabilirim.

WERLE Böylece iyi bir iş yapacağını mı sanıyorsun?

GREGERS Evet, kesinlikle buna inanıyorum.

WERLE Bu Ekdal'ın, ona göstereceğin dostluğa teşekkür edecek yapıda bir adam olduğunu mu sanıyorsun?

GREGERS Evet! Öyle bir adamdır.

WERLE Peki... Göreceğiz bakalım.

GREGERS Ayrıca... Eğer bundan sonra yaşamaya devam edeceksem, hasta vicdanıma bir tedavi yolu bulmalıyım.

WERLE O tekrar iyileşmez. Senin vicdanın taa çocukluğundan beri hastadır. O sana annenden miras kaldı, Gregers... onun sana bıraktığı biricik miras da bu zaten.

GREGERS *(Yarım gülümseyerek, alaycı bir tavırla)* Sen annemi zengin sanıp evlenmişsin, sonra hesapların tutmayınca da yaptığın bu hatanın etkisinden hâlâ kurtulamadın değil mi?

WERLE Bugüne ait olmayan şeyleri ortaya getirmeyelim şimdi. Düşüncelerinin, Ekdal'ı doğru sandığın yola getireceğinde kesin ısrar ediyor musun?

GREGERS Tabii, bu düşüncelerimde kesin olarak ısrar ediyorum.

WERLE Demek ki buraya gelme zahmetinde bulunmam boşunaymış. Çünkü artık eve dönmek istiyor musun gibi bir soru sormamın, böyle bir karar karşısında hiçbir anlamı yok demektir.

GREGERS Doğru, yok.

WERLE Şirkete de ortak olmak istemezsin sanırım.

GREGERS Olmam.

WERLE Peki. Yeni bir evlilik yapacağım, bunu yaptığım-

da sahip olduğum varlıkların ikimiz arasında bölüşülmesi gerekecek.

GREGERS Hayır, hiçbir şey istemiyorum.

WERLE Bir şey istemiyor musun?

GREGERS Vicdanım buna izin vermez.

WERLE *(Kısa bir an)* İşine dönecek misin?

GREGERS Hayır. Kendimi senin hizmetinden ayrılmış kabul ediyorum.

WERLE Ne iş yapacaksın peki?

GREGERS İnsanlık görevimi gerçekleştireceğim... hepsi o kadar.

WERLE Peki sonra?.. Yaşamını nasıl sürdüreceksin?

GREGERS Aylıklarımdan biraz para biriktirmiştim.

WERLE Tamam da bu sana ne kadar yetecek?

GREGERS Kalan yaşamım süresince yeter diye düşünüyorum.

WERLE Ne demek bu?

GREGERS Bu kadar, artık cevap vermiyorum.

WERLE Öyleyse hoşça kal, Gregers.

GREGERS Güle güle...

(Werle çıkar)

HJALMAR *(Kapıdan kafasını uzatarak)* Gitti mi?

GREGERS Evet.

(Hjalmar ile Relling içeri girerler. Gina ile Hedvig mutfaktan gelirler)

RELLING Bizim kahvaltı gürültüye gitti desene.

GREGERS Haydi giyin Hjalmar, benimle uzun bir gezinti yapmak zorundasın.

HJALMAR Peki, seve seve... Baban senden ne istedi? Benimle mi ilgiliydi?

GREGERS Sen benimle gel yalnız. Konuşacağımız şeyler var. İçeri gidiyorum, paltomu giyeceğim.

(Koridor kapısından çıkar)

GINA Onunla gitmemelisin, Hjalmar.

RELLING Evet, yapma bunu. Evde kal.

HJALMAR *(Şapkasını ve paltosunu alır)* Neden ama? Bir gençlik arkadaşı buna ihtiyaç duyuyorsa, baş başa kalıp kalbini açıp dökmek istiyorsa...

RELLING Tanrı cezasını versin onun! Görmüyor musun, o çılgın herifin kafayı üşütmüş, tırlatmış olduğunu?

GINA Bak aklında olsun, onun annesi de ara sıra böyle ruhsal sıkıntılar yaşardı.

HJALMAR İyi ya, işte asıl o zaman onun koruyucu bir arkadaşa ihtiyacı var demektir. *(Gina'ya)* Öğle yemeğim zamanında hazır olsun. Hadi hoşça kalın. *(Çıkar)*

RELLING Şu herifin yukardaki Höjdal mezarlığında cehennemi boylamış olmaması gerçekten büyük bir talihsizliktir.

GINA Tanrı korusun... niçin böyle söylüyorsun?

RELLING *(Mırıldanarak)* Tamam... Bu da benim düşüncem işte.

GINA Gerçekten de bu genç Werle'nin deli olduğuna inanıyor musun?

RELLING Ne yazık ki hayır; diğer insanlardan daha fazla deli sayılmaz; ancak onun kesin bir hastalığı var.

GINA Nesi var peki?

RELLING Evet, söyleyeyim Bayan Ekdal. Bu adam akut "Namusluluk Hastalığı"na yakalanmış biridir.

GINA "Namusluluk Hastalığı" mı, nedir o?

HEDVIG Bir hastalık çeşidi mi?

RELLING Ooo, tabiii... ulusal bir hastalıktır, yalnız ara sıra ortaya çıkar. *(Gina'ya başı ile işaret de ederek)* Bu güzel kahvaltı için teşekkür ederim.
(Koridor kapısından çıkar)

GINA *(Huzursuzca dolaşırken)* Aman, bu Gregers de zaten her zaman iğrenç bir yaratıktı.

HEDVIG *(Masanın yanında durup annesine dikkatle bakarak)* Bütün bunlar bana öyle garip geliyor ki...

Üçüncü Perde Sonu.

DÖRDÜNCÜ PERDE

Ekdal'ın atölyesi.
Henüz bir fotoğraf çekilmiştir. Önde üstü örtülü bir fotoğraf makinesi, bir sehpa, birkaç sandalye, bir konsol ve benzer şeyler dağınık şekilde durmaktadır. Akşam üzeri ışığı; güneş batmaktadır; ortalık yavaş yavaş kararır.

GINA *(Elinde küçük bir kutu ve ıslak bir cam plaka olduğu halde koridor kapısında, dışardaki biriyle konuşmaktadır)* Evet, kesin öyle. Verdiğim sözü ben de tutarım. Pazartesi ilk düzine bitirilmiş olacak... Güle güle, hoşça kalın.
(Birinin merdivenlerden iniş sesi işitilir. Gina kapıyı kapatır. Cam plakayı kutuya koyup üstü örtülü cihazın içine sokar.)

HEDVIG *(Mutfaktan gelir)* Gittiler mi?

GINA Evet, Tanrıya şükür, sonunda kurtuldum onlardan.

HEDVIG Babam hâlâ niçin gelmedi, haberin var mı?

GINA Aşağıda Relling'in yanında olmadığından emin misin?

HEDVIG Hayır, orada değil; mutfaktaki arka merdivenden hemen bir koşu aşağıya indim sordum.

GINA Yemeği de duruyor; soğuyacak.

HEDVIG Evet ya, öğlenleri tam zamanında evde olurdu.

GINA Bak göreceksin, şimdi çıkar gelir.

HEDVIG Evet, hemen gelse... onda acayip bir hal var gibi geliyor bana.

GINA *(Yüksek sesle)* Tamam, geldi işte!
(Hjalmar koridor kapısından girer)

HEDVIG *(Onu karşılar)* Baba! Seni çok bekledik!

GINA *(Göz ucuyla ona bakar)* Ne kadar da geç kaldın, Hjalmar.

HJALMAR *(Gina'ya bakmadan)* Evet, biraz geç oldu. *(Paltosunu çıkarır; Gina ve Hedvig ona yardım etmek isterler; reddeder)*

GINA Yoksa yemeği Werle ile mi yedin?

HJALMAR *(Paltosunu askıya asar)* Hayır.

GINA *(Mutfak kapısına giderken)* Yemeğini getireyim, öyleyse.

HJALMAR Hayır, kalsın. Şimdi yemeyeceğim.

HEDVIG *(Babasının yanına gider)* İyi değil misin baba?

HJALMAR İyi mi değilim? Eh işte, şöyle böyle... Gregers ile yorucu bir yürüyüş yaptık, ondan...

GINA Yapmamalıydın, Hjalmar; alışık değilsin.

HJALMAR Erkekler, bu dünyadaki bazı şeylere alışmak zorundadır. *(Odada biraz dolaşır)* Ben yokken kimse geldi mi?

GINA Yalnız o iki nişanlı geldi.

HJALMAR Yeni bir sipariş?

GINA Hayır, bugün yok.

HEDVIG Göreceksin baba, yarın biri gelecek.

HJALMAR Umut edelim ki öyle olsun! Çünkü yarın şu işe bütün ciddiyetiyle el atmayı düşünüyorum.

HEDVIG Yarın mı! Ama yarın ne yapacaktık unuttun mu?

HJALMAR Aaa, doğru ya... Neyse öbür gün olsun. Bugünden sonra bütün her şeyi yalnızca kendim yapmak istiyorum; bütün çalışmalarımı tamamen yalnız başıma gerçekleştirmeye çalışacağım.

GINA Bu da nerden çıktı şimdi, Hjalmar? Kendi kendine hayatını boş yere zorlaştıracaksın. Fotoğraf işlerini nasıl olsa artık ben yürütüyorum. Sen yalnızca buluşunla uğraş.

HEDVIG Ve yaban ördeğiyle, babacığım... Tavuklarla, tavşanlarla da...

HJALMAR Bana bir daha öyle ıvır zıvır şeylerden söz

etme! Yarından itibaren o tavan arasma bir daha ayağımı basmayacağım.

HEDVIG Ama baba, sen bana söz vermiştin, yarın orada bir şenlik düzenlenecekti...

HJALMAR Eveeet, öyleydi değil mi... Tamam, öbür gün öyleyse. Elimden gelse o lanet yaban ördeğini boynunu koparmak isterim.

HEDVIG *(Çığlıkla)* Yaban ördeği mi!

GINA Duyulmamış bir şey bu!

HEDVIG *(Babasını sarsarak)* Ama baba! O benim yaban ördeğim!

HJALMAR Bu yüzden yapamıyorum ya! Senin diye, yüreğim elvermiyor... kıyamıyorum. Ancak içimden gelen bir ses bana, bunu yapmalısın, diyor. Kendi evimin içinde başka birine ait olan bir yaratığın bulunmasına katlanamam...

GINA Aman Tanrım, onu büyükbabana şu aptal Pettersen verdiği için öyle söylüyor.

HJALMAR *(Odada dolaşırken)* Bazı istekler vardır... nasıl anlatayım, biz onlara ideal istekler... ya da bazı beklentiler diyoruz; bir erkek bunlardan, ruhen zarar görmeden vazgeçemez.

HEDVIG *(Arkasından giderek)* Ama... yaban ördeği... zavallı benim yaban ördeğim...

HJALMAR *(Birden durur)* Tamam, bak senin hatırın için onu bağışlıyorum. Onun bir tüyüne bile zarar gelmeyecek; söyledim ya, senin hatırın için... Yapılabilecek daha büyük görevler var da ondan. Hadi şimdi sen her gün yaptığın o küçük yürüyüşüne çık Hedvig. Şu anda hava tam sana göre, gün ışığı fazla değil...

HEDVIG Hayır, şimdi gitmeyeceğim.

HJALMAR Git diyorum sana. Bak, gözlerini kırpıştırıyorsun. İçerdeki bu buğulu hava sana iyi gelmiyor. Burası rutubetli.

HEDVIG Peki. Arka merdivenden aşağı inip kısa bir yürü-

yüş yaparım. Şapka ve mantom nerdeydi... Ah içerde, mutfaktaydı. Baba ben dışarıdayken yaban ördeğime sahiden bir şey yapmayacaksın, değil mi?

HJALMAR Bir tüyüne bile dokunmam, söz. *(Kızını göğsüne bastırır)* Sen ve ben Hedvig... ikimiz! Hadi neyse, git şimdi sen.

(Hedvig, anne ve babasına başıyla selam verir ve mutfağa gider. Hjalmar başını kaldırmadan odada dolaşır)

Gina!

GINA Evet.

HJALMAR Yarından itibaren, haydi öbür gün diyelim, artık hesaplarımızı ben tutmak istiyorum.

GINA Şimdi bir de hesaplarla mı uğraşacaksın?

HJALMAR Evet. Gelirimiz hakkında en azından biraz bilgi sahibi olmak istiyorum.

GINA Ah Tanrım, bu çabucak öğrenilebilecek bir şey...

HJALMAR Öyle olup olmadığı tam olarak bilinemez. Çünkü bakıyorum da, kazanılan para senin tarafından ilginç derecede uzun süre idare edilebiliyor. *(Durur ve ona bakar)* Bu nasıl oluyor?

GINA Hedvig ve ben kendimiz için hemen hemen hiç para harcamıyoruz da ondan.

HJALMAR Babama yaşlı Werle tarafından, yaptığı yazı işlerine karşılık iyi para ödendiği doğru mu?

GINA Bu tür işlerin ücreti ne kadardır hiç bilmem ki.

HJALMAR Tahminen ne kadardır sence? Ne düşünüyorsun bu konuda.

GINA Büyükbaba çok farklı miktarlarda veriyor. Kendine cep harçlığı ayırdıktan sonra, aşağı yukarı onun masraflarını karşılayacak kadar kalmış oluyor.

HJALMAR Onun masraflarını karşılayacak kadar mı? Sen bundan bana daha önce niçin hiç söz etmedin?

GINA Evet, söyleyemezdim. Çünkü onun bütün masraflarının hepsini sen kendin karşıladığına inanıyordun, bunu böyle sanmaktan da çok mutluydun.

HJALMAR Demek şimdiye kadar babam yaşlı Werle tarafından bakılıyordu ha?

GINA Evet, öyle de, ne olacak yani yaşlı Werle yeterli servete sahip biri.

HJALMAR Şu lambayı yaksana.

GINA *(Lambayı yakar)* Hem parayı doğrudan Werle'nin verdiğinini de tam olarak bilmiyoruz. Bunun Grâberg olması daha akla yakın bence.

HJALMAR Bu Grâberg bahanesi de nerden çıktı şimdi?

GINA Bilmiyorum, aklıma öyle geldi işte...

HJALMAR Peki....

GINA Hem bu işleri büyükbabaya ben bulmadım ki. Berta buldu... bir gün bize geldiğinde...

HJALMAR Sesin titriyor, bana öyle geldi.

GINA *(Abajuru lambanın üstüne takar)* Sesim mi?

HJALMAR Bak ellerin de titriyor. Yanlış mı?

GINA *(Kararlı bir tavırla)* Açıkça söyle Hjalmar, benim hakkımda ne söyledi sana Gregers?

HJALMAR Gerçek mi... gerçek olabilir mi... söylesene, sen onlarda çalışırken seninle yaşlı Werle arasında gizli bir ilişki varmış.

GINA Doğru değil. O zaman öyle bir şey yoktu. Evet, yoktu. Werle çok peşimde dolaştı; evet, bunu yaptı. Karısı da bir şey var sandı, inandı buna. İşi büyüttü, bir şeyler uydurdu, büyük bir rezalet çıkardı; azarladı, bağırdı çağırdı bana, hakaret etti; evet, yaptı bunları. Ben de çekip çıktım, ayrıldım oradan.

HJALMAR Peki sonrası?

GINA Oradan annemin yanına geldim. Annem senin bildiğin gibi öyle dürüst biri değildi. Ağzımdan girdi burnumdan çıktı, beni kandırdı. O süre Werle dul kalmıştı, bekârdı.

HJALMAR Devam et, sonra?

GINA Peki, en iyisi, bütün olanları tam tamına öğrenmelisin. İstediğini elde edinceye kadar Werle beni rahat

bırakmadı.

HJALMAR *(Ellerini birbirine vurarak)* Çocuğumun annesisin bir de! Böyle bir şeyi benden nasıl saklarsın bugüne kadar?

GINA Evet, bunda hata ettim, bunu sana çoktan söylemeliydim.

HJALMAR Hemen söylemeliydin ki, ben de ne biçim biri olduğunu öğrenmiş olmalıydım.

GINA Peki, o zaman benimle evlenir miydin?

HJALMAR Böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsin!

GINA Tamam işte, ben de bu yüzden söylemekten kaçındım. Bildiğin gibi o zamanlar ben sana delicesine âşıktım. Kendimi bile bile bir mutsuzluğun içine sürükleyemezdim.

HJALMAR *(Odada dolaşır)* Sen benim kızımın, Hedvig'imin annesisin! Burada gözümün gördüğü ne varsa, her şeyi... *(Ayağıyla vurup bir sandalyeyi devirir)* bu yuvamız dediğimiz yerin tamamını, bütün her şeyi yardımsever eski bir sevgiliye borçluyum. Ah Werle, ah! Namussuz, ahlaksız adam!

GINA Birlikte yaşadığımız ondört on beş yıl için pişmanlık mı duyuyorsun yani?

HJALMAR *(Onun önünde durur)* Söyle bakalım, bir örümcek gibi bana gizli gizli ağ örerken, her gün her saat vicdanın rahatsız olmadı mı? Cevap ver bana! Hiç pişmanlık duymadın, hiç vicdan azabı çekmedin mi?

GINA Ah sevgili Hjalmar, bu evin işlerini ve günlük diğer işleri düşünmekten vakit kalıyor muydu ki...

HJALMAR Demek hiçbir zaman geçmişine dönüp bakıp da onu bir gözden geçirme ihtiyacı duymadın.

GINA Hayır, inan ki, Tanrı biliyor ya, bu eski olayı çoktan unutup gitmiştim.

HJALMAR Ah senin bu uyuşuk, duygusuz kayıtsızlığın yok mu! Beni çılgına çeviriyor. Bakın şuna hele, bu olanlardan bir parçacık bile pişmanlığı yok!

GINA Peki, söyle bana bakayım Hjalmar, sen benim gibi bir kadını almamış olsaydın, senin halin nasıl olurdu dersin?

HJALMAR Senin gibi bir kadın ha?

GINA Evet, ben her zaman sana oranla daha hesaplı, daha becerikli ve deneyimli biriyim. Bu da doğal. Çünkü senden birkaç yaş daha büyüğüm.

HJALMAR Ben ne mi olurdum, sen olmasaydın?

GINA Beni tanımadan önce, her tür kötü yollara sapmış biriydin. Bunu inkâr edemezsin.

HJALMAR Demek sen buna kötü yol diyorsun? Özellikle benim gibi coşkulu, heyecanlı bir adamın, kaderin tokadını yiyip acı ve umutsuzluklar içine saplandığında nasıl bir insana dönüşebileceğini sen bilemezsin.

GINA Hayır, hayır... Bunlar olabilir. Bunun üzerinde fazla durmayacağım şimdi. Sen ev ocak sahibi olduktan sonra iyi kalpli, sevecen, anlayışlı bir erkek oldun. Artık tam anlamıyla huzurlu ve sıcacık bir yuvaya kavuşmuştuk. Son zamanlarda Hedvig ile ben, yiyecek ve üst başımıza biraz daha para harcayacak duruma geldiğimizi düşünerek sevinmeye başlamıştık.

HJALMAR Bu yalan ve entrikalar bataklığında mı?

GINA Aman Tanrım, o iğrenç herif buraya evimizin içine nasıl oldu da girmeye başardı!

HJALMAR Ben her zaman yuvamızı, burdaki hayatımızı çok sevdim. Ama bu bir yanılgı imiş! Şimdi ben, buluşumu bu dünyaya kazandırmak için gerekli gücü nerden bulacağım. Herhalde o da benimle birlikte ölüp gidecek, yok olacak. Evet Gina, işte senin bu geçmişin onun da ölümüne neden oldu.

GINA *(Ağlayacak gibidir)* Hayır, bana böyle şeyler söyleyemezsin, Hjalmar. Bütün ömrümce daima senin iyiliğini istedim ben.

HJALMAR Peki, şimdi sana, benim aile babası olma rüyam ne olacak, diye soruyorum. Kanepeye uzanıp

buluşumu tasarlarken, bu işin son yaşama gücümü de alıp götüreceği hep içime doğardı. Buluşumun patentini elime alacağım günün... ne yazık ki o günün hayata veda günüm olacağını seziyordum. Ve benim her zaman hayal ettiğim, senin kalan yaşamını, ölmüş bir mucidin zengin dul eşi olarak sürdürebilmendi.

GINA *(Gözyaşlarını silerek)* Hayır, böyle konuşma Hjalmar. Yüce Tanrıya beni dul bir kadın olarak bırakmaması için dua ediyorum.

HJALMAR Bence bundan sonra bir şey fark etmez. Çünkü her şey bitti demektir, her şey...

(Gregers koridor kapısını dikkatle açar ve içeri bakar)

GREGERS Girebilir miyim?

HJALMAR Tabii, buyur.

GREGERS *(Neşeli, gülen bir yüzle içeri girer ve her ikisine elini uzatır)* Ooo, nasılsınız sevgili arkadaşlar... *(Ayrı ayrı ikisinin de yüzüne bakar; sonra Hjalmar'ın kulağına)* Daha olmadı mı?

HJALMAR *(Yüksek sesle)* Tamam, oldu.

GREGERS Sahiden mi?

HJALMAR Hayatımın en acı saatlerini yaşadım.

GREGERS Bence, en heyecanlı olanını da...

HJALMAR En azından bu işten kurtulmuş olduk.

GINA Tanrı günahlarınızı affetsin Bay Welle.

GREGERS *(Büyük bir hayretle)* Anlamadım...

HJALMAR Neyi anlamıyorsun?

GREGERS Büyük bir uzlaşma... Yepyeni bir hayat tarzının kurulmasının gerektiği... Yalanı hilesi olmayan dürüstçe bir hayat tarzı için...

HJALMAR Evet, anlıyorum, çok iyi anlıyorum...

GREGERS Doğrusu ben şunu bekliyordum: Kapıdan içeri girdiğimde kadının da erkeğin de arınmış iç dünyalarından gelen ışığın, birbirlerinin yüzlerine yansıyan aydınlığın parıltısını. Oysa şimdi karşımda karanlık, ağır, hüzünlü yüzler görüyorum.

GINA Demek öyle...

(Lambanın camını çıkarır)

GREGERS Siz beni anlamak istemiyorsunuz, Bayan Ekdal. Bunun için sanırım zamana ihtiyacınız var. Fakat sen Hjalmar, bu büyük uzlaşmanın seni ruhen yüceltiği kesin.

HJALMAR Tabii, ben gerçekten o durumdayım... Hemen hemen böyle denebilir.

GREGERS Çünkü dünyada hiçbir mutluluk, günahkâr bir kadını affetmek ve onu sevgi çemberi içinde yüceltip kendine bağlamak mutluluğu ile karşılaştırılamaz.

HJALMAR Biraz önce bana içirilen acı hap sonrası her erkeğin kolay kolay kendine geleceğini mi sanıyorsun?

GREGERS Hayır, sıradan bir erkek genel olarak kendine gelemez; ama senin gibi bir erkek...

HJALMAR Tanrı aşkına biliyorum. Ama yine de sen beni kışkırtmaya çalışma Gregers. Biraz zaman gerekli.

GREGERS Sen gittikçe sizin o yaban ördeğine daha çok benzemeye başladın Hjalmar.

(Relling koridor kapısından girer)

RELLING Ne, yine mi yaban ördeği?

HJALMAR Ah, tabii... Yaşlı Werle'nin yaralı kanatlı av kurbanı.

RELLING Werle mi? Ondan mı söz ettiniz?

HJALMAR Hem ondan hem de bizlerden.

RELLING *(Alçak sesle)* Cehenneme kadar yolu var....

HJALMAR Ne konuşuyorsun orada?

RELLING Bu şarlatan bu evden defolup gitsin diye kalbimden geçenleri söylüyorum. Biraz daha burada kalırsa gayret edip ikinizi de perişan edecek.

GREGERS Onların ikisi de perişan olmaz, Bay Relling. Hjalmar'ı haydi ayrı tutayım. Onu tanıyoruz. Bu kadının ruhunun derinliklerinde kuşkusuz biraz sadakat biraz doğruluk vardır.

GINA *(Ağlamaklı)* O halde beni olduğum gibi, kendi hali-

me bıraksaydınız.

RELLING *(Gregers'e)* Saygısızlık olmazsa, sorabilir miyim, gerçekte siz bu evden ne istiyorsunuz?

GREGERS Gerçek bir evliliğin temellerini oluşturmak istiyorum.

RELLING Ekdallar'ın evliliğini, bu haliyle beğenmiyor musunuz demek?

GREGERS Ne yazık ki bu da, diğer evlilikler kadar, aşağı yukarı iyi sayılır. Ancak henüz gerçek bir evlilik olmadığı ortada.

HJALMAR Sen Relling, hiçbir zaman 'ideal talepler'i iyi anlayamadın.

RELLING Saçma bu, dostum! Affedersiniz Bay Werle, şöyle aşağı yukarı, hayatınız boyunca gördüğünüz kaç gerçek evlilik vardır dersiniz?

GREGERS İşin doğrusu şu ki, bir tane de olsa görmedim...

RELLING Ben de...

GREGERS Ancak sayılamayacak kadar çok tersine örnek gördüm. Ve böyle evliliklerin, çiftler üzerinde yarattığı sarsıcı yıkımları yakından görme fırsatına sahip oldum.

HJALMAR Bu yüzden de bir erkeğin bütün moral gücü yok olabiliyor; en korkuncu da bu.

RELLING Bakın, ben hiç evlenmedim; bunun için bu konuda karar veremem. Ancak şunu iyi biliyorum, bir evlilikte çocuk da önemli bir unsurdur. Çocuk gerginliklerden uzak, sevgi dolu, huzurlu bir ortamda yaşatılmalıdır.

HJALMAR Ah, Hedvig... zavallı yavrum!

RELLING Evet, Hedvig bana göre bu tartışmaların dışında tutulmalı. İkiniz de yetişkin insansınız, evlilik ilişkinizi Tanrı aşkına, istediğiniz şekilde yürütün, berbat edin, bozun. Ancak ikiniz de Hedvig'e karşı çok dikkatli davranın. Sizi uyarıyorum, aksi halde günün birinde onun felaketine neden olursunuz.

HJALMAR Felaketine mi?

RELLING Evet ya da kendi kendine öyle bir kötülük yapar ki, belki sizi de içine katabilir.

GINA Böyle bir şeyi nereden çıkarıyorsun, Relling.

HJALMAR Yoksa gözleri için doğrudan yakın bir tehlike mi var demek istiyorsun?

RELLING Söylediklerimin gözleriyle ilgisi yok. Hedvig çok kritik, hassas bir yaşta. Her türlü akıl almaz davranışlara girişebilir.

GINA Evet, doğru söylüyorsun; aklına geleni yapıyor. Mutfakta bazen ateşle ters ters işler yapmaya kalkışıyor. Yangınla oynuyor adeta. Bazan evi ateşe verecek diye cidden çok korkuyorum.

RELLING Bakın, doğru bilip söylemişim.

GREGERS *(Relling'e)* Peki bunu nasıl açıklıyorsunuz?

RELLING *(Soğukça)* Ergenlik çağında, sevgili dostum.

HJALMAR O benim çocuğum olduğu sürece... ben toprak altına girmediğim sürece...

(Kapı vurulur)

GINA Sus Hjalmar, koridorda birileri var galiba. *(Seslenir)* Buyurun!

(Sokak kıyafeti içindeki Bayan Sörby girer)

BAYAN SÖRBY İyi akşamlar!

GINA *(Gidip karşılar)* Ooo, sen miydin Berta?

BN. SÖRBY Evet, benim. Zamansız mı geldim yoksa?

HJALMAR Olur mu hiç! Evden bir haber mi var?

BN. SÖRBY *(Gina'ya)* Doğrusu, bu saatte evde erkeklere rastlayacağımı hiç düşünmemiştim. Seninle kısa bir sohbet etmek ve sana veda etmek için hemen koşup geldim.

GINA Öyle mi? Seyahate mi çıkıyorsun?

BN. SÖRBY Evet, yarın erkenden, yukarıya Höjdal İşletmelerine. Bay Werle bugün öğleden sonra gitti oraya. *(Gregers'e)* Size de selamlarını bıraktı.

GINA Demek öyle ha!

HJALMAR Demek Bay Welle Höjdal'a gitti. Siz de arka-

sından mı?

BN. SÖRBY Evet. Siz bunu nasıl yorumlarsınız Ekdal?

HJALMAR Çok dikkat edin derim.

GREGERS Ben sana açıklayayım Hjalmar, babam Bayan Sörby ile evleniyor.

HJALMAR Evleniyorsunuz ha?

GINA Ah Berta, sonunda başardın demek!

RELLING *(Hafif titreyen bir sesle)* Doğru değildir.

BN. SÖRBY Doğru sevgili Relling, gerçekten öyle.

RELLING Demek tekrar evleniyorsunuz.

BN. SÖRBY Öyle olacak. Werle evlenme işlemlerini tamamlattı. Evliliğimizi yukarda İşletme'de sessizlik içinde kutlayacağız.

GREGERS İyi bir üvey evlat sıfatıyla size mutluluklar dilemem gerekiyor.

BN. SÖRBY Teşekkür ederim; eğer samimi iseniz. Ben de Werle için de kendim için de mutluluklar diliyorum.

RELLING Dileğinizde yanılmayacaksınız. Bay Werle, benim bildiğime göre, içki içmez ve ayrıca da ölen veterinerin yaptığı gibi, karısını dövüp bir yerlerini kırma âdetine sahip biri değildir.

BN. SÖRBY Ah, eski kocamı rahat bırakın mezarında. Onun çok iyi tarafları da vardı aynı zamanda.

RELLING Bay Werle'nin daha çok iyi tarafları var ama...

BN. SÖRBY En azından, iyi taraflarını ziyan edip bitirmemiş. Öyle yapan erkek, sonunda bunun cezasını çeker çünkü.

RELLING Bugün Molvig ile yine dışarı çıkacağız.

BN. SÖRBY Çıkmayın Relling. Yapmayın... Beni dinleyin.

RELLING Vazgeçmek olmaz. *(Hjalmar'a)* Gelmek istersen, kalk hemen.

GINA Hayır, teşekkürler... Hjalmar öyle özel eğlence âlemlerine gelemez.

HJALMAR *(Kızgın; yüksekçe bir sesle)* Biraz sussana sen!

RELLING Hoşça kalın Bayan Werle!

(Koridor kapısından çıkar)

GREGERS *(Bayan Sörby'ye)* Anlaşılan siz Relling ile birbirinizi oldukça iyi tanıyorsunuz.

BN. SÖRBY Evet, çok eski yıllardan beri tanışıyoruz. Hatta aramızda bir şeyler olabilecekti.

GREGERS O işin gerçekleşmemesi sizin için iyi olmuş.

BN SÖRBY Evet, hakkınız var. Gerçi ben her zaman duygusal etkilenmelerden kendimi korumaya hep dikkat etmişimdir. Bir kadın kendini, öyle iyice düşünmeden ortaya atmamalıdır.

GREGERS Bu eski ilişkinizi, gider babama taşırım diye hiç korkmuyor musunuz?

BN. SÖRBY Sizin bu düşündüğünüzü babanıza kendim önceden söyledim.

GREGERS Öyle mi?

BN. SÖRBY İnsanların hakkımda bildikleri gerçeklere ait babanıza anlatabilecekleri en küçük ayrıntıları bile ben babanıza önceden anlattım. Ona her şeyi söyledim. Onun evlenme niyetini hisseder hissetmez ilk yaptığım bu oldu.

GREGERS Öyle görüyorum ki, alışılmamış derecede açık kalpli, dürüst birisiniz.

BN. SÖRBY Daima açık kalpli oldum. Biz kadın milleti daima gönlümüzün açık olmasıyla başarı kazanırız.

HJALMAR Bu konuda sen ne diyorsun, Gina?

GINA Biz kadın milleti aslında birbirimizden çok farklıyızdır. Biri şöyle yapar, diğeri başka türlüsünü...

BN. SÖRBY Ah Gina, ben yine de, benim davranışlarımı en akıllıca buluyorum. Werle de kendine ilişkin hiçbir şeyi gizlemedi benden. Bakın işte bu bizi birbirimize iyice bağladı. Şimdi oturup benimle bir çocuk gibi açık açık, samimi konuşabiliyor. Daha önceleri buna asla imkân bulamamış. Bu sağlıklı, hayat dolu adam, bütün gençliğinde ve en güzel yıllarında günahlar ve nasihatlerden başka bir şey işitmemiş. Anladığıma göre bun-

lar da daha çok ölümle, öteki dünya ile ilgili konuşmalarmış.

GINA Evet, söylediğin gibiydi gerçekten.

GREGERS Bayanlar bu konuda konuşmalarını sürdürmek niyetindelerse, ben izin isteyeyim.

BN. SÖRBY Peki, rahatsız olmayın, kalabilirsiniz. Bu konuda bir kelime dahi etmeyeceğim. Yalnız bilmenizi isterim ki, bu işte asla gizlilik ve hile yolunu seçmedim. Belki dışardan, dev büyüklükte bir mutluluk yakaladığım görünebilir; oysa bu aslında görece bir durum. Ben aldığımdan daha çok şey vermiş bulunuyorum. Onu asla ve hiçbir koşulda terk etmeyeceğim. Şimdilerde ya da sonraları yardıma muhtaç hale geldiğinde, ona başkalarından çok daha iyi hizmet edecek ve yararlı olmaya çalışacağım. Buna söz veriyorum.

HJALMAR Ne gibi yardıma ihtiyacı olacak?

GREGERS *(Bayan Sörby'ye)* Tamam, şimdi o konuda konuşmayınız.

BN. SÖRBY Werle de konuşulmamasını istiyor; ancak artık bunu gizlemenin yararı olmayacak. O kör olmak üzere.

HJALMAR *(Kuşkulanır)* Kör mü olacak? İlginç... O da mı kör olacak?

GINA Olamaz mı, böyle çok insan var.

BN. SÖRBY Doğru, ama bir işadamı için bunun ne demek olduğunu bir düşünün. Ben gücüm elverdiğince kendi gözlerimi onun için kullanmaya çalışacağım. Neyse, artık burada daha fazla kalmayayım. Evde yapacak daha çok işim var. Ekdal, bir de size şunu söylemeliyim: Eğer Werle'den herhangi bir isteğiniz olursa, bunun için Gråberg'e başvurmanız yeterli olacak.

GREGERS Hjalmar böyle bir teklifi kesin olarak kabul etmeyecektir.

BN. SÖRBY Yaa öyle mi! Bana göre daha önceleri...

GINA Evet Berta, Hjalmar'ın artık Bay Werle'den isteye-

ceği hiçbir şey olmayacak.

HJALMAR *(Yavaş yavaş ve üstüne basa basa)* Rica ediyorum, yeni kocanıza benden selam söyleyin ve yakın zamanda Bay Gråberg'e gitme niyetinde olduğumu da kendisine iletin lütfen.

GREGERS Ne! Gidecek misin?

HJALMAR Söyledim ya, Gråberg'e gideceğim; patronuna ne kadar borçlu olduğuma ilişkin ondan bir hesap özeti isteyeceğim. Bu namus borcu tutarını ödemek istiyorum... ha ha ha.. bu ad da çok yakıştı doğrusu: namus borcu... Tamam, tamam.... Bütün tutarın hepsini yüzde beş faiziyle iade edeceğim ona.

GINA Ama sevgili Hjalmar, Tanrı da biliyor, bu borcu ödeyecek paramız yok ki...

HJALMAR *(Bayan Sörby'ye)* Yeni eşinize lütfen söyleyiniz, buluşumun üzerinde yorulmadan, yılmadan çalışıyorum. Lütfen ona şunu da söyleyiniz: Bu utanç verici borç yükünden kurtulmak arzusu, bu yorucu çalışmalarda benim zihinsel gücümün ayakta kalmasını sağlıyor. Buluşu da bu yüzden yapıyorum zaten. Bu buluş sonucu elde edeceğim kazancın tümü, yeni eşinize olan parasal sorumluluklarımdan kurtulmaya ayrılacaktır.

BN. SÖRBY Belli oluyor, bu evde bazı şeyler olmuş...

HJALMAR Evet, çok şey...

BN. SÖRBY Öyleyse hoşça kalın. Seninle biraz ayrı görüşmek istiyordum, Gina; ama artık başka sefere, hoşça kal.

HJALMAR Eşikten öteye geçmek yok, Gina.

(Bayan Sörby, Hjalmar ve Gregers'e sessiz selam verir ve çıkar; Gina arkasından kapıyı kapatır)

HJALMAR İşte böyle Gregers. Bu ezici borçtan da kurtuldum sonunda.

GREGERS En çabuk zamanda gerçekleşir, umarım.

HJALMAR Bu davranışıma dürüst bir davranış denebilir

sanırım.

GREGERS Sen her zaman bildiğim adamsın, Hjalmar.

HJALMAR İdeal taleplerden vazgeçmek bazı koşullarda elbette mümkün olamıyor. Bir aile babası olarak bu bana zor geliyor. İnan ki, yoksul bir adam için, yıllar öncesinden gelen, adeta toz altında unutulup kalmış bir borcu ödeme zorunda kalmak, gerçekten hiç de kolay ve eğlenceli bir şey değil. Ancak içimdeki insan, benden hep dürüst olmayı talep ediyor.

GREGERS *(Elini Hjarmar'ın omuzuna koyarak)* Sevgili dostum, ne dersin buraya gelmem iyi olmadı mı?

HJALMAR Evet, öyle oldu.

GREGERS Peki, bütün bu olanların senin adına açıklığa kavuşması iyi olmadı mı?

HJALMAR *(Biraz sabırsızca)* Kuşkusuz iyi oldu. Ancak benim adalet duygumu isyan ettiren bir tek şey var.

GREGERS Neymiş o?

HJALMAR Yalnız şimdi, babana ilişkin hiç çekinmeden söyleyeceğim sözlere izin verip vermeyeceğini bilemiyorum...

GREGERS Hayır, hayır benden çekinmene hiç gerek yok.

HJALMAR Çok iyi... Bak, benim değil de aksine onun doğru bir evlilik gerçekleştirmiş olduğunu düşündükçe isyan edeceğim geliyor.

GREGERS Nasıl böyle bir şey söyleyebilirsin?

HJALMAR Doğru olan bu... Baban ve Bayan Sörby'nin yaptığı bu evlilik, iki taraflı tam bir güven ve mutlak bir dürüstlük üzerine kurulu. Birbirlerinden hiçbir şeyi gizlemiyorlar; ilişkilerinin arkasında saklanmış sırlar bulunmuyor; şöyle ifade etmemi hoş gör, adeta aralarında karşılıklı bir "Günahların Bağışlanması" sözleşmesi yapılmış durumda.

GREGERS Peki de, ya sonrası...

HJALMAR Yani olması gereken her şey olmuş. Senin söylediğin gibi, gerçek bir evliliği kurmak için bütün güç-

lükler biraraya toplanmış.

GREGERS Ancak bu tamamen farklı bir şey, Hjalmar. Sen kendin ve Gina'yı onlarla karşılaştırmaya kalkışma. Hayır, ne demek istiyorum anlıyor musun?

HJALMAR Ama bir türlü, bu olanlar karşısında, benim adalet duygumu yaralayan ve hasta eden şeyin üstesinden gelemiyorum. Görünüşüne doğru gözle bakılırsa, aslında hiçbir şekilde adil bir dünya düzeni bulunmuyor.

GINA Aman Hjalmar, Tanrı aşkına nasıl böyle şeyler söyleyebiliyorsun?

GREGERS Tamam, artık bu konuyu kapamak iyi olacak.

HJALMAR Ama diğer taraftan baktığımda da, bir kere daha kaderin adalet dağıtan elini görüyorum. Bakın, o adam, sonunda kör olacak.

GINA Bu kadar kesin değil.

HJALMAR Ama yine de bundan kuşku duymamalıyız. Çünkü bu hikâyenin içinde adil bir intikam var. O adam geçmişinde kendisine körü körüne inanan saf bir yaratığın gözlerini kör etmişti.

GREGERS Ne yazık ki, daha birçok kişiyi de körleştirmişti.

HJALMAR Şimdi de acımasız, gizemli bir intikam canavarı gelmiş Werle'nin gözlerini istiyor.

GINA Hayır, hayır... Neden böyle çirkin, berbat şeyler söylüyorsun. Bu beni korkutuyor.

HJALMAR Zaman zaman varoluş gerçeğinin karanlıklarına dalıp gitmek yararlıdır.

(Hedvig şapkası ve mantosuyla, neşe içinde ve nefes nefese koridor kapısından girer)

GINA Neden çabuk döndün?

HEDVIG Fazla dolaşmak istemedim. Ama iyi olmuş, evin kapısında birine rastladım.

HJALMAR Bayan Sörby'dir.

HEDVIG Evet.

HJALMAR *(Odada aşağı yukarı dolaşır)* Umarım, onu bir daha görmezsin.

(Sessizlik. Hedvig, durumu anlayabilmek için bir ona bir diğerine bakar dikkatle)

HEDVIG *(Babasına sevgiyle yaklaşır)* Baba...

HJALMAR Evet, ne var Hedvig?

HEDVIG Bayan Sörby bana bir şey getirmiş.

HJALMAR *(Durur)* Sana mı?

HEDVIG Evet, yarın için...

GINA Berta sana doğum günlerinde daima küçük bir şeyler getirir.

HJALMAR Neymiş getirdiği?

HEDVIG Hayır, şimdiden ne olduğunu öğrenmemelisin; annem onu yarın erkenden yatağıma koyar.

HJALMAR Ah, benim arkamdan bu aldatmacalar, çevrilen dolaplar...

HEDVIG *(Hemen, telaşla)* Hayır, tamam. Sen de görebilirsin. Bir büyükçe mektup.

(Mektubu mantosunun cebinden çıkarır)

HJALMAR Yalnızca bu mektup mu?

HEDVIG Evet, yalnızca bu. Diğer şey herhalde daha sonra gelecek. Bak işte mektup! Ben hiç mektup almamıştım bugüne kadar. Üzerinde "Bayan" yazıyor. *(Okur)* "Bayan Hedvig Ekdal". Bakın bu, benim işte.

HJALMAR Görelim şu mektubu.

HEDVIG *(Mektubu ona uzatır)* Al, bak.

HJALMAR Werle'nin elyazısı.

GINA Emin misin, Hjalmar?

HJALMAR Al sen kendin oku, bak.

GINA Aaa, ben öyle şeylerden anlar mıyım sanıyorsun?

HJALMAR Hedvig, mektubu açıp okuyabilir miyim, izin veriyor musun?

HEDVIG Tabii, seve seve, eğer istiyorsan...

GINA Hayır şimdi olmaz Hjalmar; o, yarına ait bir mektup.

HEDVIG *(Yavaşça)* Aman canım, bırak okusun. Muhakkak iyi şeyler yazılıdır içinde. O zaman babamın keyfi yerine gelir, hem burası da yeniden şenlenmiş olur.

HJALMAR Öyleyse açabilirim onu.

HEDVIG Tabii, tabii, rica ederim baba. İçinde ne var öğrenmek hepimiz için çok hoş olur.

HJALMAR Güzel... *(Mektubu açar; içinden bir kâğıt çıkarır; okur, şaşırmış görünür)* Bu da ne demek?

GINA Ne yazıyor?

HEDVIG Hadi baba, söylesene!

HJALMAR Sus, konuşma! *(Mektubu bir daha okur; yüzünün rengi atar; ama kendini tutarak konuşur.)* Bir bağış yazısı, Hedvig.

HENDVIG Aman ne güzel! Ne bağışı alıyorum?

HJALMAR Al kendin oku.

HEDVIG Peki. *(Lambanın yanına gidip mektubu okumaya koyulur.)*

HJALMAR *(Hafif yüksek sesle, yumruklarını sıkarak)* O gözler! Ah o gözler! Bir de üstüne mektup!

HEDVIG *(Okumayı keser)* Ama bu bana değil, büyükbabama ait....

HJALMAR *(Mektubu ondan tekrar alır)* Sen Gina, bak şuna bir şey anlayacak mısın?

GINA Bir kelime dahi anlamam; peki, ne diyor?

HJALMAR Werle, Hedvig'e yazmış. "Yaşlı büyükbabanın bizdeki yazı işleri ile daha fazla uğraşmasına gerek yok, o bundan sonra, muhasebeden 100 Kron aylık almaya devam edecektir," diyor.

GREGERS Ne!

HEDVIG Yüz Kron anne! Orda öyle yazıyor!

GINA Büyükbaba için çok sevinçli bir haber.

HJALMAR Yüz Kron için "ihtiyacı olduğu sürece," diyor, yani hayata gözlerini kapayıncaya kadar demek oluyor.

GINA Tamam, geleceği sağlanmış oldu zavallının işte.

HJALMAR Ama asıl önemlisi şimdi geliyor, Hedvig. Onu

okumamışsın henüz. Bu bağış, daha sonra sana kalacakmış.

HEDVIG Bana mı? Hepsi mi?

HJALMAR Bu para hayatın boyunca sana ödenmeye devam edecek, öyle yazıyor. Duydun mu Gina?

GINA Evet, duydum tabii.

HEDVIG Bak şuna, bir yığın para benim olacak... *(Babasını sarsarak)* Baba, baba niçin sevinmiyorsun?

HJALMAR *(Hedvig'in yanından uzaklaşarak)* Sevinmek mi! *(Dolaşır)* Gözlerinin önüne parlak bir gelecek umutları, büyük imkânlar açılıyor... Hedvig'miş... Onun böyle zengin bir gelecek düşünmesi Hedvig içinmiş...

GINA Eee tabii, onun doğum günü ya...

HEDVIG Bu parayı sen alacaksın tabii, babacığım. Bütün parayı sana ve anneme vereceğim, sen öyle düşün...

HJALMAR Annene... evet! Sonucu gördük!

GREGERS Hjalmar, bu sana karşı kurulmuş bir tuzak.

HJALMAR Bu da başka bir tuzak, onu mu söylüyorsun?

GREGERS Babam sabah buraya geldiğinde, "Hjalmar Ekdal senin düşündüğün gibi bir adam değil," demişti bana.

HJALMAR "Değil" demişti ha?

GREGERS Bir de, "Sen de göreceksin bunu," demişti.

HJALMAR Yani, benim parayla kandırılabileceğimi göreceksin mi demek istedi?

HEDVIG Aman anneciğim, bunlar ne demek oluyor?

GINA Sen içeri git de elbiselerini çıkar.

(Hedvig ağlamaya yakın bir halde mutfak kapısından çıkar)

GREGERS Hjalmar, o mu haklı, yoksa ben mi haklıyım şimdi ortaya çıkacak, göreceksin.

HJALMAR *(Mektubu yavaşça ortasından iki parçaya ayırır, parçaları masanın üzerine koyar)* İşte benim cevabım.

GREGERS Ben de bunu bekliyordum senden.

HJALMAR *(Sobanın yakınında duran Gina'nın yanına gider, alçak sesle)* Artık daha fazla saklamaya gizlemeye gerek yok, Gina. Madem ikiniz arasındaki ilişki son bulmuştu; sen de dediğin şekilde, o zamanlar bana delicesine âşıktın, peki bu adam bizim evlenmemize niçin bu kadar ısrarla ön ayak oldu, dersin?

GINA Olasılıkla, evimize kolayca girip çıkabilsin diyedir.

HJALMAR Yalnız bu mu dersin? Gerçekleşeceği kesin bir olasılıktan korkmuş olmasın?

GINA Ne demek istiyorsun, anlamıyorum.

HJALMAR Şunu öğrenmek istiyorum: Senin çocuğunun benim bu evimde yaşamaya hakkı var mı?

GINA *(Büyük bir öfkeyle yerinden fırlar)* Sorun bu mu?

HJALMAR Sen şu tek soruma cevap ver: Hedvig benden mi... ya da...? Söyle hadi!

GINA *(Sert bir dikkafalı tavırla ona bakar)* Bilmiyorum.

HJALMAR *(Hafif titreyerek)* Sen bilmiyorsun!

GINA Nasıl bilebilirim? Benim gibi biri... nasıl...

HJALMAR *(Yavaşça Gina'ya arkasını dönerek)* Artık bundan sonra bu evde benim işim kalmadı...

GINA İyi düşün taşın Hjalmar.

HJALMAR *(Paltosunu giyerken)* Benim gibi bir adam, bu durumda artık bir şey düşünüp taşınamaz.

GREGERS Hayır tersine, burada düşünülecek çok şey var Hjalmar. Eğer sen bağışlayıcılığın özverili yüceliğine ulaşmak istiyorsan, üçünüz birarada yaşamayı sürdürmelisiniz.

HJALMAR İstemiyorum, kesinlikle ve bir daha asla! Şapkam! *(Şapkasını alır)* Yuvam başıma yıkıldı! *(Gözyaşlarını tutamaz)* Benim artık çocuğum yok, Gregers.

HEDVIG *(Mutfak kapısını açar)* Ne söylüyorsun... *(Hjalmar'ın yanına gider)* Baba! Babacığım!

GINA Bak işte neler oluyor.

HJALMAR Yanıma gelme Hedvig! Git, uzaklaş benden!

Seni görmeye tahammülüm yok. Ah o gözler! Hoşça kal! *(Kapıya gider)*

HEDVIG *(Ona sarılır ve bağırır)* Yapma! Gitme baba! Benden ayrılma!

GINA Çocuğun haline bak, Hjalmar! Çocuğa bir bak.

HJALMAR İstemiyorum, Yapamam. Gitmeliyim... Her şeyden uzak olmalıyım.
(Hedvig'i iter ve koridor kapısından çıkar)

HEDVIG *(Umutsuz bakışlarla)* Bizi bırakıp gitti, anne! Bizden ayrıldı! Bir daha hiç gelmeyecek!

GINA Ağlama Hedvig. Baban yine gelecek.

HEDVIG *(Hıçkırıklarla kanepeye atar kendini)* Hayır, hayır! Asla geri gelmeyecek!

GREGERS İnanın bana Bayan Ekdal, ben hep iyilik etmek için uğraşmıştım.

GINA Evet, öyle olduğuna inanıyorum. Yine de Tanrı günahlarınızı affetsin.

HEDVIG *(Hâlâ kanepede yatmaktadır)* Biliyorum, evet, ben öleceğim. Ben ona ne yaptım? Anne onu geri getirmelisin.

GINA Evet, evet... Sakin ol! Onu aramaya gidiyorum. *(Mantosunu giyer)* Belki Relling'in yanına aşağıya inmiştir. Haydi daha yatıp durma, kalk çabuk! Söz ver bakayım.

HEDVIG *(Çırpınarak ağlamasını sürdürür)* Söz! Babam geri gelirse hiç ağlamayacağım.

GREGERS *(Gitmekte olan Gina'ya)* Üzüntüleri geçinceye kadar Hjalmar'ı kendi haline bıraksanız daha iyi olmaz mı?

GINA Yok hayır, üzüntüsünü daha sonra da geçirir. Her şeyden önce çocuğu sakinleştirmeye bakmalıyız.
(Kapıdan çıkar)

HEDVIG *(Ayağa kalkar; gözyaşlarını siler)* Şimdi söyleyin bana, bunlar ne demek? Babam neden beni tanımak istemiyor.

GREGERS Bu soruyu ancak büyüyüp yetişkin olduğunda sorabilirsin.

HEDVIG *(Hıçkırarak)* Büyüyünceye kadar ben bu korkunç acılarla yaşayamam. Ne olduğunu biliyorum ben. Herhalde ben babamın çocuğu değilim.

GREGERS *(Huzursuz olmuştur)* Bu nasıl olabilir?

HEDVIG Kim bilir annem beni bir yerden almış olabilir. Babam da bunu yeni öğrenmiştir. Böyle şeylerin olduğunu kitaplarda okumuştum.

GREGERS Tamam, öyle olsa bile...

HEDVIG Evet ama... bana göre babam yine de beni sevebilir. Evet, daha da çok sevebilir hem de... Yaban ördeği de bize hediye olarak geldi. Ama ben onu delicesine seviyorum.

GREGERS *(Sözü değiştirmek amacıyla)* Evet, doğru. Yaban ördeği! İstersen, seninle biraz yaban ördeği hakkında konuşalım, Hedvig.

HEDVIG Zavallı yaban ördeği! Onu da görmek istemiyor artık. Yapılır mı, boynunu koparmak istediğini söyledi.

GREGERS Yok canım, öyle bir şey hiç yapar mı?

HEDIG Evet, kendi söyledi. Babamın bunu söylemesini çok çirkin buluyorum. Yaban ördeği için her akşam Tanrıya dua ediyorum. Onu ölümden ve diğer kötülüklerden korusun diye.

GREGERS *(Yüzüne bakar)* Akşamları hep dua eder misin?

HEDVIG Tabii...

GREGERS Buna kim alıştırdı seni?

HEDVIG Kendi kendime öğrendim. Babam bir gün aniden hastalanmıştı. Boynuna sülük yapıştırdılar. O zaman, "Ölüm boynuma oturdu," diye dert yanmıştı.

GREGERS Eee, sonra?

HEDVIG O günden sonra ben de her akşam onun için dua etmeye başladım. O zamandan beri dua ediyorum.

GREGERS Demek şimdi de yaban ördeği için dua ediyorsun.

HEDVIG Yaban ördeği bize geldiğinde hastaydı. Onun için de dua edersem iyileşir demiştim kendi kendime.

GREGERS Sabah duaları da yapar mısın?

HEDVIG Hayır. Hiç yapmam.

GREGERS Sabah duaları da niçin yapılmasın?

HEDVIG Sabahları her taraf aydınlık; korkulacak hiçbir şey olmaz ki...

GREGERS Demek baban, senin delice sevdiğin yaban ördeğini boynundan koparmak istedi, öyle mi?

HEDVIG Hayır öyle söylemedi; "Eğer yaparsam benim için iyi olur," dedi. Ama benim hatırım için onu bağışlamak istiyormuş. Babamın bu yaptığı ne hoş değil mi?

GREGERS *(Ona biraz yaklaşarak)* Sen şimdi kendi isteğinle, babanın hatırı için, yaban ördeğini feda edebilir misin?

HEDVIG *(Ayağa fırlar)* Yaban ördeğini mi!

GREGERS Peki, bu kez de sen, babanın hatırı için çok sevdiğin yaban ördeğinden vazgeçsen iyi olmaz mı?

HEDVIG Bunun geri gelmesine yardımı olur mu, dersiniz?

GREGERS Bir dene, Hedvig.

HEDVIG *(Yavaşça ve parıldayan gözlerle)* Evet. Bunu denemek istiyorum.

GREGERS Bu kararından vazgeçmeyeceğine iyice emin misin?

HEDVIG Büyükbabamdan rica ederim, benim için gider yaban ördeğini vurur.

GREGERS Oldu, yap bunu Hedvig. Ama sakın annene bir kelime bile bir şey söyleme.

HEDVIG Ama niçin?

GREGERS O bizi anlamaz da ondan.

HEDVIG Yaban ördeği... Yarın sabah erkenden denerim. *(Gina, koridor kapısından girer. Hedvig gider onu karşılar)*

HEDVIG Onu bulabildin mi, anne?

GINA Hayır, öğrendiğime göre, aşağıda Relling'e uğramış, sonra birlikte çıkmışlar.

GREGERS Doğru mu, emin misin?

GINA Evet, kapıcı kadın söyledi. Molvig de onlarla birlikteymiş.

GREGERS Kendi başına kalıp kendi içiyle hesaplaşmaya ihtiyacı olduğu böyle bir zamanda ha...

GINA *(Üstünü çıkarırken)* Evet, erkek milleti farklıdır. Şimdi Relling onu nerelere sürükler Tanrı bilir. Madam Ericsen'in yerine de baktım, orada da yoktu.

HEDVIG *(Gözyaşlarını tutmaya çalışarak)* Ya bir daha eve hiç gelmezse...

GREGERS Gelir, tekrar gelir... Yarın erkenden çıkıp onu arayacağım; göreceksiniz nasıl gelecek. Bu yüzden sen rahat uyu bu gece Hedvig. Hadi iyi geceler...
(Koridor kapısından çıkar)

HEDVIG *(Hıçkırıklarla annesinin göğsüne atılır)* Anne, anneceğim...

Dördüncü Perde Sonu

BEŞİNCİ PERDE

Hjalmar Ekdal'ın atölyesi.
İçeriye soğuk, hafif gri bir sabah ışığı girmiştir. Büyük çatı pencerelerinde yer yer kar vardır. Mutfak önlüğü giymiş olan Gida, elinde süpürge ve toz bezi ile mutfaktan gelip oturma odasına geçerken, o anda Hedvig hızla koridordan içeri girer.

GINA *(Olduğu yerde kalır)* Ne oluyor?
HEDVIG Anne, sanırım aşağıda, Relling'in yanındaymış...
GINA Gördün mü bak!
HEDVIG Kapıcı kadın söyledi; o işitmiş, Relling gece yarısı yanında iki kişiyle eve gelmiş.
GINA Öyle olacağını tahmin etmiştim.
HEDVIG Bizim yanımıza gelmedikten sonra hiçbir yararı yok...
GINA Olsun, sonra en azından, aşağı iner onunla konuşurum.
(Üzerinde sabahlığı, ayağında terlikleri ve ağzında yanan piposu ile yaşlı Ekdal odasının kapısında görünür.)
EKDAL Hjalmar nerde... evde yok mu?
GINA Hayır, dışarı çıkmıştı.
EKDAL Böyle erkenden mi? Bu deli saçması kar fırtınasında hem de! Tamam, evet ben de sabah gezintimi yalnız başıma yaparım.
(Tavan arası kapısını yana sürer. Hedvig ona yardım eder; içeri girer; Hedvig arkasından kapıyı çekip kapatır.)
HEDVIG *(Alçak bir sesle)* Anne, zavallı büyükbabam, babamın bizi bırakıp gittiğini duyarsa...
GINA Saçmalama öyle. Büyükbaba bu konuda hiçbir şey işitmemeli. Dün akşamki tartışma sırasında evde

olmaması iyi bir rastlantıydı.

HEDVIG Evet, ama...

(Gregers koridor kapısından girer)

GREGERS Ne haber, izini bulabildiniz mi?

GINA Aşağıda Relling'in yanındaymış. Öyle dediler.

GREGERS Relling'in mi yanındaymış? O ikisiyle gerçekten dışarı çıkmış mı acaba?

GINA Öyle olmalı.

GREGERS Evet de, yalnız kalıp kendini toparlamaya o kadar ihtiyacı olan biri...

GINA Doğru söylüyorsunuz.

(Relling koridor kapısından girer)

HEDVIG *(Onu karşılar)* Babam sizde mi?

GINA *(Aynı anda sorar)* Aşağıda mı?

RELLING Evet, tabii...

HEDVIG Tamam da, gelip bize bir şey söylemediniz!

RELLING Doğru ben hayvanın biriyim. Ama odadaki o diğer hayvan çok uğraştırdı beni. Bizim Molvig şeytanından söz ediyorum tabii... Sonra yorgunluktan uyuya kalmışım. Bu yüzden...

GINA Hjalmar bu sabah ne dedi?

RELLING Hiçbir şey söylemedi.

HEDVIG Hiç konuşmadı mı?

RELLING Bir kelime bile...

GREGERS Bu bana, çok anlaşılabilir geliyor.

GINA Peki ne yapıyor o zaman?

RELLING Kanepeye uzanmış, horlayıp duruyor.

GINA Evet ya, Hjalmar korkunç horlar.

HEDVIG Uyuyor mu? Uyuyabiliyor mu?

RELLING Evet, tamamen öyle görünüyor.

GREGERS Anlaşılır bir şey; iç dünyasındaki o zorlu mücadele onu güçten düşürmüştür.

GINA Geceleri ev dışına çıkıp gezip dolaşmaya hiç alışık değildir.

HEDVIG Anne, böyle uyuyabilmesi belki ona iyi gelir.

GINA Ben de öyle düşünüyorum. Erkenden uyandırmaya çalışmayalım onu... Size teşekkür borçluyuz Relling. Benim şimdi evde biraz temizlik yapmam gerekiyor. Hedvig gel yardım et bana.

(Gina ve Hedvig oturma odasına geçerler)

GREGERS *(Relling'e dönerek)* Peki şimdi bana Hjalmar'ın iç dünyasında oluşan sarsıntıyı açıklayabilir misiniz?

RELLING Onun psikolojik bir sarsıntı geçirdiğine ilişkin gerçek hiçbir belirti gözlemlemedim.

GREGERS Ne! Bütün hayatının temel bir düzene oturtulduğu böyle bir dönüm noktasında ha? Hjalmar gibi kişilik sahibi birinden böyle bir şey nasıl beklenebilir?

RELLING O mu kişilik sahibi? Eğer bir zamanlar onda sizin kişilik dediğiniz olağan dışı böyle bir nitelik bulunsaydı bile, gençlik yıllarında onun bu niteliği titizlikle kökünden kazınıp atılmış olmalı. Bundan hiç kuşkunuz olmasın.

GREGERS Oysa o gençliğinde sevgi, sevecenlik dolu bir ortamda eğitim görmüştü; bu sonuç hayret verici doğrusu.

RELLING İkisi de çok garip ve histerik halalarından almış olduğu eğitimi mi kast ediyorsunuz yoksa?

GREGERS Şunu belirtmeliyim, bu iki kadın ideal amaçları asla göz ardı etmezlerdi. Tabii şimdi siz bunu alay konusu yapacaksınız.

RELLING Hayır, böyle bir niyetim yok. Ayrıca da onlar hakkında iyi bilgi sahibiyim. Çünkü Hjalmar bu iki manevi annesine ilişkin çeşitli olaylar, hikâyeler anlatıp dururdu. Ama ben onun bu iki kadına minnettar olması gerektiğine inanmıyorum. Onun şansızlığı, çevresindeki insanların onu hep dâhi biri olarak görmeleridir.

GREGERS Sizce öyle biri değil mi? Yani onun yaratılışını, ondaki derinliği kast ediyorum.

RELLING Böyle bir şeye sahip olduğunun hiç farkına var-

mış değilim doğrusu. Buna asıl babası inanmıştı, ama bunun da önemi yok, çünkü yaşlı teğmen, hayatı boyunca kafasız hayvanın tekiydi zaten.

GREGERS O, hayatı boyunca çocuk masumiyetinde bir insan olmuştur; sizin kavrayamadığınız bu işte.

RELLING Peki, olabilir diyelim. O tatlı Hjalmar, ucu ucuna ve zorla üniversiteye girip öğrenci olduğunda, o zaman kendi arkadaşları da onu geleceğin parlak ışığı olarak görmeye başladılar. Zarif, nazik bir gençti; çekiciydi, pembe beyaz bir çocuktu; genç kızların tam arzu ettikleri, beğendikleri bir oğlandı. Duygulu, hoş ve içten gelen yumuşak bir sesi, etkili konuşma tarzı vardı. Başkalarının fikirlerini alır, kendisininmiş gibi çok güzel ve başarıyla aktarıp dururdu.

GREGERS Siz şimdi gerçekten bildiğimiz Hjalmar'ı mı anlatıyorsunuz?

RELLING İzin verirseniz... evet. Huzurunda diz çöktüğünüz putun içyüzü böyle bir görüntüye sahip, ne yazık ki...

GREGERS Ben, bu kadar da kör biri olmadığım kanısındayım.

RELLING Ooo, olmanıza çok kalmamış, çünkü siz zaten hasta bir adamsınız, bunu biliyor musunuz?

GREGERS Bunda haklısınız.

RELLING Evet, evet, öyle... Sizinki biraz kompleksli bir durum. Öncelikle sizdeki olan şu bıktırıcı, 'dürüstlük' saplantısı. Ve daha da vahim olanı: Siz, gözü kararmış derecede, başkalarına tapınma tutkusuna saplanıp kalmış birisiniz. Kendinizi, işiniz dışındaki bazı şeylere hayran olmak zorunda hissediyorsunuz hep.

GREGERS Bu doğal, kendim dışında olan bitenlerle de ilgilenmem gerekir.

RELLING Çevrenizde görüp işittiğinize inanmış olduğunuz o olağanüstü varlıklar sizin umutlarınızı rezilce boşa çıkarttı. Siz bu defa, ideal amaçlar tutkusuyla yanlış

bir eve girdiniz; bu evde size, bunun karşılığını verebilecek insanlar oturmuyor.

GREGERS Madem Hjalmar Ekdal hakkında olumlu ve yüksek düşünceleriniz yok, peki neden onunla birlikte gezip eğleniyorsunuz?

RELLING Aman Tanrım, söylemesi ayıp, bir kere doktor demişler bana, aynı binada olduğum zavallı hastalara bakmaya mecburum.

GREGERS Öyle mi, Hjalmar hasta biri yani?

RELLING Evet, bütün insanlar az çok hasta sayılır, ne yazık ki...

GREGERS Peki ona hangi tedaviyi uyguluyorsunuz?

RELLING Alışageldiğim tedaviyi. Onun içinde var olan o 'hayat yalanları' alışkanlığını sürdürmesi için çaba gösteriyorum.

GREGERS 'Hayat yalanları' mı? Doğru mu işittim?

RELLING Evet, 'hayat yalanları' dedim. Bakın, hayat yalanları insanları uyarıcı, özendirici bir araçtır.

GREGERS Sorabilir miyim, Hjalmar'ı etkileyen 'hayat yalanları' ne olabilir?

RELLING Hayır. Söyleyemem. Böyle bir sırrı geveze birine açıklayamam. O zaman siz onu benim başıma bela edersiniz. Bu metot başarıyla denenmiştir. Ben bunu Molvig'e de uyguladım. Onu şeytanlaştırdım. Onun kafasına girdim, buna inandırdım onu.

GREGERS Demek gerçekte o, şeytanın biri değil, öyle mi?

RELLING Neden şeytan, şeytanlaşmış biri biliyor musunuz? Adamın hayatını kurtarmak için benim bulduğum bir saçmalık bu. Öyle yapmasaydım, bu zavallı iyi domuzcuk, yıllar önce kendini küçük görme ve çaresizlikten yok olup gidecekti. Ve ayrıca da, şu yaşlı teğmen! Şükür ki, o ihtiyar kendi tedavisini kendi buldu.

GREGERS Teğmen Ekdal mı? Onun nesi var?

RELLING Evet o... Siz, bu ayı avcısının bir çatı altında amaçsızca tavşan avlaması konusunda ne düşünürsü-

nüz? Hurda yığını o tavan arasında dolaştığında, kendisini yaşlı bir delikanlı olarak bütün dünya üzerinde kendinden daha mutlu başka bir avcı olmadığını sanıyor. Oraya getirip sakladığı kuru çam ağacı, onun için geniş, büyük, capcanlı bir Höjdal ormanı! Oradaki tavuklar ve horozlar, karaçamların tepelerine tüneyen dağ tavukları, dağ horozları... Döşeme üzerinde oraya buraya hoplayıp sıçrayan tavşanlar da ona ayılar gibi geliyor. O cesur açıkhava tutkunu ihtiyar avcı, işte bunlarla vakit geçiriyor.

GREGERS Evet, talihsiz yaşlı teğmen, birçok gençlik ideallerinden vazgeçmek zorunda kaldı.

RELLING Haa, unutmadan söyleyeyim Sayın Genç Werle, sizin çok kullandığınız 'ideal' sözcüğü yabancı bir sözcüktür. Biz kendi dilimizde ona 'yalan' diyoruz.

GREGERS Bu iki sözcük yakın anlamdadır mı demek istiyorsunuz?

RELLING Evet, mesela tifüs ile ateşli hastalık gibi...

GREGERS Sayın Doktor, anlıyorum ki, Hjalmar'ı sizin pençenizden kurtarmadıkça rahat etmeyeceğim.

RELLING Bu, onun için büyük bir şanssızlık olur. Sıradan bir insanın hayatında inandığı yalanları elinden alırsanız, onun mutluluğunu da elinden almış olursunuz. *(Oturma odasından gelen Hedvig'e)* Bana bak, yaban ördeğinin annesi küçük kız, ben şimdi aşağıya iniyorum. Bakacağım, baban orada uzanmış o tuhaf buluşu için derin düşüncelere dalmış mı...

(Koridor kapısından çıkar)

GREGERS *(Hedvig'e yaklaşarak)* Bakıyorum hiçbir şey başaramamışsın.

HEDVIG Ne? Ahh, yaban ördeği mi? Hayır, yapamadım.

GREGERS Bana öyle geliyor ki, işi gerçekleştirmeye kalkışınca moralin bozuldu.

HEDVIG Hayır, öyle değil. Bu sabah erken uyanınca, dün konuştuğumuz şeyi düşündüğümde o iş bana tuhaf

geldi de...

GREGERS Tuhaf mı?

HEDVIG Evet, tam da bilmiyorum ki... Dün bana ilk anda birdenbire harika görünmüştü. Ama uyandıktan sonra tekrar düşündüm, bu kez bana o kadar ilginç gelmedi.

GREGERS Eee, tabii... bu ortamda büyüyüp de kafanın bir miktar hasara uğramaması imkânsız.

HEDVIG Benim için hepsi bir, yeter ki babam eve dönsün.

GREGERS Hayatta değerli olanı gözlerinle açıkça görebilseydin, doğru bir özveriye sahip olsaydın, babanın buraya yanınıza nasıl geleceğini görürdün. Ama yine de ben sana güveniyorum, Hedvig.

(Gregers koridor kapısından çıkıp gider.

Hedvig odada aşağı yukarı gezinir; sonra mutfağa doğru giderken tavan arası kapısı içerden vurulur. Hedvig kapıya gider, kapıyı biraz aralar. Yaşlı Ekdal dışarı çıkar; Hedvig kapıyı sürerek kapatır)

EKDAL Eee, yalnız başına gezinti yapmak pek zevkli olmuyor, Hedvig.

HEDVIG Avlanmayı canın mı istemedi büyükbaba?

EKDAL Bugün avlanma yok. Ortalık çok karanlık, insan gözünün önünü göremiyor.

HEDVIG Canın bir kere de olsa, tavşandan başka bir şey vurmayı istemiyor mu?

EKDAL Ne o, tavşanlar yeterince iyi değil mi?

HEDVIG Evet ama yaban ördeği de var, ne dersin?

EKDAL Ooo, ooo! Yaban ördeğini vururum diye mi korkuyorsun? Hayatımda hiç yapmadım onu. İnan, hiç yapmadım.

HEDVIG Onu gerçekten de vuramazsın ki, çünkü yaban ördeği vurabilmek çok zormuş.

EKDAL Vuramaz mıyım? Öyle de vururum ki!

HEDVIG Peki, vurmaya nasıl başlamak gerekiyor büyükbaba, benim yaban ördeğimi değil, başka birininkini

diyorum.

EKDAL Görürsün bak, tam göğsünün üstüne rastlatırım, anladın mı, çünkü en emin atış bu şekildedir.

HEDVIG O zaman hemen ölür mü, büyükbaba?

EKDAL Eğer doğru yere ateş edersen ölür elbette. Peki, tamam, içeriye geçeyim de temizleneyim... Ben bu işi iyi bilirim... *(Odasına girer)*

(Hedvig biraz bekler; odanın kapısına kaçamak bir göz atar; raflı dolabın önüne gider; ayak parmaklarının ucunda yükselerek raftan çift namlulu tabancayı alır; dikkatle inceler. Gina, elinde süpürge ve toz beziyle oturma odasından çıkar. Hedvig, annesine fark ettirmeden tabancayı çabucak yerine bırakır)

GINA Orada babana ait şeyleri karıştırma, Hedvig.

HEDVIG *(Dolabın önünden ayrılır)* Ortalığı biraz toplamak istemiştim.

GINA Hadi mutfağa gidiver de ocağa bir bak, kahve sıcak kalsın, aşağıya giderken babana götürmek istiyorum.

(Hedvig çıkar. Gina atölyeyi süpürmeye, temizlemeye başlar. Az sonra koridor kapısı tereddütle açılır ve Hjalmar içeriye bakar. Paltosu üzerindedir; şapkasızdır; yüzü yıkanmamış, saçları dağınık ve taranmamıştır. Gözleri uykulu ve donuktur)

GINA *(Elindeki süpürge ile donup kalır ve ona bakar)* Ooo, Hjalmar demek geldin ha?

HJALMAR *(İçeri girer; boğuk bir sesle)* Geldim de... yine gideceğim hemen.

GINA Tamam, tamam... sanırım öyle olacak. Aman Tanrım, bu halin ne böyle!

HJALMAN Ne var halimde?

GINA Önce şu güzelim palton! O da payını almış... bütün güzelliği yok olmuş.

HEDVIG *(Mutfak kapısında görünür)* Anne, yapamam... *(Babasını görür, sevinçle çığlık atarak ona koşar)* Baba! Babacığım!

HJALMAR *(Arkasını döner ve eliyle gelme işareti yapar)* Çekil! Gelme, gelme! *(Gina'ya)* Sana söylüyorum, uzaklaştır onu benden, Gina!

GINA *(Yavaşça)* Oturma odasına git, Hedvig.

(Hedvig, bir şey söylemeden dışarı çıkar)

HJALMAR *(Dalgındır. Çalışma masasının çekmecelerini karıştırır.)* Kitaplarımı almalıyım. Nerde benim kitaplarım?

GINA Hangi kitaplar?

HJALMAR Bilimsel kitaplarım tabii ki... buluşum için ihtiyacam olan teknik dergiler...

GINA *(Kitap raflarını arar)* Buradaki şu ciltsiz olanlar mı?

HJALMAR Evet, onlar.

GINA *(Masanın üzerine bir yığın dergi koyar.)* Hedvig bunların sayfalarını açsın mı?

HJALMAR Gerek yok.

(Kısa bir sessizlik)

GINA Demek bizden ayrılma kararında ısrar ediyorsun, Hjalmar?

HJALMAR *(Kitapları karıştırırken)* Durumdan bunu anlayacağını sanırım.

GINA Tamam, tamam...

HJALMAR *(Sert)* Her gün, her saat kalbime bir bıçak saplanmasına dayanamam bu evde.

GINA Benim hakkımda böyle çirkin birtakım şeyler düşünebildiğin için, dilerim Tanrı seni affeder.

HJALMAR O zaman, kanıtla bana...

GINA Bana kalırsa, senin kanıtlaman gerekiyor.

HJALMAR Seninki gibi bir geçmişe sahip olunca mı? Hayatta bazı sorumluluklar vardır. Buna ideal sorumluluklar diyeceğim geliyor.

GINA Büyükbaba'ya ne denecek? Zavallı adamın durumu ne olacak?

HJALMAR Ben görevimi biliyorum. Benimle gelecek, o

zavallı. Şehre gidip hazırlık yapacağım. *(Çekinerek)* Şapkamı merdivende bulan oldu mu acaba?

GINA Hayır. Kayıp mı ettin?

HJALMAR Gece eve geldiğimde, iyi biliyorum, başımda idi; ancak sabah bulamadım.

GINA Hey Tanrım, o iki çılgın serseriyle nerelerdeydiniz?

HJALMAR Ooo, bana öyle önemsiz şeyler sorma. O ayrıntıları hatırlayacak bir ruh hali içinde miyim, sanıyorsun?

GINA Umarım soğuk almamışsındır dışarda, Hjalmar. *(Mutfağa gider)*

HJALMAR *(Çekmeceleri boşaltırken kendi kendine konuşur)* Alçağın tekisin sen Relling... Sahtekâr bir adamsın. Düzenbaz bir baştan çıkarıcısın. Ah ah, seni kahpece vuracak birini tanımayı ne çok isterdim.

(Birkaç eski mektubu bir yana koyar; bir gün önceki yırttığı mektubun parçalarını bulur; alıp inceler. Gina tekrar içeri girince bu iki parçayı elinden bırakır)

GINA *(Üzeri yiyecek dolu bir kahve tepsisini masaya bırakırken)* İştahın varsa sıcak bir şeyler getirdim. Birkaç dilim tereyağlı ekmek ve bir parça salamura etle birlikte...

HJALMAR *(Yan gözle tepsiye baktıktan sonra)* Salamura et mi? Bu evde asla! Evet, yirmidört saattir bir şey yemedim, ama önemi yok... Yaptığım resimler, yazmaya başladığım anılarım... Günlük notlarımı, önemli kâğıtlarımı nasıl bulacağım?

(Oturma odasının kapısını açar; derhal geri çekilir) Ooo, yine burada, karşımda!

GINA Aman Tanrım, çocuk bir yerde olacak tabii!

HJALMAR Çık dışarı!

(Hedvig'e yol verir; Hedvig çekinerek atölyeye girer. Hjalmar'ın eli kapı kolunda, Gina'ya) Önceki evimde geçireceğim son anlarımda yabancı kimse ile karşı-

laşmak istemiyorum. *(Oturma odasına girer)*

HEDVIG *(Annesine doğru bir hamle yapar; yavaşça titreyerek sorar)* Beni mi demek istedi?

GINA Mutfakta bekle, Hedvig; yooo hayır... en iyisi kendi odana git, sen. *(Hjalmar'ın yanına odaya giderken konuşur.)* Bekle beni Hjalmar, dolapların içini alt üst edeceksin. Bütün her şeyin nerde olduğunu biliyorum.

HEDVIG *(Korku ve şaşkınlık içinde bir an hareketsiz kalır; ağlamamak için dudaklarını ısırır; sonra yumruklarını sıkarak alçak sesle)* Yaban ördeği!

(Rafa yaklaşır, tabancayı alır; tavan arasının kapısını biraz sürüp aralar, içeri kayar, arkasından kapıyı kapatır. Bu arada Gina ile Hjalmar'ın tartıştıkları işitilir)

HJALMAR *(Birtakım defter ve dağınık eski, yazılı kâğıtlarla içeri girer; ellerindekini masaya koyar)* Bunlar seyahat torbasına nasıl sığacak? Yüzlerce şeyi peşimden sürüklemem gerekiyor.

GINA *(İçerden elinde seyahat torbası ile gelir.)* Öyleyse bazılarını burda bırak kalsın; bir gömlek birkaç iç çamaşırı al sen de.

HJALMAR Of aman bu yorucu hazırlıklardan...

(Paltosunu çıkarıp kanepenin üzerine atar)

GINA Kahve orada duruyor, soğudu da...

HJALMAR Evet.

(Dalgın halde, eli fincana gider, bir yudum içer ve sonra devam eder içmeye.)

GINA *(Sandalyelerin üzerini silerken)* Senin için en zoru da, tavşanlar için geniş, rahat bir yer bulman olacak.

HJALMAR Ne! Tavşanları da bebaberimde mi sürükleyecektim?

GINA Tabii. Bana göre büyükbaba tavşanlarsız yapamaz ki.

HJALMAR Alışmak zorunda... Ben hayatın birçok nimetinden vazgeçmek zorunda kalıyorum, tavşanlar

ne ki...

GINA *(Rafın tozunu alırken)* Flütünü seyahat torbana koyayım mı?

HJALMAR Hayır. Flüt istemez. Ama tabancayı koy.

GINA Onu yanına mı almak istiyorsun?

HJALMAR Evet, çift namlulu, dolu tabancamı.

GINA *(Tabancayı arar)* Ortalıkta gözükmüyor. Büyükbaba almış olmalı.

HJALMAR Babam tavan arasında mı?

GINA Sanırım oradadır.

HJALMAR Zavallı, yalnız ihtiyarcık...

(Bir dilim tereyağlı ekmek alır, yer ve kahveden içer.)

GINA O odayı kiraya vermeseydik, oraya sen yerleşebilirdin.

HJALMAR O zaman aynı çatı altında kalmış olurdum, sizinle... Olmaz, asla!

GINA Peki, bir iki gün için oturma odasında kalamaz mısın? Orada kendi başına olursun.

HJALMAR Bu duvarların arasında mı!

GINA Pekâlâ, aşağıda Relling ve Moving'in yanı nasıl olur?

HJALMAR O insanların adını anma bana! Onları düşünmek bile huzurumu kaçırıyor. Hayır, hayır, fırtına da çıksa, tipi de olsa dışarı çıkmak, ev ev dolaşıp babam ve kendim için barınacak uygun bir yer aramak zorundayım.

GINA Ama şapkan da yok, Hjalmar. Kaybetmişsin.

HJALMAR Ah o rezil herifler, serseri takımı! Bir şapka edinmem lazım. *(İki yağlı ekmek dilimi alır)* Bunu düşünmek gerekiyor. Gerçekten canımı tehlikeye sokmayı hiç istemem. *(Tepside bir şeyler arar)*

GINA Ne aradın?

HJALMAR Tereyağı.

GINA Hemen getiriyorum. *(Mutfağa gider)*

HJALMAR *(Ona seslenir)* Hayır, lüzum yok; kuru ek-

mek de yiyebilirim.

GINA *(Bir tabak yağ getirir)* İşte burda, hem de taze. *(Fincana kahve doldurur. Hjalmar kanepeye oturur, ekmeğin üzerine yağ sürer. Bir süre hiç konuşmadan yer, içer)*

HJALMAR Acaba kimse tarafından rahatsız edilmeden oturma odasında kalabilir miyim, ne dersin?

GINA İstedikten sonra elbette kalabilirsin.

HJALMAR Çünkü babamın bütün eşyasının öyle kısa zamanda taşınmasını imkânsız görüyorum.

GINA Ve ayrıca da, babana her şeyden önce bizimle burada artık yaşamak istemediğini de açıklaman gerekiyor.

HJALMAR *(Kahve fincanını iterek)* Tabii ya, o da var; bütün bu karışık ilişkileri yeniden gözden geçirip düzenlemek gerek. İyice düşünüp taşınmam lazım, önce biraz soluk alıp dinlenmeliyim; bir günde bu kadar yükü taşıyamam ki.

GINA Doğru, hem de dışardaki böyle berbat bir havada.

HJALMAR *(Werle'nin mektubunu alır eline)* Bakıyorum da bu kâğıt hâlâ buralarda dolaşıyor.

GINA Ona el süren ben değildim.

HJALMAR Bu kâğıt parçası ile benim bir alıp vereceğim yok.

GINA Tamam da, benim ondan yararlanmak gibi bir niyetim hiç olmadı ki.

HJALMAR Ancak onun paramparça olması da gerekmez sanırım. Benim taşınma kargaşamda kolayca şey...

GINA Ben dikkat ederim, merak etme.

HJALMAR Her şeyden önce bu bağış mektubu babama ait. Kullanıp kullanmama onun kararına bağlı.

GINA *(İçini çeker)* Evet, zavallı yaşlı büyükbaba...

HJALMAR Yine de her ihtimale karşı... bir miktar tutkal bulunur mu?

GINA *(Rafa gider)* İşte tutkal çanağı.

HJALMAR Bir de fırça?

GINA Fırça da burada. *(İstenilenleri getirir)*

HJALMAR *(Bir makas alır)* Arka tarafı için bir kâğıt şerit yeter. *(Keser ve yapıştırır)* Yabancıya ait bir mala el sürmek benden uzak olsun. En azından muhtaç bir yaşlı insanınkine... Ha o, ha başkası... fark etmez. Şimdilik orada dursun. Kuruyunca kaldırırsın. O kâğıt parçasını bir daha kesinlikle gözümün önünde istemiyorum. Hiçbir zaman!

(Koridor kapısından Gregers girer)

GREGERS *(Bir parça şaşkınlıkla)* Ne... Sen burada mı oturuyorsun, Hjalmar?

HJALMAR *(Çabucak kalkar)* Yorgunluktan yığılıp kalmışım.

GREGERS Oo, gördüğüme göre kahvaltı da yapmışsın.

HJALMAR Vücut zaman zaman da olsa hakkını istiyor işte.

GREGERS Eee, neye karar verdin, peki?

HJALMAR Benim gibi biri için yalnızca tek bir yol var tabii. Kararım, lüzumlu eşyalarımı biraraya toplamak. Ancak sen de takdir edersin, bunun için zamana ihtiyaç var.

GINA *(Biraz sabırsızlıkla)* Peki odanı mı düzeltmeye başlayayım, seyahat torbanı mı?

HJALMAR *(Gregers'e yan gözle, kızgın bakar)* Torbayı da... odayı da...

GINA *(Seyahat torbasını alır)* Pekâlâ, öyleyse içine gömlek ve birkaç şey koyayım.

(Oturma odasına gider, arkasından kapıyı kapatır)

GREGERS *(Kısa bir sessizlikten sonra)* İşin böyle sonuçlanacağını asla düşünmemiştim. Gerçekten de evini ocağını terk edip gitmen senin için bu kadar gerekli mi?

HJALMAR *(Huzursuz dolaşır)* Sana göre, şimdi benim

ne yapmam gerek, peki? Mutsuzluğu taşıyacak bir yapıda insan değilim ben, Gregers. Çevremde her şey güzel, sakin ve barışçıl bir ortamda olmalı.

GREGERS İyi de, bunu yapabilirsin! Bir kere dene. Bana göre, binanın sağlam zemini şimdi artık hazır; yeniden başla. Hem unutma, buluşun için de yaşamalısın.

HJALMAR Buluştan hiç söz etme bana. Ona daha iyice uzun bir zaman gerekiyor.

GREGERS Öyle mi?

HJALMAR Evet, yüce Tanrım, bu dünyada ne tür bir buluş yapmalıyım? Başka insanlar benden önce her şeyi bulmuşlar. Bu iş günden güne zorlaşıyor.

GREGERS Ama sen bunun için çok emek harcadın.

HJALMAR Beni bu işe, özendirip iten o serseri Relling oldu.

GREGERS Relling mi?

HJALMAR Evet ya, o oldu. Fotoğrafçılıkta birtakım buluşlar yapabilecek yetenekte olduğumu ilk kez aklıma o soktu.

GREGERS Demek Relling'di ha!

HJALMAR O zaman bundan, içtenlikle söylüyorum, çok mutluluk duyuyordum. Asıl buluştan çok, çocuk ruhunun bütün gücü ve enerjisiyle Hedvig'in bu buluşa inanmasına sevinmiştim. Evet, kaçık ve safdil ben, onun bu inancının peşine takılmıştım.

GREGERS Hedvig'in sana karşı yanlış yaptığı, gerçekten aklından geçiyor mu?

HJALMAR Şimdi artık her şeyin, her zaman olabileceğine inanıyorum. Bütün hayatımı karartacak şeye neden olan Hedvig'ti tabii.

GREGERS Hedvig! Hedvig mi diyorsun? O senin hayatını nasıl karartabilir?

HJALMAR *(Soruya cevap vermez)* Ben çocuğa tarif edilemez bir sevgi ile bağlıydım. O yoksul evime her

dönüşümde, o güzelim, hafif kırpıştırdığı gözleriyle koşup beni karşıladığında, işte o tarif edilemez mutluluğu her defa hissederdim. Ahh, ben saf budala! Ben ona böyle tarifsiz bir sevgi gösterirken... onun da bana böyle tarifsiz bir sevgi göstermekte olduğu kuruntusu ile yalanlar ve hayaller içinde yaşıyordum.

GREGERS Peki sen bunun yalnızca bir kuruntu olarak mı kabul ediyorsun?

HJALMAR Nasıl bilebiliriz? Gina'dan da bir şeyler öğrenemiyorum ki. Bunun dışında, o böyle karmaşık sorunların ideal yönlerini anlayacak ruha sahip bir kadın da değil. Ama sana içimi dökmek ihtiyacı hissediyorum, Gregers. Şu korkunç şüpheden kurtulamıyorum. Belki de Hedvig beni asla gerçek olarak kalpten hiç sevmedi.

GREGERS Bunun ispatı mümkün; yakında öğreneceksin. *(Bir ses duymuştur)* Ne o? Sanırım yaban ördeğinin sesi.

HJALMAR Yaban ördeği vakvaklıyor... Babam oradadır.

GREGERS Öyle mi? *(Neşelenir; keyifle)* Bak şimdi sana şunu söyleyeyim, zavallı yanlış anlaşılmış Hedvig'in seni ne kadar çok sevdiğini, onun ortaya koyacağı bir kanıt aracılığıyla görüp anlayacaksın.

HJALMAR O bana kanıt olarak ne gösterebilir ki... Bu konuda onun hiçbir kanıtına güvenemem.

GREGERS Hedvig hiçbir hile bilmez, kesinlikle inan buna.

HJALMAR Ah Gregers, bundan tamamıyla emin değilim. Gina ve Bayan Sörby'nin burada zaman zaman neler fısıldaşdıklarını, gizlice neler konuştuklarını kim bilebilir? Hedvig'in kulakları hassastır. Belki de şu bağış işini önceden biliyorlardı. Böyle bir şey, o zaman benim içime doğmuştu.

GREGERS İçine cinler mi girdi senin?

HJALMAR Gözlerim açıldı artık. Dikkat et, göreceksin

sen de. Bu bağış işi bir başlangıç. Bayan Sörby, Hedvig için her zaman çok fazla sevgi göstermiştir. Şimdi çocuğa, bütün akla gelebilecek şeyleri yaptırmak gücü onun elinde. Her istedikleri anda onu benden koparabilirler.

GREGERS Hedvig, bugün de gelecekte de kesinlikle terk etmez seni.

HJALMAR Bunu öyle kesin söyleme. Eğer çocuğun karşısına geçip de ellerindeki imkânlarla bir işaret çakarlarsa... Ah onu böyle tarifsiz bir sevgi ile seven ben, ah! Karanlıkta kalmış korku içindeki bir çocuğu elinden tutup da büyük ve ıssız bir mekânda ona yol gösterici olduğumda hayatımın en büyük mutluluğunu yaşıyordum. Şimdi ise, tavan arasındaki garip bir fotoğrafçı olarak onun gözünde tamamen değersiz olduğumun farkına varmanın büyük acısını çekiyorum. Meğer o, zamanı gelinceye kadar arayı iyi tutmak adına, kurnazca davranmayı seçmiş.

GREGERS Sen kendin bu söylediklerine gerçekten inanıyor musun, Hjalmar?

HJALMAR İşin korkunç yanı da bu zaten. Neye inanmam gerektiğini bilmiyorum, asla da bilemeyeceğim. Söylediklerimin olmasından şüphe edebilir misin? Hayır, hayır... Sen ideal amaçlara çok güveniyorsun, sevgili dostum. Ama diğerleri, elleri güçlü olanlar... Hedvig'e, "Babanı terk et, bize gel, hayat seni burada bekliyor," deseler...

GREGERS *(Aceleyle)* Eee, ne olur?

HJALMAR O zaman şöyle sorsam, "Hedvig, benim için hayatından vezgeçer misin," desem. *(Alaycı gülerek)* Evet, bu soruya nasıl bir cevap alacağımı düşünürdün.

(Tavan arasından bir silah sesi gelir)

GREGERS *(Sevinçle bağırır)* Hjalmar, oldu, oldu işte!

HJALMAR Bakın şu işe, şimdi de babam avlanıyor.

GINA *(İçeri girer)* Galiba içerde ihtiyar yalnız başına ateş edip duruyor yine.

HJALMAR Bir gidip bakayım.

GREGERS *(Heyecanlı, coşkulu)* Bir dakika, dur! Bu neydi biliyor musun?

HJALMAR Tabii biliyorum.

GREGERS Hayır, bilmiyorsun. Ama ben biliyorum. İşte kanıtlama gerçekleşti.

HJALMAR Neyin kanıtlaması?

GREGERS Çocukça bir fedakârlık... Yaban ördeğini vurması için demek ki babanı kandırabildi, küçük kız.

HJALMAR Yaban ördeğini vurmak mı?

GINA Yaaa, demek o ha...

HJALMAR Hangi amaçla?

GREGERS Dünyada sahip olduğu en değerli şeyi senin için feda etmek istedi. Böylece senin onu tekrar sevmeye mecbur kalacağını kurarak...

HJALMAR *(Yumuşar, heyecanlanır)* Ah, çocuk!

GINA Bu çocuğun aklına neler de gelmiyor, Tanrım!

GREGERS Senin sevgini tekrar kazanmak istiyor, Hjalmar; bu sevgi olmadan yaşayabileceğini düşünemiyordu.

GINA *(Gözyaşlarını tutmaya çalışarak)* İşte artık sen de gördün, Hjalmar.

HJALMAR Şu anda Hedvig nerede, Gina?

GINA *(Ağlayarak)* Zavallı çocuk... Mutfakta oturuyordur.

HJALMAR *(Mutfağa gider, kapıyı hızla açar ve içeri seslenir)* Hedvig, gel! Gel benim yanıma bakayım! *(İçeriye girer, içerden sesi gelir)* Hayır, burada değil.

GINA O halde kendi odasındadır.

HJALMAR *(Dışardan)* Hayır, burada da yok. *(İçeri gelir)* Dışarı çıkmış olmalı.

GINA Tabii, çocuğu evin hiçbir yerinde görmek istemedin.

HJALMAR Ah, hemen gelse de onunla iyice, güzelce konuşabilsem. Artık her şey yoluna girdi, Gregers. Şimdi bizim yepyeni bir hayata başlayabileceğimize inanıyorum.

GREGERS *(Yavaşça)* Evet, bu çocuğun her şeyi yeniden inşa edebileceğini biliyordum zaten.

(Yaşlı Ekdal kendi ordasından çıkıp gelir. Tam tekmil üniformasını giymiş, kılıcını takmakla uğraşmaktadır)

HJALMAR *(Hayret içinde)* Baba, sen orada mıydın?

GINA Silahı odanızda mı patlattınız?

EKDAL *(Kızarak yaklaşır)* Hjalmar demek ava beni almadan yalnız gittin, öyle mi?

HJALMAR *(Gergin, afallamış bir halde)* Tavan arasında ateş eden sen değildin demek ha!

EKDAL Ateş mi etmişim? Hadi oradan...

GREGERS *(Hjalmar'a)* Bak Hjalmar, demek ki yaban ördeğini Hedvig kendisi vurdu.

HJALMAR Bu da ne demek şimdi? *(Tavan arası kapısına doğru koşar, kapıyı sürüp açar; içeri bakar ve yüksek sesle haykırır)* Hedvig!

GINA *(Kapıya koşar)* Aman Tanrım! Bu da ne?

HJALMAR *(Tavan arasına girer)* Yerde yatıyor!

GREGERS Yerde mi? *(Hjalmar'ın yanına gider)*

GINA *(Hjalmar'ın yanına gider)* Hedvig! Hayır! Hayır!

EKDAL Vay vay, demek artık Hedvig de ava çıkıyormuş!

(Hjalmar, Gina ve Gregers, Hedvig'in ölü bedenini atölyeye taşırlar. Hedvig'in aşağı sarkmış elinde sıkıca tuttuğu tabanca vardır)

HJALMAR *(Şoke olmuş)* Silah boşalmış... Hedvig kendini vurmuş. Yardım çağırın! Yardım!

GINA *(Koşarak koridora çıkar; oradan aşağı doğru bağırır)* Relling! Relling! Doktor Relling! Çabuk, çabuk! Yukarı gelin! Olabildiğince çabuk!

(Hjalmar ve Gregers, Hedvig'i kanepeye yatırırlar)

EKDAL *(Yavaşça)* Orman intikamını alıyor!

HJALMAR *(Kanepenin yanına diz çökmüştür)* Şimdi hemen kendine gelecek. Kendine gelecek... Evet evet...

GINA *(Geri dönmüştür)* Neresinden vurulmuş? Hiçbir şey göremiyorum...

(Relling gelir, Molvig de arkasındadır. Molvig dağınıkça bir kıyafettedir.)

RELLING Ne oluyor burada, ne var?

GINA Hedvig kendini vurmuş, öyle diyorlar.

HJALMAR Gel, yardım et hadi!

RELLING Kendini mi vurmuş! *(Masayı iterek kanepede yatan Hedvig'i muayeneye başlar)*

HJALMAR *(Diz çökmüş vaziyettedir hâlâ; korkarak Relling'e bakar)* Tehlikeli bir şey yok, değil mi? Ne diyorsun Relling? Bak hiç kan kaybetmiyor. Tehlike yok değil mi?

RELLING Nasıl oldu?

HJALMAR Ahh, hiç bilmiyorum.

GINA Yaban ördeğini vurmak istemiş.

RELLING Yaban ördeğini mi?

HJALMAR Tabanca kendiliğinden ateş almış olmalı.

GINA Evet, herhalde öyle.

EKDAL Orman intikamını alıyor. Ama ben yine de korkmam.

(Tavan arasına girer; arkasından kapıyı kapatır)

HJALMAR Relling neden bir şey söylemiyorsun?

RELLING Kurşun göğsüne girmiş.

HJALMAR Ama Hedvig kendine gelecek, değil mi?

RELLING Hedvig'in yaşamadığını sen de görüyorsun ya işte.

GINA *(Gözyaşları içinde)* Ohhh, çocuk! Çocuk!

GREGERS *(Kısık bir sesle)* Denizin tabanında...

HJALMAR *(Sıçrayıp kalkar)* Hayır, hayır... O yaşamalı! Sana yalvarıyorum Relling, bir an, uzun değil, bir an yaşamalı... kendisini her zaman tarifsiz sevdiğimi söyleyecek kadar yaşamalı...

RELLING Kurşun kalbe girmiş. Kan içeriye akmış. Anında ölmüş.

HJALMAR Ben... ben ise onu bir hayvanı avlar gibi kovaladım ha... O da benden ürkerek tavan arasına sığındı ve gitti bana olan sevgisini göstermek uğruna kendini öldürdü. *(Ağlar)* Ahh, olanları bir daha düzeltememek... Ona bir daha hiçbir şey söyleyememek... *(Yumruklarını sıkar ve yukarı doğru bakarak)* Eyy yukardaki! Eğer oradaysan, niçin yaptın bunu bana!

GINA Sus, sus konuşma! Öyle düşünmeden, çirkin şeyler söyleyip de isyankâr olma! Demek biz ikimiz böyle bir çocuğu hak etmemişiz... bence öyle...

MOLVIG Çocuk ölmedi, uyuyor o.

RELLING Saçmalama!

HJALMAR *(Sessizce kanepeye gider, kollarını kavuşturarak Hedvig'e bakar)* Nasıl da sakin ve solgun yatıyor!

RELLING *(Tabancayı Hedvig'in elinden almaya çalışır)* Çok sıkı sımsıkı kavramış...

GINA Yapmayın, yapmayın, Relling! Onun parmaklarını kıracaksınız. Bırakın 'tavanca' elinde kalsın.

HJALMAR Birlikte olmalılar... öyle kalsın.

GINA Evet evet, bırakın. Artık burada böyle göz önünde yatıp durmamalı. Kendi odasına gitmeli, kendi odasına... Haydi tut, Hjalmar.

(Gina ve Hjalmar, Hedvig'i kaldırırlar)

HJALMAR *(Taşırken)* Ah Gina, Gina buna dayanabilecek misin!

GINA Bundan sonra ikimiz birbirimize yardım etmeliyiz, Hjalmar. Çünkü artık o bizim ikimizin çocuğu; yarısı sana ait, yarısı bana...

MOLVIG *(Kollarını uzatıp dua eder)* Tanrıya şükür olsun... Toprak olacaksın... Toprak olacaksın...

RELLING *(Fısıltıyla)* Kapa çeneni, konuşma, sarhoşsun işte...

(Gina ve Hjalmar cesedi mutfak kapısından çıkarırlar. Relling arkalarından koşup kapıyı kapatır. Molvig koridor kapısından çıkıp gider)

RELLING *(Gregers'in yanına gider ve ona)* Bana hiç kimse bunun bir kaza olduğunu inandıramaz.

GREGERS *(Korkudan donakalmış ve kaskatı kesilmiş bir halde)* Hiç kimse bu facianın nasıl olduğuna ilişkin bir şey söyleyemez.

RELLING Elbisesinde yanık izi var. Hedvig tabancayı direkt göğsüne dayayıp ateş etmiş.

GREGERS Boşuna ölmüş olmadı. Siz de gördünüz, acısı Hjalmar'ın içindeki o ruh yüceliğini nasıl ortaya çıkardı.

RELLING İnsanların çoğu bir ölünün başında ruh yüceliğine erişir. Ancak bu ruh hali Hjarmar'da ne kadar devam edecek sanıyorsunuz?

GREGERS Bütün hayatı boyunca; hem de artarak devam edecektir.

RELLING Daha yılı dolmadan, onun için küçük Hedvig, çevresindekilere güzel söz söyleme malzemesinden başka bir şey olmayacaktır.

GREGERS Ve siz, Hjalmar Ekdal için bu tür sözler söylemekten kaçınmıyorsunuz.

RELLING Küçük kızın mezarı üzerinde ilk otlar kuruduğunda bunları sizinle tekrar görüşürüz. O zaman onun, "Baba yüreğinden erken koparılıp alınan çocuk" için konuşup abartarak ağladığını işitebilirsiniz. Daha sonra onun kendine hayranlık ve acıma duyguları içinde, kendini nasıl aldattığını da görmüş olacaksınız, bu kesin. Yalnızca iyi takip edin, yeter!

GREGERS Siz haklıysanız ve ben haksızsam eğer, hayat hiç de yaşamaya değmez demektir.

RELLING Ah ah, hayat yine de güzel olabilirdi. Biz zavallı insanların, evlerimizin içine kadar giren şu harika yobaz kafalılar, böyle ideal çağrılarıyla, rahatları-

mızı bozmasalardı.

GREGERS *(Önüne yere bakar)* Demek ki, böylece hayattaki rolümün belirlenmiş olmasına sevinmem gerekiyor.

RELLING İzninizle, hayattaki rolünüzün ne olduğunu sorabilir miyim?

GREGERS *(Gitmeye hazırlanmaktadır)* Masada on üçüncü olmak.

RELLING Aaa, buna ancak şeytan inanır!

SON

11.08.2015

1828 - 1906

Yazarlık yaşamı boyunca gerçeğin yılmaz savunucusu olmuş, gerçekliği deşerek yaşamdaki yalanları ortaya çıkarmaya kendini adamış olan **Ibsen**, bu oyununda kendisiyle çelişkiye düşme pahasına, bazan 'yaşam yalanları'nın yaşamda ayakta kalmak için gerekeceğini vurgulayarak "gerçeklik aşkına" yapılacak bağnazlıkların, masum insanların kurban edilmesine yol açabileceğini gösterir. ***Yaban Ördeği***, bu büyük yazarın, kendi özeleştirisini yaparak kendini yargıladığı ilginç bir çalışması olduğu gibi, tiyatro sanatında simgesel gerçekliğin en önemli örneklerinden biri olma özelliğine de sahiptir.

9 786055 127886

THG 40076 DVL